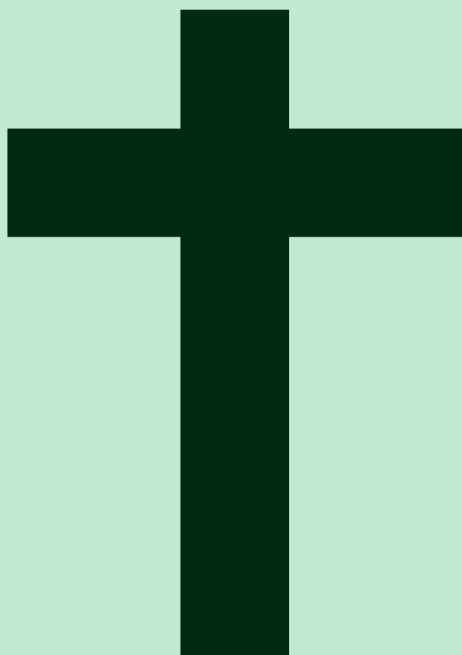

Luka

The Gospel According to Luke in the Ludari Dialect of the
Romanian Language, as spoken in Croatia

Luka
The Gospel According to Luke in the Ludari Dialect of the Romanian Language, as spoken in Croatia

copyright © 2019 Pioneer

Language: Ludari (Romanian)

Dialect: Ludari

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-10-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 Nov 2023 from source files dated 11 Oct 2023

ba2a14ee-adf9-5a2c-ac9a-b6a29a579b63

Contents

Luka	1
----------------	---

Bunã vorba alu Luke

Asta Bunã vorbã askris omu karje s kima Luka, karje afost doktor, učeniku karje putuja ku apostolu Pavle (vjez Kol 4,14; Flm 24; 2 Tim 4,11), a na fost židov. Asta knjigã rubjaštje d aja kãnd sa fukut Isusu, kãnd atriijit, kãnd ãnvaca, kãnd fiča čudurj, kãnd amurit p kručje, kãnd auskrisnit dãla morc š kãnd apljikat p čerj. Una dãla glavna temã d asta Bunã vorbã jaštje k Isusu aispunit obečala karje Dimizov adat alu Izraelcilor ãn zavjetu alu Bãtãrn ali š Bunã vorba nuje samo d židovj već š d ãlja karje nuje židovj. ãn asta Bunã vorbã Isusu ãnvãca d multje temje, karje uključa š rugala, Suflijetu alu Svãnt, radostu, zahvala š banji. Asta knjigã isto aratã kum Isusu likuja š oprostja alu multã lumje, karje uključuja š p ãlja karje afost mult bulnavj ili karje avja ãn jej sufljet alu rov, sãračj, grešnikurj, propalic š multje mujerj. Luka asta askris, vjerovatno njeđe šajzãč š činč 65 aj maj ãnklo d Kristu.

Luka rubjaštje dãče skrije knjigasta

¹⁻³ Poštovani Teofile, kašã kum šti, mulc lumje adat tot dãla jej s skrije izvješće d stvarurj karje Dimizov afukut ãn vrijamja anuastrã, baš kašã kum skrije ãn Svãntã pismã. Askris aja če nuavã azãš ãlja karje avizut stvarurlja d ãnčipjalã š karje rubja Bunã vorbã. Š jo pažljivo amproučit aštja tuatje dogadãjurle. Jo agãndit k arfi binje tot s skriuv p rãnd, ⁴ aša osã fi siguran k aja če jej ta ãnvãcat istina.

Anđelu Gabrijel rubjaštje d aja k osã s fakã Ivan karje bãtjzãž

⁵ Kãnd caru Herod avladit p Judeja,* afost neki pop karje s kjamã Zaharija. Jel pripadnja alu skupinej d popje karje s kima skupina alu Abije.† Mujarja alu Zaharije afost isto dãn familija alu popilor. Ja s kima Elizabeta. ⁶ Amiždoj irja pravedni la Dimizov š uvijek askulta tot aja če Domnu azapovidit ãn zakonu alu Mojsije. ⁷ Ali na vut kupil daja če Elizabeta afost štjarpã, a amiždoj irja mult bãtrnj.

⁸ Udatã, Zaharija š popilje ãn skupina aluj služaštje ãn Hram. ⁹ Običaju alu popilor afost s arunče kocka tuatã zuva kum akuljiđja činje osã utrje ãn Svetište alu Domnuluj ãn Hram š činje osã apringã tãmãja.‡ Una zuvã akuljes p Zaharija s apringã tãmãja. ¹⁰ D vrijamjaja mult lumje s ruga ãn dvorištja alu Hramuluj.

¹¹ Atunča alu Zaharija sa ukazãt anđelu alu Domnuluj. Astat p partja alu dãraptej la žrtveniku d tãmãja. ¹² Kãnd Zaharija avizut p anđelu, jel mult sa spirjat. ¹³ A anđelu ja zãš: “Na vja frikã, Zaharija! Dimizov auzãt rugala ata: Elizabeta, mujarja ata, osã c fakã bijat. Š osã l kjem Ivan. ¹⁴ Osã c fije drag š t veselješt š mulcã osã s radujaskã kãnd s fičja jel. ¹⁵ Kupilu alu vostru osã fije marje la intja alu Domnuluj. Jel nusã bja nič vin nič altje bjarje ljutje. Osã fije pljin d Suflijetu alu Svãntuluj još kãnd fi ãn burtã. ¹⁶ Jel osã okrinjaskã p multje Izraelcurj la Domnu, Dimizov alor. ¹⁷ Isti sufljet karje ja dat snagã alu Ilije osã fije ãn bijatu alu tov s pripimaskã p narodu d vinjala alu Domnuluj. Osã okrinjaskã inimilje alu tatilje kãtri kupi š nagovorjaskã p ãlja karje nu skultã p Dimizov s primjaskã mudrost alu ãlja karje askultã.”

¹⁸ Zaharija azãš alu anđeluj: “Kum s štiov k s dogodjaštje aja? Š jo š mujarja amja ištjem već bãtãrnj.”

¹⁹ P aja anđelu ja zãš: “Jo sãnt Gabrijel. Amvinjit dãla prijestolje alu Dimizov. P minje atrimjes la tinje s c aduk asta bunã vorbã. ²⁰ Jakã, da akuma osã rãmãj mut š nusã poc s

* **1:5** caru Herod avladit p Judeja – Također s kima Herod Marje, š avladit dãla trjezãč š šaptje (37). pãnla patru (4). aj majdatã d Krist. Judeja aiča rubjaštje d tot pãmãntu undje atriijit Židovi. † **1:5** alu skupinej d popje karje s kima skupina alu Abije – Afost duavãzãč š patru (24) skupinã d popje. Toc afost d sãmãnca alu Aron, fratilje alu Mojsije. Abija afost pra tata alu opt (8) skupinã d popje (vjez 1 Dnev 24,10). ‡ **1:9** Popurlje atribut s apringã tãmãja kašã prinosu alu Dimizov tuatã dãmijnaca š sara p posebni oltar ãnontru ãn Hram.

rubještj tot pänla zuvaja pänd s nu dogodja aja, daja če naj krizut än vorbilje alji mjalje, karje osä ispunjaskä d vrijamje alor.”

²¹ Än vrijamjaja narodu aštiptat p Zaharija š na razumit däche atäta sa zabuvit än Svetište. ²² Känd jel napokon aišät, na putut nimik s lji zäkä š s lja udä. Känd lumja avizut aja, š znakurlje karje lja dat ku mänilje, ashvatit k jel avut vizije än Svetište.

²³ Känd azavršät zuvilje alu Zaharija s lukrjazä kašä popa än Hram, sa tors akas. ²⁴ Däpä duavä trje zälje, mujarja aluj Elizabeta arämas grja, š činč (5) lunj na išät dän kasä. Ja azäs: ²⁵ “Aša Domnu sa pobrinit d minje š askinit rušunja däpä minje la intja alu lumje daja če na putut s am kupi.”

Anđelu Gabrijel rubjaštje d aja k osä s fakä Isusu

²⁶ Känd Elizabeta irja grja šasä (6) lunj, Dimizov atrimjes p anđelu Gabrijel än sat Nazaret än regija Galileja, ²⁷ la djevicä karje zaručitä däpä om karje s kjamä Josip. Jel irja d sāmāncä alu caru David, a djevicä s kima Marija. ²⁸ Gabrijel avinjit š azäs alu je: “Zdravo! Domnu ku tinje. Dimizov ta kuljes!”

²⁹ P aja Marija sa uznemirit š na razumit če anđelu avrut s zäkä ku pozdravula. ³⁰ Anđelu azäs: “Na vja frikä, Marija. Tu ješt aja p karje Dimizov akuljes! ³¹ Jakä osä fi grja š osä fač fičor p karje osä l kjem Isusu. ³² Jel osä fije marje š osä s kjamje Bijatu alu Maj marje Dimizov. Domnu Dimizov osä idja autoritet s fije car kum Dimizov aobečit alu David, sāmāncä aluj. ³³ Osä vladjaskä p sāmāncä alu Jakovš zauvjek š cara aluj nikad nusä prestanjaskä.” ³⁴ Marija äntrijabä p anđelu: “Ali kum? Jo još nam fost ku omu.”

³⁵ Anđelu Gabrijel ja zäs: “Sufletu alu Svāntuluj osä s slubuadje p tinje š säla alu Maj marje Dimizov osä t ānviljaskä. Š daja kupilu karje l fiča osä fije svānt š osä s kjamje Bijatu alu Dimizov. ³⁶ Jakä, Elizabeta, rođakinja ata, aša bātārnā isto duče fičor. Aja ista mujarje, d karje arubit k nu puatje s ajbje kupi, a grja je d šasä (6) lunj. ³⁷ K alu Dimizov nimika nuje nemoguće!”

³⁸ Marija azäs alu Gabrijel: “Jakä, argata sānt alu Domnuluj. S fije kum tu zāč!” Š Gabrijel apljikat dāla ja.

Marija positjaštje p Elizabeta

³⁹ Duavä trje zälje däpä aja, Marija majdatä apljikat än sat än djalurj alu Judeje. ⁴⁰ Känd ja ažuns, auntrat än kasa alu Zaharija š apozdravit p Elizabeta. ⁴¹ Känd Elizabeta auzāt pozdravu alu Marije, kupilu än burtä alu Elizabetāj daturdatä mult sa miškat š Elizabeta sa napunit ku Sufletu alu Svāntuluj. ⁴² Elizabeta d radost marje āntarje astrigat: “Maj mult ješt blagoslovitā d tuatje mujerj š blagoslovit je kupilu än burta ata! ⁴³ Ku čaja amzaslužāt častula s m positjaskä mama alu Domnuluj alu mjov! ⁴⁴ Jakä känd auzāt pozdravu alu tov, kupilu än burtä daturdatä mult sa miškat d radost! ⁴⁵ Blagoslovitā ješt daja čaj krizut k osä s ispunjskā poruka karje ca trimjes Domnu!”

Marija slavjaštje p Dimizov än radost

⁴⁶ Atunča Marija azäs:

“Inima amja adrikä p Domnu,

⁴⁷ sufletu alu mjov s radujaštje la Dimizov, Spasitelju alu mjov,

⁴⁸ k p minje ma kuljes,

p ponizna argata aluj!

Audjec, pänd akuma tuatä generacija osä zäkä

k Dimizov ma blagoslovit,

Š 1:33 sāmāncä alu Jakov – Än grčki original skrije: “kasa alu Jakov” karje rubja d tuatä sāmāncä alu Jakov. Altu lumilje d Jakov afost Izrael. Atrijit usutje d aj majdatä, a tuatje duaväsprjače (12) d sāmāncje alu Izrael avinjit dāla jel. Lumja p narodu Izrael često kima kasa alu Jakov.

49 daja če Dimizov karje arje tuatã sãla
afukut marje ãudã d minje!
Svãnt je lumilje aluj.

50 Iskazaštje milostu p toc ãlja ãn tuatã vrijamja
karje arje frikã d jel.

51 Ku mãna capãnã afukut marje ãudã
š aputirit p lumja karje ponosni š umiřljeni.

52 Jel aizbacãt p vladari s nu vladjaskã viře,
a adrikat p lumje karje je ponizni.

53 A p lumja karje irja flãmãnř lja nasitit ku binje,
a p lumja karje bogatã lja trimjes dãla jel ku mãnilje gualje.

54-55 Jel ařutat alu Izrael, alu argatu aluj
bař kum adat obeãalã alu sãmãnca anuastrã,
alu Abraham š alu kupi aluj,
k osã lji fije uvijek d milã.”

56 Atunã Marija ku Elizabeta arãmas njeđe trje (3) lunj š sa tors akas.

Sa fukut Ivan karje bãtjazã

57 Alu Elizabeta avinjit vrijamja s fakã š ja afukut bijat. 58 Kãnd tuatã familija alu je š komřiji auzãt d asta, kum Domnu afost ařa d bun kãtri ja, toc sa bukurat zajedno ku ja.

59 Kãnd kupilu anapunit opt (8) zãlje, atribut s fije obrezãt,* ařa k komřiji š familija avinjit s proslavjaskã aja. Avrut p kupilu s l kjamje Zaharija kum tatusov s kjamã, 60 ali Elizabeta azãs: “Nu, njego mora s s kjamje Ivan!”

61 Komřiji š familija azãs: “Nimilja dãla familija ata nu s kjamã Ivan!” 62 Atunã, daja če Zaharija na putut s audã, lumja ku mãnilje la tribat kum jel vrja kupilu s s kjamã. 63 Zaharija akãtat s ji dja ploãe s skrije š askris: “S kjamã Ivan”, š toc sa mirat. 64 Dimizov alu Zaharije adiřkis gura š ja dizljigat ljimba š jel dãturdatã anãiput s rubjaskã š s slavjaskã p Dimizov.

65 Kãnd toc karje trija upruapje d jej avizut če Dimizov afukut alu Zaharije, lja fost frikã d Dimizov. ãn tuatje saturlje ãn djalurlje alu Judeje, lumja rubja d aja če sa dogodit.

66 Ćinje god auzãt d jej gãndja d aja š sa tribat: “Atunã çe osã fije d bijatusta kãnd ufi marje?”, k Domnu sigurno osã fakã njeřto marje pisti jel.

Zaharija rubjaštje d Mesija š d Ivan karje bãtjazã

67 Sufljetu alu Svãntuluj aispunit p Zaharija, tata alu Ivan, š jel arubit asta porukã dãla Dimizov:

68 “Slava alu Domnuluj, Dimizov alu Izraelcilor,
k avinjit s ařutã alu narodu aluj š s lji izbavjaskã!

69 Š atrimjes nauvã marje Spasitelj
dãn sãmãnca alu argatu aluj David,

70 kum jel d mult aobeãit
pisti vorba alu prorokurlje karje jel atrimjes:

71 s nji spasaskã dãla duřmani alji nořtri
š dãla mãnã alu tuatã lumja karje nji mrzaštje.

72 Jel asta afukut s pokazaskã milã alu sãmãnca anuastrã
ařa ãa ispunit savezu alu svãnt karje afukut ku jej,

73 ařa ãa ispunit obeãala karje adat alu Abraham, alu anuastrã sãmãnca.

* 1:59 obrezãt - Obrezjala afost znaku alu savezu alu Dimizov ku Abraham š ku sãmãnca aluj (Post 17,9-14). Źidovi afost obrezãc kum apokaza k irja odani alu Dimizov š k pripadnjaštje alu narodu aluj karje akuljes.

- 74 Kašã kum aobečit, nja skos dãla dušmanj
s putjem s ji služãm frzdã frikã,
75 s trijim kum Dimizov azãs
š s fičem čije bun ãn tuatje zuvilje anuaštrje.
- 76 A tu, bijatu alu mjov, osã t kjem proroku alu Maj marje Dimizov.
Osã plječ la intja alu Domnuluj s ji pripremještj drumu.
- 77 Osã ãnvãc p narodu aluj s štije kum s s spasaskã
kum s lji fije oprostot grešala alor.
- 78 Daja če je Dimizov pljin d milã š arje osječaj d noj,
jel trimjatje lumina dãn čerj.
Kašã suarilje karje sa drikã ãn diminjacã,
79 Dimizov osã adukã lumina alu ãlja karje trijaštje ãn nuaptje š arje frikã d muartje.
Jel osã nji pokazaskã drumu karje aduče ãn mir.”
- 80 Ivan akriskut š apostanit capãn ãn sufljet. Trija ãn lok undje nuje nimika.† Kãnd akriskut, jel ančiput la intja alu toc s rubjaskã alu naroduluj alu Izrael.

2

Sa fukut Isusu ãn Betlehem (Mt 1,18-25)

1 ãn vrijamaja caru alu Rimuluj, August, azapovjedit s fakã popisu d tuatã lumje karje trijaštje ãn cara. 2 ãsta afost prvi popis d lumje karje sa dogodit ãn vrijamje pãnd Kvirinije afost upravitelju p regija Sirija. 3 Toc apljikat ãn trgu undje trija sãmãnca aluj s s skrije ãn popis.

4 Aša š Josip, karje afost sãmãnca alu caru David, apljikat dãn sat Nazaret ãn regije Galileje ãn sat Betlehem ãn regije Judeje, undje d mult sa fukut David. 5 Jel apljikat una ku zaručnica aluj, Marija, s s skrije ãn popis. Marija već afost grja, 6 š pãnd afost ãn Betlehem, ja vinjit vrijamja s fakã. 7 Ja afukut bijat, prvi kupil, la ãnvilijat š la pus ãn aljbje daja če ãn sat undje irja sobje d gostjamje nu irja lok d jej.

Anđeli zãče alu pastirilor k Isusu sa fukut

8 ãn nuaptjaja p pãjenj upruapje d Betlehem, njeki pastirurj pãza vojilje alor. 9 Dãturdatã sa ukazãt anđelu alu Domnuluj š lja osvitljit slava alu Domnuluj š jej mult sa spirjat! 10 Anđelu lja zãs: “Na vjec frikã! Jakã aduk vuavã Bunã vorbã karje p tuatã lumja s usričaskã! 11 Astãz sa fukut vuavã Spasitelju ãn Betlehem, ãn trgu alu David. Jel je Kristu, Domnu! 12 Aša osã štijec k je istina aja če zãk: Osã gãsãc kupilu karje je ãnvilijat ãn plahtã kum zãče ãn aljbje.”

13 Dãturdatã alu anđeluj avinjit marje vuastje d anđelurlje dãn čerj karje aslavit p Dimizov:

14 “Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj,*
a p pãmãnt mir alu lumje karje ja ugodit.”

15 Š anđelurlje apljikat dãla jej š sa torsk p čerj. Pastiri arubit unu ku alc: “Ajdac ãn Betlehem s vidjem čã fost če nuavã azãs Domnu!”

16 Apripit ãn Betlehem š ãnklo angãsãt p Marija š p Josip ku kupilu če sa fukut karje azukut ãn aljbje. 17 Kãnd la gãsãt, alu toc arubit aja če anđelu azãs d kupil. 18 Š tuatã lumja

† **1:80** lok undje nuje nimika – Asta afost napuštene lok la zapadnã partje d apã Jordan. Nuje dãpartje dãla lok undje apa Jordan untrã ãn Mrtvo more. * **2:14** Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj – ãn grčki original skrije: “Slava p visina!”

karje apus urjajke la pastirurj sa mirat d aja če lja zäs. ¹⁹ A Marija nimika na mujtat d asta ča uzät š gändja d aja än inima alu je. ²⁰ Pastiri sa tors la vojilje p karje päza š slavja š zahvalja alu Dimizov. Tot ča uzät š avizut afost kum lja zäs anđelu.

²¹ D opt (8) zälje maj änklo känd avinjit vrijamja s obrezaskä p kupilu,† ja pus lumilje Isusu karje anđelu adat majdatä njego če Marija arämas grja.

Josip š Marija adučē p Isusu än Hram

²² Känd avinjit vrijamja Marija s s očitjaskä kum skrije än zakonu alu Mojsije,✠ Josip š Marija alat p Isusu š apljikat än Hram än Jeruzalem. La posvitit alu Domnuluj, ²³ kum skrije än zakonu alu Domnuluj: “Tot bijatu karje prvi sa fukut pripadnjaštje alu Domnuluj.”✠ ²⁴ Š aprinisät žrtvā kum mama aputja jar s fije čistā, kum zakonu alu Mojsije änvacā: “duavā (2) grlic ili doj (2) goluburj tänärj.”✠

Šimunu š Ana kunuaštje k Isusu je Kristu p karje Dimizov la trimjes

²⁵ Trija atunča unu om än Jeruzalem, s kjamā Šimun, karje irja pravedan š askulta zakonu alu Dimizov. Sufletu alu Svāntuluj irja p jel š aštiptat p Dimizov s izbavjaskä p Izraelcurlje kum aobečit.‡ ²⁶ Sufletu alu Svāntuluj ja zäs k nusā muarje pänā god nu vjadje p Kristu karje Domnu atrimjes s izbavjaskä p narodu aluj. ²⁷ P zuvā känd Josip š Marija adus kupilu Isusu s fakā obredu kum je skris än zakonu alu Mojsije, Sufletu alu Svāntuluj adus p Šimun s pljače än Hram. ²⁸ Šimun alat p Isusu än mājnj š aslavit p Dimizov ku vorbiljaštja:

²⁹ “Domnulje, maj ispunit obečala karje maj dat š akuma jo, argatu alu tov, pot s mor än mir.

³⁰ Akuma vojki alji mjej avizut spasjala,

³¹ p spasitelju karje tu atrimjes d tot narodu.

³² Jel je lumina s otkrijaskä istina ata alu tot narodu, äla karje adučē slava alu Izrael, narodu alu tov.”

³³ Josip š Marija sa mirat la vorbje če s rubja d Isusu. ³⁴ Šimun lja blagoslovit š azäs alu Marije, mama alu Isusuluj: “Jakā, Dimizov atrimjes p kupilusta k mulc Izraelcurj osā kadā š mulc osā adrikā. Dimizov la trimjes kašā znaku s pokazaskä drumu d spasjalā, karje mulc inš osā l odbacaskä, ³⁵ š aša osā aratā rovu än inima alor. A känd l odbacaštje, maču osā probijaskä inima ata.”

³⁶ Afost än Hram š proročicā Ana, fata alu Fanuel dän sāmānca alu Ašer. Ja irja mult bātrnā. Afost šaptje (7) aj än brak ³⁷ š atunča atrijit kašā udovica pänla optzāč š patru (84) aj. Na išāt dän Hram, njego än post š än molitvā aslužāt alu Dimizovuluj zuva š nuaptja. ³⁸ Baš känd Šimunu azavršāt, avinjit Ana š ančiput s slavjaskä p Dimizov š s rubjaskä d Isusu alu toc karje aštiptat p Dimizov s izbavjaskä p Jeruzalem dāla dušmanji alor.

³⁹ Känd Josip š Marija afukut kum zakonu alu Domnuluj azapovjedit, sa tors akas än Nazaret än regije Galileje. ⁴⁰ Kupilu Isusu akriskut. Apostanit capän š maj mult mudar š Dimizov nastavja s l blagoslovjaskä.

Fälkovu Isusu rubjaštje ku učitelji än Hram

⁴¹ Roditelji alu Isusuluj tot anu pljika än Jeruzalem känd irja prazniku Pasha. ⁴² Känd Isusu avut duavāsprjače (12) d aj, jej apljikat kašā uvijek s slavjaskä prazniku. ⁴³ Dāpā praznik, roditelji alu Isusuluj ančiput akas, a fälkovu Isusu arämas än Jeruzalem, ali roditelji aluj na štijut aja. ⁴⁴ Agändit k Isusu je än grupa alor. Jej aumblat una zuvā a

† 2:21 Vjez fusnota än 1,59. ✠ 2:22 Lev 12,1-4 ✠ 2:23 Iš 13,1-2 ✠ 2:24 Lev 12,6-8 ‡ 2:25 aštiptat p Dimizov s izbavjaskä p Izraelcurlje kum aobečit – Än grčki original skrije: “aštpta utjeha alu Izrael”.

atunča ančiput s l katje antrā familjije š antrā ortač alor, ⁴⁵ ali nu la gāsāt š aša sa tors an Jeruzalem š anklo s l katje. ⁴⁶ Dāpā trje (3) zālje la gāsāt an Hram antrā učiteljurj kum punje urjajke š lji antrjabā. ⁴⁷ Š toc karje apus urjajke la Isusu sa mirat kāt štije š kum binje odgovorjaštje p pitanje.

⁴⁸ Kānd jej angāsāt p Isusu na štijut če s gāndjaskā. Azās mumusa: “Bijatu alu mjov, dāče afukut tu asta nuavā? Jakā, tatutov š jo mult nja sikirit š noj pistot t kātam!”

⁴⁹ Isusu azās alor: “Dāče mas kātat? Dali voj nu štijic k jo mora s fiuv an kasa alu Tatimjov?” ⁵⁰ Ali jej nu razumja če jel avrut s lji zākā.

⁵¹ Isusu sa tors akas ku mumusa š ku tatusov an sat Nazaret š askulta p jej. A mumusa nimika na mujtat d asta če sa dogodit. ⁵² Isusu krištja š postanja još maj mult mudar š Dimizov l blagoslovja maj mult š maj mult, a lumja l poštuja maj mult š maj mult.

3

Ivan karje bātjazā pripremjaštje drumu d Isusu (Mt 3,1-12; Mk 1,2-8; Iv 1,19-28)

¹ Afost činčsprjače (15) d aj kum caru alu Rimuluj Tiberije ančiput s vladjaskā. Poncije Pilat afost upravitelju an regije Judeje. Herod* avladit an regije Galileje, a fratusov Filip avladit an regije Itureje š Trahonitide, a Lizanije avladit an regije Abilene.† ² Š Ana š Kaifa afost marj popurj‡ an Jeruzalem. An vrijamjaja Dimizov rubja alu Ivan, bijatu alu Zaharija, an pustinje.§ ³ Jel apljikat an tuatje lokurj pānglā apā Jordan s rubjaskā alu lumjej k trjebje s s bātjazā s pokazaskā kum sa okrnit dāla grešalā š Dimizov lja oprostit grešala. ⁴ Kum askris proroku Izaija, Ivan afost

“glasu karje strigā an pustinje:

‘Pripremic drumu d Domnu
š očistic d jel stazilje!

⁵ Ispunic tuatā dolina
š poravnic tot djalu š brjegu!

Ispravic drumu karje strāmb
š poravnic aja čije nuje ravno!*

⁶ Tuatā lumja osā vjadje spasjala alu Dimizovuluj!”☆

⁷ Ivan rubja alu mulc lumje karje vinja s s bātjazā: “Voj, šarpilor! Činje va zās k aša d ljaznje putjec s fuđic dāla kaznā karje Dimizov trimjatje? ⁸ Fičec binje karje aratā k vas okrnit dāla grešala avuastrā.† Š vu anšālāc akā gāndic k ištjec sigurni samo daja če ištjec sāmānca alu Abraham. Ali jo vu zāk, Dimizov puatje d bulovanjištja s stvurjaskā kupi alu Abraham! ⁹ Dimizov uskoro osā luvjaskā ku sukurja an tot ljemnu karje nu dā bun plod. Tot ljemnu karje nu dā bun plod osā fije tijat š arunkat an fok.”

¹⁰ Antribat mulc lumje p Ivan: “Atunča če trjebje s fičem?”

* **3:1** Herod – Konuskut š kašā Antipa, afost bijatu alu Herod Marje. † **3:1** Herod, Filip š Lizanije afost “tetrarsi”. “Tetrarh” afost rimski naslov d vladar an unu lok karje vladja samo ku odobrjala alu vlastu alu rimuluj. Obična lumje njekad lji kima carurj (na primjer, vjez Mt 14,9; Mk 6,14). ‡ **3:2** Š Ana š Kaifa afost marj popurj – Ana afost marje popā 6.-15. aj maj anklo d Krist, ali atunča vlada alu rimuluj la skinit dāla položajula. Zetu aluj, Kaifa, afost marje popā 18.-37. aj maj anklo d Krist. Aša službeno an aja vrijamje Kaifa afost marje popā, ali lumja još uvijek akimat p Ana marje popā š jel š majdāpartje avut autoritet antrā Židovj. § **3:2** pustinje – Vjez fusnota an 1,80. * **3:5** Ivan azās alu lumjej k mora s s pokajaskā d grešala alor s fije spremic d vinjala alu Domnuluj. Aštja stihurj koristjaštje metafora. D fukut ravni drum an pustinje je slika s fije spremic s prihvatjaskā p Isusu š poruka aluj. ☆ **3:6** Iz 40,3-5 † **3:8** Fičec binje karje aratā k vas okrnit dāla grešala avuastrā – An grčki original skrije: “Fičec plodu karje je dostojan d pokajalā”.

11 Ivan lja zäs: “Činje arje duavă (2) kămäšj, trjebje s dja alu älja karje narje ničuna. A činje arje mănkarje, trjebje s podiljaskă ku älja karje narje.”

12 Avinjit s s bătjază čak š carinikurlje‡ š la tribat: “Učiteljulje, če trjebje s fičem?”

13 Ivan lja zäs: “Nu lăc maj marje porezu njego če je lumja datorj.”

14 Š la tribat vuastja: “A če trjebje noj s fičem?”

Ivan lja zäs: “Nu lăc banji dăla nimilja ku săla š p nimilja nu punjec minčunj s dobidic banji. Njego fic zadovoljni ku plata avuastră.”

15 Kum lumja očekuja k Kristu ändată vinje, toc än inimă s äntriba dal je Ivan Kristu.

16 Daja Ivan alu toc azäs: “Jo p voj bătjez ku apa, ali vinje njeko maj marje d minje, atăta d marje k jo nu sânt dostojan čak s ji fiuv argatŠ. Jel p voj osă bătjază ku Sufletu alu Svântuluj* š ku foku.† 17 Jel osă fije kašă omu karje odvojaštje gruvu dăla jarbă. Gruvu osă sprimjaskă än ostavă, a jarba osă apringă ku foku karje nikad nu prestanjaštje s argă.”

18 Ivan rubja alu lumjej Bună vorbă d Dimizov ku multje altje opomenje.

19 Ivan la intja alu toc la ukorit p Herod, karje irja vladaru dăn regije Galileje,‡ daja če sa änsurat ku Herodijada, karje afost mujarja alu fratisov, š d multje altje rovj ča fukut Herod. 20 Ali känd la ukorit Ivan, Herod p tot aja adodajit još unu rov: jel adat alu vuastja aluj s puje p Ivan än kisuarje.

Ivan bătjază p Isusu

21 Majdată njego če p Ivan la pus än kisuarje, känd Ivan bătizat p toc karje avinjit la jel, jel bătizat š p Isusu. Atunča känd Isusu sa rugat, čerju sa diškis, 22 š Sufletu alu Svântuluj sa slubuzăt p jel än oblik kašă golubu. Dăn čerj sa uzăt glasu: “Tu ješt Bijatu alu mjov p karje jo vrjauv! Tu ješt radostu alu mjov!”

Sămănce alu Isusuluj

23 Känd Isusu ančiput s rubjaskă d Dimizov la intja alu toc, avut njeđe trjezăč (30) d aj. P Isusu l kuništja k je bijatu aluŠ Josip.*

Josip afost bijatu alu Eli,

24 Eli afost bijatu alu Matat,

Matat afost bijatu alu Levi,

Levi afost bijatu alu Malki,

Malki afost bijatu alu Janaj,

Janaj afost bijatu alu Josip,

25 Josip afost bijatu alu Matatija,

Matatija afost bijatu alu Amos,

Amos afost bijatu alu Naum,

Naum afost bijatu alu Hesli,

Hesli afost bijatu alu Nagaj,

‡ **3:12** carinikurlje – Obično aja afost Židovi karje alcă Židovj nu lja vurut daja če jej alukrizat d vlada alu rimuluj (karje apreuzmit p Izrael). Večina d carinikurj änšăla p alcă. Kăta maj mult banj njego če lumja dugujaštje, a viška cănja d jej. Š d äla razlog lumja mrza š lji smatrja k je izdajic alu vlastiti narodu š alu vjera alor. § **3:16** nu sânt dostojan čak s ji fiuv argat – Än grčki original skrije: “nu sânt dostojan nič klicimitilje s ji dizljeg.” * **3:16** bătjază ku Sufletu alu Svântuluj – Aiča Ivan koristjaštje bătizija än apă kašă metafora s opisaskă kum lumja osă iskušaskă săla alu Sufletu alu Svântuluj än životu alor. † **3:16** ku foku – Asta puatje s rubjaskă d aja kum Sufletu alu Svântuluj čistjaštje životu alu älja karje krjadje (vjez Ap 1,5, 8; 2,1–4; 11,16). Ali än äšta kontekst vjerovatno k foku rubjaštje d zuvă alu suduluj (vjez 3,7–9, 17). Än aja vrijamje Dimizov osă kaznjaskă p lumja karje na prihvatit änvăcala alu Isusuluj. ‡ **3:19** Herod, karje irja vladaru dăn regije Galileje – Än grčki original skrije: “Herod, tetrah”. Vjez fusnota än 3,1. § **3:23** bijatu alu – Än äšta popis “bijatu alu...” puatje š s značaskă “sămănce alu”. Än Biblije, lumja karje askris popisu d potomakurj obično na vurut s skrije p tuată sămănce alu njeki om, njego s arată loza dăla una važnă osobă pănla altă važnă osobă.

* **3:23** Daja če Marija arămas grja pisti Sufletu alu Svântuluj, Josip afost alu Isusuluj kašă očuhu (vjez 1,26–37; Mt 1,18–22).

²⁶ Nagaj afost bijatu alu Mahat,
 Mahat afost bijatu alu Matatija,
 Matatija afost bijatu alu Šimij,
 Šimij afost bijatu alu Joseh,
 Joseh afost bijatu alu Joda,
²⁷ Joda afost bijatu alu Johanan,
 Johanan afost bijatu alu Resa,
 Resa afost bijatu alu Zerubabel,
 Zerubabel afost bijatu alu Šealtiel,
 Šealtiel afost bijatu alu Neri,
²⁸ Neri afost bijatu alu Malki,
 Malki afost bijatu alu Adi,
 Adi afost bijatu alu Kosam,
 Kosam afost bijatu alu Elmadam,
 Elmadam afost bijatu alu Er,
²⁹ Er afost bijatu alu Jošua,
 Jošua afost bijatu alu Eliezer,
 Eliezer afost bijatu alu Jorim,
 Jorim afost bijatu alu Matat,
 Matat afost bijatu alu Levi,
³⁰ Levi afost bijatu alu Šimun,
 Šimun afost bijatu alu Juda,
 Juda afost bijatu alu Josip,
 Josip afost bijatu alu Jonam,
 Jonam afost bijatu alu Elijakim,
³¹ Elijakim afost bijatu alu Meleja,
 Meleja afost bijatu alu Mena,
 Mena afost bijatu alu Matata,
 Matata afost bijatu alu Natan,
 Natan afost bijatu alu David,
³² David afost bijatu alu Jišaj,
 Jišaj afost bijatu alu Obed,
 Obed afost bijatu alu Boaz,
 Boaz afost bijatu alu Sala,
 Sala† afost bijatu alu Nahšon,
³³ Nahšon afost bijatu alu Aminadab,
 Aminadab afost bijatu alu Admin,
 Admin afost bijatu alu Arni,
 Arni‡ afost bijatu alu Hesron,
 Hesron afost bijatu alu Peres,
 Peres afost bijatu alu Juda,
³⁴ Juda afost bijatu alu Jakov,
 Jakov afost bijatu alu Izak,
 Izak afost bijatu alu Abraham,
 Abraham afost bijatu alu Terah,
 Terah afost bijatu alu Nahor,
³⁵ Nahor afost bijatu alu Serug,

† 3:32 Sala, Sala – Njeki grčki rukopisurj skrije: “Salmon, Salmon”. ‡ 3:33 Admin, Admin ... Arni, Arni – Njeki grčki rukopisurj skrije: “Aram, Aram”.

Serug afost bijatu alu Reu,
 Reu afost bijatu alu Peleg,
 Peleg afost bijatu alu Eber,
 Eber afost bijatu alu Sala,
³⁶ Sala afost bijatu alu Kenan,
 Kenan afost bijatu alu Arpakšad,
 Arpakšad afost bijatu alu Šem,
 Šem afost bijatu alu Noa,
 Noa afost bijatu alu Lamek,
³⁷ Lamek afost bijatu alu Metušalah,
 Metušalah afost bijatu alu Henok,
 Henok afost bijatu alu Jered,
 Jered afost bijatu alu Mahalalel,
 Mahalalel afost bijatu alu Kenan,
³⁸ Kenan afost bijatu alu Enoš,
 Enoš afost bijatu alu Šet,
 Šet afost bijatu alu Adam,
 Adam afost bijatu alu Dimizov.Š

4

Nikuratu iskušastje p Isusu (Mt 4,1-11; Mk 1,12-13)

¹ Isusu, pljin ku Sufljetu alu Svāntuluj, apljikat dāla apa Jordan š Sufljetu la dus ān lok undje nuje nimika ² š d patruzāč (40) d zālje š la iskušāt nikuratu. D zāljljalja na mānkat nimik, š kānd atrikut patruzāč (40) d zālje, afost flāmānd.

³ A nikuratu ja zās: “Akā ješt Bijatu alu Dimizovuluj, zi alu buluvanusta s postanjaskā mālaj.”

⁴ Isusu ja odgovorit: “Skris je ān Svāntā pismā: ‘Nu trijaštje omu samo d mālaj.’ ”✧

⁵ Š nikuratu la dus p Isusu p marje djāl š ja pokazāt dāturdatā tuatā cara alu pāmāntuluj
⁶ š nikuratu začē: “Cije osā zdauv asta tuatā vlast š slava aluj. Mije je dat š jo dav alu činje vrjauv. ⁷ Akā t poklonještj la minje, tot je alu tov.”

⁸ Isusu ja odgovorit: “Skris je ān Svāntā pismā: ‘Klanjaštje la Domnu, Dimizov alu tov, š aluj jedino služastje!’ ”✧

⁹ Nikuratu la dus ān trg Jeruzalem š la pus p špic p Hram š začē aluj: “Akā ješt Bijatu alu Dimizovuluj, arunkitje da iča ān zos! ¹⁰ Daja če skris je ān Svāntā pismā: ‘Jel osā zapovidjaskā alu anđeli aluj d tinje s t pāzaskā’,

¹¹ š: ‘p mānj s t adukā undje ku pičoru s nu t tu luvješt d buluvan.’ ”✧

¹² Isusu ja zās: “Skris je ān Svāntā pismā: ‘Nu iskušā p Domnu, Dimizov alu tov!’ ”✧

¹³ Kānd iscrpit tuatā kušnja, nikuratu sa udaljīt dāla jel pānla nuavā prilikā s l iskušaskā.

Isusu ānčapje s služaskā alu Dimizov (Mt 4,12-17; Mk 1,14-15)

¹⁴ Isusu, pljin d snagā alu Sufljetuluj, sa tors ān regija Galileja š vorba d jel sa proširit ān tuatje lokurj ān Galileja. ¹⁵ Isusu ānvāca ān lokurj undje židovi s strānda š s ruga (karje s kjamā sinagoga) š toc l hvalja.

Š **3:38** bijatu alu Dimizov – Aja značastje k je Adam stvorit p slika alu Dimizov (vjez Post 1,26–27; 5,1–3). Slično, tuatā lumja arje sāmāncā ān Dimizov (vjez Ap 17,28–29). ✧ **4:4** ZakPon 8,3 ✧ **4:8** ZakPon 6,13 ✧ **4:11** Ps 91,11–12 ✧ **4:12** ZakPon 6,16

*Lumja ăn Nazaret odbacaštje p Isusu
(Mt 13,53-58; Mk 6,1-6)*

¹⁶ Š atunča Isusu avinjit ăn Nazaret, ăn sat undje akriskut. Š kašă uvijek sămbătă untră ăn sinagogă š sa drikă s čitjaskă d Svănta pismă pănglă toc. ¹⁷ Alu Isusuluj antins knjiga alu prorokuluj Izaija. Jel adiškis knjiga š ăngăsăt lok undje stă skris:

¹⁸ Suflijetu alu Domnuluj je p minje.

Madat snagă š autoritet

s rubjesk Bună vorbă alu săračilor.

Matrimjes s rubjesk alu lumjej karje zarobic

s puatje s pljače slobodni,

s tork vidu alu vorbilor,

s oslobodjesk p lumja dăla ălja karje lji mučaštje,

¹⁹ š s rubjesk k ăsta an ăn karje Domnu arată aluj binilje.✧

²⁰ Atunča Isusu ankis knjiga, untuarče alu pomoćnikuluj š šadje s rubjaskă. Tuată lumja ăn sinagogă sujăta ăn jel š jedva štipta s zăkă nješto. ²¹ Š ančiput ku aštja vorbje s lji zăk: “Astăz sa ispunit aštja vorbje d Svănta pismă karje akuma amčtitit.”

²² Š kănd Isusu azavršăt ku vorba, toc karje irja ăn sinagogă rubja d jel š s mira d binilje alu Dimizovuluj d karje jel rubja. Jej rubja: “Dali nuje ăsta bijatu alu Josip?”

²³ A Isusu lji zăče: “Sigurno osă mi zăčec asta poslovică: ‘Doktorulje, likujaštje săngur p tinje!’ š: ‘Făj š aiča ăn trg undje ajkriskut aja čam auzăt če sa dogodit ăn trg Kafarnaum.’”

²⁴ Š nastavit: “Asta poslovică je istinita: ‘Nimilja nu prihvatjaštje p proroku ăn lok undje jel akriskut’.

²⁵ Kum š štijec afost multje udovic ăn Izrael kănd proroku Ilija afost viuv. Atunča p trje (3) aj š šasă (6) lunj na fost pluaje š apostanit marje fuamje p tot pămăntu. ²⁶ Ali Dimizov na trimjes p Ilija alu ničuna udovică ăn Izrael. Njego jel la trimjes s ažitje alu udovicăj karje na fost Židovkă ăn trg Sarfata majuprapje d trg Sidon.✧* ²⁷ Š isto aša kănd afost proroku Elizej viuv, ăn Izrael afost multje lumje karje avja gubă, zarazna buală p pjalje.† Ali ničunu dăla jej nu sa likujit osim Naaman d Sirija.”✧

²⁸ Kănd auzăt, toc ăn sinagogă sa nikăžăt. ²⁹ Jej sa skulat, la putirit d trg š la dus p rub d litică p karje sagradit alor trgu s l runče ăn zos. ³⁰ Ali jel atrikut ăntră jej š apljikat p drumu aluj.

*Isusu putirjaštje dăn om p suflijetu alu rov
(Mk 1,21-28)*

³¹ Isusu sa slubăzăt zos ăn Kafarnaum, karje je još unu trg ăn regija Galileja, undje ănvacă sămbătă ăn sinagogă. ³² Š lumja karje punja urjajke afost zadivic ku văncală aluj daja če rubja kašă ăla karje arje vlast.

³³ Afost ăn sinagoga omu ku suflijetu alu rov. Jel astrigat ăn tot glasu: ³⁴ “Hej, če aj tu ku noj, Isusulje dăn Nazaret? Ajvinjit s uništještj p noj p sufleti alji rov? Štiuv jo činje ješt tu: tu ješt Svăntu karje Dimizov atrimjes!”

✧ 4:19 Iz 61,1-2 ✧ 4:26 1 Car 17,8-16 * 4:26 Atunča Ilija apljikat ăn altu pămănt alu komšiuor. P pămăntula atrijit una udovică š bijatu alu je, š skoro arămas frzdă mănkarje d pluaje karje apostanit fuamja. Međutim, jej sa pobrnit d Ilija š Dimizov sa pobrnit d jej aša če găvanu alor ku pjelmu š alor volba d zitin nikad nu sa spraznit. Tuată vrijamja atrajit fuamja, jej avut mănkarje. Ilija ănklo arămas maj mult aj. † 4:27 gubă, zarazna buală p pjalje – Asta frază prevodjaštje grčka vorbă karje s koristja d označală njeke različite vrstje d bualje p pjalje. Tradicionalno s podrazumjaštje k s odnosaštje p guba. Om karje avut una d aštja bualje p pjalje smatratit je ritualno rov. Omu atribja cănut odvojit d alci lumje kum alu alcilor na prenesja buală š kum nu vinja ăn kontakt ku altu om š afiča p omula ritualno rov (vjez Lev 13,45-46). ✧ 4:27 2 Car 5,1-14

³⁵ Isusu ja zapovjedit: “Tač š ješ dān jel!” P aja sufljetu alu rov p omu la dubārāt pānglā toc š aišāt d jel š nu ja naudit nimika.

³⁶ Lumja afost zadivic š ančiput s rubjaskā unji ku alc: “D karje aštja vorbje! Ku autoritetu š ku snaga zapovjedjaštje alu sufljeti alji rov, š jej jašā!” ³⁷ Š toc ān regijaja auzāt če Isusu afukut.

*Isusu likujaštje p multā lumja
(Mt 8,14-17; Mk 1,29-34)*

³⁸ Isusu aišāt d sinagogā š apljikat ān kasā alu Šimun. A suakra alu Šimunuluj amučito marje fok š jej la rugat s ja žutje. ³⁹ Isusu astat pānglā ja, zapovjedit alu fokuluj s u lasje š foku alāsato. Š odma sa skulat š lja dus s mālānčje.

⁴⁰ Kānd akāzut nuaptja, † toc karje arje bolesnikurj lja dus la Isusu. A Isusu p tot āla apus mānilje s lji likujaštje d tuatje bualje. ⁴¹ Isusu putirja sufljeti alji rov dān multje lumje, š sufljeti alji rov striga kānd iša: “Tu ješt Bijatu alu Dimizovuluj!” Atunča jel alor zapovjedit s nu rubjaskā daja če jej aštijut k je jel Kristu p āla karje Dimizov atrimjes.

*Isusu pljakā ān altje trgurj
(Mk 1,35-39)*

⁴² Kānd asvanit zuva, Isusu aišāt d trgula š apljikat ān pustinje. Š multā lumje l katā. Kānd la gāsāt, jej l ruagā s rāmāje ku jej. ⁴³ A jel lji zāče: “Trjebje s māduk š ān alturj trgurj s rubjesk Bunā vorbā d cara alu Dimizov. Daja Dimizov matrimjes.” ⁴⁴ Š Isusu rubja Bunā vorbā ān sinagogje ān pāmānt alu Židovilor.Š

5

*Isusu kjamā p Šimun, p Jakov š p Ivan s l sljedjaskā
(Mt 4,18-22; Mk 1,16-20)*

¹ Una zuvā, kānd Isusu astat pānglā apā Galileja,* multā lumje s strānda pānglā jel s audje vorba alu Dimizov. ² Majdatā d asta, njeiki ribarji već aišāt dān čamacurj š ančiput s čistjaskā mrežilje. A Isusu avizut alor doj (2) čamacurj p obalā ³ š auntrat ān unu čamac, karje irja alu Šimun. Š Isusu la rugat s puatje ucārā s l pinđje dāla obalā. Atunča šadje, š ānvāca p narodu d čamac.

⁴ Kānd aprestanit s rubjaskā, zāče alu Šimun: “Pinđje čamacu maj dāpartje undje maj adānkā apa, š arunkāc mrežilje d pukat.” ⁵ Šimunu zāče alu Isusuluj: “Gospodarulje, tuatā nuaptja njam potrudīt š nimika nam pukat. Ali kum tu aša zāč, osā arunk mreža.” ⁶ Kānd Šimun š ortači aluj afukut aja, jej apukat mult pjaštje, atāta d mrežilje ančiput s s rupā. ⁷ Ribarji afukut ku māna alu ortači alor ān altu čamac s vije s ažitā. Jej avinjit š atāta napunit p amiždoj čamacurj d pjaštje k jej ančiput s potunjaskā.

⁸ Kānd Šimun Petar aja avizut, akāzut la intja alu Isusuluj š zāče: “Fuđ dāla minje, Domnulje, daja če nu sānt om bun!” ⁹ Š jel š toc karje afost ku jel ān čamac sa mirat kāt mult pjaštje apukat. ¹⁰ Š isto aša sa mirat Jakov š Ivan, fičorji alu Zebedej, ortači alu Šimun.

Isusu atunča zāče alu Šimun: “Navja frikā. Dakuma osā puč p lumja†.” ¹¹ Kānd jej askos čamacurj p obalā, jej alāsāt tot š apljikat dāpā Isusu.

† **4:40** Kānd akāzut nuaptja – Ān grčki original skrije: “kānd kadje suarilje”. D Židovj alta zuvā ančiput kānd suarilje kadje. Daja če na kutizat s lukrjazā s l lukrjazā sāmāntā, štīpta pānd sāmānta nu završaštje, a atunča ančiput s adukā p lumja bulnavā la Isusu. **Š 4:44** ān pāmānt alu Židovilor – Ān grčki original skrije: “ān Judeja.” Međutim, š akā Luka asta vorbā koristjaštje d označālā regija alu rimulor Judeja, njekad (kašā kum je aiča š ān 23,5) jel koristjaštje d označālā d tuatā domovina alu Židovilor. * **5:1** pānglā apā Galileja – Ān grčki original: “pānglā apā Genezaret”. Isto če š apa Galileja. † **5:10** Dakuma osā puč p lumja značaštje k Petar rubjaštje alu lumjej d Dimizov š lji duče la Dimizov.

Isusu likujaštje p omu karje arje bualä p pjalje
(Mt 8,1-4; Mk 1,40-45)

¹² Una zuvä Isusu avinjit än unu trg undje afost unu om pljin d bualje p pjalje. Känd jel avizut p Isusu, akäzut la intja alu Isusuluj ku fälči kättri pämänt š sa rugat d jel: “Domnulje, akä vrjaj, poc s m likuješt.”

¹³ Isusu tindje mäna, la dotaknit š začē: “Vrjauv. Fi likujit!” Š guba odma sa povlačit.

¹⁴ Isusu ja naredit: “Nu začā alu nimilja, nu još, njego fuđ odma š pokazaštije alu popāj kum aputja s t pregledjaskā. Prinisaštje žrtvā d čistjala ata, kum Mojsije azapovidit kum aputja toc s vjadā k ješt likujit.”[✠]

¹⁵ Atunča glasu d Isusu tot maj mult sa proširit š mulc narod avinja s l audje š s likujaskā d buala alor. ¹⁶ A maj mult vorj jel s povlačā än pustinje š s ruagā.

Isusu likujaštje p omu karje nu puatje s umblje
(Mt 9,1-8; Mk 2,1-12)

¹⁷ Känd una zuvä Isusu änvaca p narodu, änklo šidja š farizeji š učitelji alu zakonu alu Mojsije karje avinjit dän tot satu än regija Galileja š regija Judeja š d trg Jeruzalem. A sāla alu Domnuluj irja ku Isusu s likujaskā p lumja. ¹⁸ Avinjit njeka lumje karje adučē p nosilje p om karje nu puatje s umblje, pa pokuša s l adukā š s položaskā päglu Isusu. ¹⁹ Päntruv narod jej na putut s l adukā än kasā undje Isusu änvāca. La dus p stipinic p krov š afukut rupā š p nosilā, la slubuzāt † än mižlok d sobā pravo la intja alu Isusuluj.

²⁰ D aja Isusu ashvatit k krjadje än jel, azās: “Ortakulje, sa oprostit grešala ata.”

²¹ P asta učitelji d zakonu alu Mojsije š farizeji agändit: “Činje āsta karje gändjaštje k rubjaštje kašā Dimizov? Činje, osim Dimizov, puatje s oprostjaskā grešala?”

²² Ali Isusu aštijut če gändjaštje š lji začē: “Dāče aša gändic? ²³ Dali nuje majušurje s zākā: ‘Sa oprostit grešala ata’, njego s zākā: ‘Skual š umblā’? ²⁴ Ali, s štijic k jo, Bijatu alu Omuluj, am autoritet p pämänt s oprostjesk grešala.” Atunča začē alu omuluj karje nu puatje s umblje: “Cije zāk: ‘Skual, ja nosilā š fuđ akasā!’ ”

²⁵ Š omu akuma sa skulat la vojki alor, alat aja p čaja azukut š apljikat akas, slavja p Dimizov p drum. ²⁶ Š toc afost skroz zadivic š ančiput s slavjaskā p Dimizov. Afost pljin d frikā š rubja: “Astāz noj amvizut nješto če nuje d krizut!”

Isusu kjamā p porezniku
(Mt 9,9-13; Mk 2,14-17)

²⁷ Isusu dāpā aja aišāt š avizut p cariniku Leviš kum šadje la carinā, š ja zās: “Vinā dāpā minje.” ²⁸ Š Levi sa skulat, alāsāt tot, š apljikat dāpā jel.

²⁹ Atunča Levi apriredit d Isusu marje veselije än kasa aluj. A ku jej amānkāt mulc lumje š āntrā jej irja mulc carinikurj. ³⁰ Atunča njeki farizeji, š njeki učiteljurj d zakonu alu Mojsije karje irja d grupa alor š prigovorja alu učenikurlje alu Isusuluj ku vorbilje: “Dāče mānkāc š bjec ku carinikurlje š ku lumja karje grešaštje?”

³¹ A Isusu lja zās: “Alu lumjej zdravānā nu trjebje doktorjamja, već alu lumjej karje bulnavā trjebje doktorjamja. ³² Nam vinjit s kjem p lumja karje gändjaštje k je pravedna, njego amvinjit s kjem p lumja karje grešaštje s s okrinjaskā la Dimizov.”

Isusu änvacā k nov drumu aluj maj bun njego drumu alu bātärn
(Mt 9,14-17; Mk 2,18-22)

³³ Njeka lumje ja zās: “Učenikurlje alu Ivan maj mult vorj postjaštje š s ruagā, aša š učenikurlje alu farizeji, ali alji tjej stalno mälānkā š bja.”

✠ 5:14 Lev 14,1-32 † 5:19 La dus p stipinic p krov š afukut rupā š p nosilā, la slubuzāt – Än grčki original skrije: “Sa urkat p krov š slubāzāt p omu karje nu puatje s umblje...pisti pločic d glinā (crjep)”. Än zuviljalja än pämäntula, fiča krovu d nāroj š d paje karje s punja p krāč š p građe. Njekad koristja pločic d glinā (crjep). Krovj irja ravni, a kaši avja stepinic ili basamač p karje lumja s urka p krov. § 5:27 Levi isto s kima Matej. Vidjec (Matej 9,9).

³⁴ Lja antribat Isusu: “Dali kutizăc svatovi alu mladoženjej s natiric s postjaskă pând mladoženja ku jej?”* ³⁵ Ali osă vinje vrijamja kănd osă lji ja p mladoženja† ș atunča s postjaskă.”

³⁶ Atunča Isusu nastavit aša ce lja spus asta vorbă: “Numilja nu rupje pjatika dăla cuală nuavă s puată s krpjaskă p cuală bătrnă. Akă aja fače, osă rupă cuala nuavă, a pjatika dăla nuavă cuală nu pristajaštje alu cuală bătrnă. ³⁷ Ș numilja nu tuarnă vinu alu nov‡ ăn bătrnă tăšnj d pjalje.Ș Akă aja fače, vinu alu nov osă rupă tăšnjilje* ș osă varsă, a tăšnjilje osă propanjaskă. ³⁸ Njego, vinu alu nov trjebje s s tuarnje ăn nuavje tăšnj. ³⁹ Ș numilja činje bja bătrn vin nu vrja vinu dăla nov daja ce zăče: ‘Bătrn je maj bun.’”†

6

Isusu zăče k arje autoritet p sâmbăta, svântă zuvă alu židovilor
(Mt 12,1-8; Mk 2,23-28)

¹ Una sâmbătă Isusu triča pisti pijană d gruv. Učenikurlje aluj rupja gruv, ș la trljit ku mănilje ș la mănkat. ² A njeki farizeji azăs: “Dăče prekrșac zakonu alu Mojsije ku aja ce rupjec gruvu ăn sâmbătă?”*

³ Isusu lja odgovorit: “Dali voj nas čitit ăn Svântă pismă ča fukut David, argatu alu Dimizov, kănd aflămăzăt jel ș ălja karje afost ku jel? ⁴ Dali na auntrat ăn șator undje Dimizov s poštujaštje, jel amănkat dă mălaju karje posvilit ș adat alu ălja karje afost ku jel? Dali nu zăče zakonu alu nostru k mălajusta nu kutjază s mălănče nimilja činje nuje popă?”†‡ ⁵ Atunča Isusu lja zăs asta: “Jo, Bijatu alu Omuluj, am autoritet p sâmbătă!”

Isusu likujaštje p omu ăn sâmbătă
(Mt 12,9-14; Mk 3,1-6)

⁶ Alta sâmbătă Isusu auntrat ăn sinagogă s ănvacă. Afost ănklo om karje na putut s koristjaskă măna dirjaptă.Ș ⁷ Učitelji d zakonu alu Mojsije ș farizeji avrut s l optužaskă p Isusu k aprekrșăt unu zakon alor. Daja pomatrja p Isusu s vjadă dal vrja ăn sâmbătă s likujaskă.* ⁸ A Isusu aštijut găndjala alor pa zăče alu om karje arje mănă karje nu puatje s koristjaskă: “Skual ș stăj aiča la intja alu toc!” Jel sa skulat ș astat ănklo. ⁹ Atunča Isusu zăče: “S vu ănrjeb: Dopustjaštje zakonu alu Mojsije s s fakă ăn sâmbătă binje, ili rov? S spasaskă životu, ili s l uništjaskă?” ¹⁰ Sa ujtat p toc ăn sinagogă ș atunča zăče alu omuluj: “Ătidje mănal!” Jel afukut aša ș măna sa likujit. ¹¹ Atunča farizeji ș učitelji d zakon alu Mojsije sa nikăžăt, ș ančiput s dogovorjaskă ce s fakă păntruv Isusu.

* **5:34** Postu je znaku d tugă. Svatovi nikad nu postjaštje pând s slavjaštje. † **5:35** Isusu p jel usporidjaštje ku mladoženja, a p učenikurlje aluj ku svatovi. ‡ **5:37** vinu alu nov ili “sok d strugurj.” Asta s odnosaštje p vin karje još na kopt. § **5:37** tăšnj – Asta afost saku karje afost fukut d pjalje alu životinje. * **5:37** vinu alu nov osă rupă tăšnjilje – Kănd vinu alu nov akopt jel slubadje plinu karje proširjaštje tașna. Daja ce tașna abătrnă piznjaštje daja ce nu maj puatje s s rașirjaskă kașă tașna anuavă. † **5:39** Asta metaforă s razlikujaštje dăla tradicija alu vođilor karje kașă vinu alu bătrnă ș nov načinu d život karje je Isusu ănvăca karje je kașă vinu alu nov. Poanta alu asta ilustracija je k lumja karje zanimja samo tradicija alor na vut voje s puje urjajke karje je Isusu ănvăca, ș akă aja ce jel ănvăca ispunja tot čije alor (židovsko) Svântă pismă zapovidjaštje. * **6:2** Zakonu alu Mojsije zăče nu kutjez s lukrjez ăn sâmbătă (vjez “sâmbătă” ăn rječnik). Farizeji irja strogi ăn načinu karje jej tumača zakonu alu Mojsije ș jej smatrja k ăla činje rupje gruvu jel lukrjază (Iș 34,21). † **6:4** Vjez ăn 1 Sam 21,1-7. ‡ **6:4** Mălaju karje je posvetit afost duavăsprjače (12) d mălajurj karje s nalazja ăn lok svânt ăn șator. Popilje ănklo punje ăn tuată duminika d žrtvă alu Dimizov. ăn tuată zuvă sâmbătă lji prominja duavăsprjače (12) mălajurj karje akopt ăn zuvasta. Samo popilje aputut s mălănče mălajur alji bătrnje (Lev 24,5-9). § **6:6** karje na putut s koristjaskă măna dirjaptă – Aiča ș ăn 8. stih, ăn grčki skrije: “măna afost uskată”. Măna alu omuluj afost ošetită aša k na putut s utingă. Vjerovatno afost savijită skroz ăn pulm, aša s izgledjaskă mikă ș naborită. * **6:7** Mulc učitelj dăla zakon alu Mojsije azăs akă alu njeko tind njeka pomoću, aja je lukru. Daja ce tumača zakonu strogo rov, azăs k nuje uredu s ătinđe pomoću ăn sâmbătă. Anvăcat k alu omuluj puatje s tingă pomoću ăn sâmbătă samo ăn marje ozbiljna situacija kașă kum je porodu ș kănd životu alu omuluj arfi ăn opasnost.

*Isusu kuljađje p duavšprjače (12) d apostolurj
(Mt 10,1-4; Mk 3,13-19)*

¹² Ān zuviljalja Isusu apljikat p djal s ruadje š provodit nuaptja ku ruguala la Dimizov.
¹³ Kānd avinjit alta zuva, akimat la jel p učenikurlje š āntrā jej akuljes duavšprjače (12) d lumje, karje lja odredit d apostolurj.

¹⁴ Afost Šimun, karje Isusu la kimat Petar,
Andrija, fratilje alu Petar,

Jakov,
Ivan,
Filip,
Bartolomej,

¹⁵ Matej,
Toma,
Jakov, kupilu alu Alfej,
Šimun karje avut nadimaku Domoljub,

¹⁶ Juda, kupilu alu Jakov,
š Juda Iškarriot, karje maj ānklo izdajit p Isusu.

*Isusu ānvacā š likujaštje
(Mt 4,23-25; 5,1-12)*

¹⁷ Isusu sa dat ān zos dāpā djal ku apostoli š astat p ravnica. Ānklo aštiptat mulc alturj učenikurj aluj š mulc narod d trg Jeruzalem š d tot pāmāntu alu Židovilor,[†] š d regija pānglā apā undje irja trgurj Tir š Sidon p sjever. ¹⁸ Avinjit toc s puje urjajke la Isusu š s lji likujaskā tuatā buala. S likuja š ālja karje lja mučit sufljeti alji rovj. ¹⁹ Tuatā lumje la akātat s l dotaknjaskā daja činje l dotaknja snaga ajiša dān jel š lji likuja.

²⁰ Atunča Isusu sa ujtat p učenikurj š zāče:

“Nurukošj ištjec voj karje ištjec sārač
k voj ištjec uključic ān cara alu Dimizov!

²¹ Nurukošj ištjec voj karje ištjec flāmānž
k voj osā fic narinic!

Nurukošj ištjec voj karje akuma plānđec
k voj osā vu radujic!

²² Nurukošj ištjec voj kānd lumja vu mrzaštje
š kānd p voj isključaštje š vu vridjaštje š vu zāče k ištjec rovj
daja če ištjec učenikurlje alji mjej, alu Bijatu alu Omuluj!

²³ Raduicāvā voj ān zuvaja š sāric d radost
k istina je nagrada avuastrā marje je p čerj,
k jej karje vu maltetirjaštje sāmānca je alu ālja karje d mult maltetirja p prorokurlje!”

²⁴ “Ali grjev vuavā, lumja karje bugatā,
k već asprimit utjšala avuastrā!

²⁵ Grjev vuavā karje ištjec narinic,
k osā fic flāmānž!

Grjev vuavā karje akuma vu radujic,
k osā tugujic š s plānđec!

²⁶ Grjev vuavā kānd p voj tuatā lumja uhvaljaštje,

[†] 6:17 pāmāntu alu Židovilor – Ān grčki original skrije: “Judeja”. Aja puatje posebno s odnosaskā p rimska regija ān južna Palestina, ali ān āsta stih s odnosaštje općenito p tot pāmāntu ān karje atrijit Židovi.

k jej karje uhvalja p voj sãmãnca je alu ãlja karje uhvalja d mult d prorokurlje alji miãinoš.”

Isusu ãnvacã s vrjem p dušmanji alji noštri
(Mt 5,39-42)

²⁷ “A jo vu zãk, vuavã karje punjec urjajke: Vrjec p dušmanji alji voštri. Binje fiãec alu lumjej karje vu mrzaštje. ²⁸ Kãtãc dãla Dimizov s fakã binje alu ãlja karje vu blastãmã. Rugãcãvã d ãlja karje p voj maltetirjaštje. ²⁹ Alu ãla karje t luvjaštje p una falkã tindje š altã, š alu ãla karje c ja ancuku dopustjaštje s c ja š kãmaša. ³⁰ Ali dãj alu tot ãla karje dãla tinje katã, a dãla ãla karje dãla tinje furã nu kãta s ãntuarkã. ³¹ Fiãec alu lumjej isto ãe vrjec jej vuavã s fakã.

³² Akã vrjec samo p ãlja karje p voj vrja, nu zaslužãc nagradã. Š lumja karje rovj vrja p ãlja karje vrja p jej. ³³ Isto aša akã fiãec binje samo alu ãlja karje faãe vuavã binje, nu zaslužãc nagradã. Š lumja karje rovj faãe isto aja. ³⁴ Akã pozajmic samo alu ãlja karje puatje s vu ãntuarkã ãndrãt, nu zaslužãc nagradã. Š lumja karje rovj pozajmjaštje alu lumjej karje rovj s s ãntuarkã ãndrãt. ³⁵ Njego, vrjec isto p dušmani alji voštri. Fiãec binje alor š pozajmic alu ãlja karje nu puatje s vu ãntuarkã ãndrãt. Akã aja fiãec, osã primic marje nagradã š osã fic kašã Maj marje Dimizov karje bun kãtri lumje karje nu zahvaljaštje š karje je rovj. ³⁶ Fic bunj kãtri tuatã lumje kum Tata alu vostru ãn ãerj jaštje bun kãtri tuatã lumje.”

Isusu ãnvacã s nu sudjaskã
(Mt 7,1-5)

³⁷ “Nu sudic š nusã fic sudic. Nu optužãc š nusã fic optužãc. Oprostitic š osã vu fije oprostit. ³⁸ Dãc š Dimizov osã vu dja. Jel osã vu tuarnã marje koliãinã ãn pualã, ka omu bun karje punjaštje gãvanu aluj d gruv aša ãe nabijaštje š potresaštje gruvu pãnd god nu s napunjaštje, š nastavjaštje s dodajaskã još maj mult pãnd gruvu nu s prelijaštje. K kum miric alu alcilor, aša Dimizov osã mirjaskã š vuavã.”

³⁹ Isusu azãs alor š još una vorbã: “Dali puatje vorbu s adukã p vorbu? Nu puatje, k amiždoj osã kadã ãn rupã. ⁴⁰ Uãeniku nuje maj marje d uãitelju aluj. Ali tot uãeniku p karje uãitelju la ãnvãcat tot ãe štije, osã fije kašã uãitelju aluj. ⁴¹ Dããe tujc la aškja ãn vojk alu altuluj, a nu vjez ljemnu ãn vojk alu tov? ⁴² Dããe zãã alu altuluj: ‘Omulje, s c skot aškja dãn vojku alu tov’, a sãngur ãn vojk nu vjez ljemnu? Ku duavã licje! Skuatje majdatã ljemnu dãn vojku alu tov pa atunãa osã vjez kum s skoc aškja dãn vojku alu altuluj.”

Isusu ãnvacã d bunje š d ruavje vorbje
(Mt 7,17-20; 12,34-35)

⁴³ “Ljemnu alu bun nu puatje s rudjaskã plodu karje nuje bun, niã ljemnu karje nuje bun nu puatje s rudjaskã plodu alu bun. ⁴⁴ Tot ljemnu s kunaštje p plod. Dãn mãrãinã nu sa dunã smokva nit strugurlje. ⁴⁵ Isto aša bun omu rubjaštje bunje vorbje k je inima aluj bunã, a omu rov rubjaštje ruavje vorbje k je inima aluj ruavã. Aja ãe omu rubjaštje aratã d karje jel inima arje.”

Omu karje je mudar faãe aja ãe Isusu zããe
(Mt 7,24-27)

⁴⁶ “ãe mikimãc, ‘Domnu, Domnu!’, a nu fiãec aja ãe zãk? ⁴⁷ ãla karje vinje la minje š auzãt vorbilje alji mjalje š faãe aja ãe zãk ⁴⁸ je kašã omu karje faãe kasa š surpa adãnkã rupã š postavit temelju p buluvan. A kãnd avinja poplava, š kãnd apa navalit p kasã, nu puatje s miškã daja ãe binje fãkutã. ⁴⁹ Ali ãla karje auzãt vorbilje alji mjalje š nu faãe aja ãe zãk je kašã omu karje faãe kasa p pãmãnt frzdã temelj. Kãnd apa navalit p kasã majdatã sa duburãt š irja skroz uništãtã.”

7

Isusu likujaštje p argatu alu kapetanuluj alu rimuluj

¹ Dăpă aja če tot azăs alu naroduluj, Isusu apljikat ăn trg Kafarnaum. ² Ănklo afost njeki kapetan alu rimuluj karje avut argat karje avut d jel milă. Āla argat afost bulnav p muartje. ³ Kănd kapetanu auzăt d Isusu, atrimjes la jel vođe alu lumjaja karje irja Židovurj ăn trgula s l ruadje s vije š s likujaskă p argatu aluj. ⁴ Kănd jej avinjit la Isusu, mult la rugat: “Zaslužăt s ji fač aja ⁵ daja če vrja p narodu alu nostru, frzdă jel noj nam putja s sagradim sinagoga anuastră.”

⁶ Isusu apljikat ku jej. Š kănd avinjit la upruapje la kasă, atrimjes kapetanu p ortači la Isusu. Jej azăs: “Kapetanu azăs asta: Domnulje, nu tu mučja. K nu sânt vrjedan s uncăr ăn kasa amja. ⁷ Nu sânt vrjedan s viuv pănla tinje. Njego samo zi dundje god ješt s s likujaskă argatu alu mjov. ⁸ Asta štiov k š jo mora s askult p kapetanu alu mjov. Am š jo vuastje dusu minje. Š zăk alu unu: ‘Fuđ!’ š jel pljakă. Š alu altuluj zăk: ‘Vină aiča!’ š jel vinje. Š alu argatu alu mjov zăk: ‘Făj aja!’ š jel fače.”

⁹ Kănd auzăt aja, sa mirat Isusu š sa okrinit la mulc lumje karje apljikat dăpă jel š zăče: “Istina je, ăn Izrael na găsăt p unu Židov karje krjadje kašă ăsta karje nuje Židov karje aša krjadje.” ¹⁰ Kănd sa tors akas ălja p karje kapetanu atrimjes, angăsăt p argatu likujit.

Isusu uskrisnjaštje p bijatu alu udovicăj

¹¹ Dăpă aja Isusu apljikat ăn trg karje s kima Nain. La sljedit učenikurlje aluj š mulc lumje. ¹² Kănd avinjit la upruapje la uša alu trguluj, baš atunča njeka lumje aduče p mort fălkov dăn trg pănla grupă s l ăngruapă. Fălkovu karje amurit afost jedinac la mamă, karje afost udovică, š mulc lumje dăn trg irja ku ja. ¹³ Kănd Domnu Isusu avizuto ja fost žau d ja š ja zăs alu je: “Nu plănda!” ¹⁴ Avinjit š adotaknit nosiljilje, a lumja karje la dučja astat. Isusu azăs: “Fălkovulje, c zăk, skual!” ¹⁵ Š fălkovu sa drikat š arubit, a Isusu azăs alu mumusăj: “Jakăc kupilu alu tov”.

¹⁶ Toc sa mirat la săla alu Dimizovuluj. L slavja š zăča: “Marje proroku trijaštje ăntră noj! Dimizov avinjit s ažută alu narodu aluj!” ¹⁷ Š toc ăntră Židovj* š ăn altje lokurj auzăt aja če Isusu afukut.

*Ivan karje Bătjază trimjatje p učenikurlje aluj s ăntrjabă jaštje Isusu Mesija**(Mt 11,2-11)*

¹⁸ Učenikurlje alu Ivan arubit alu Ivan d tot aja če Isusu afukut. Ivan akimat p doj (2) učenikurj aluj ¹⁹ š lja trimjes la Domnu Isusu s l ăntrjabje: “Ješt tu ăla karje Dimizov aobečit k osă vije† ili dal trjebje s štiptăm p altu s vije?”

²⁰ Kănd jej avinjit la Isusu, azăs lumjaja: “Ivan karje bătjază atrimjes p noj la tinje s t ăntribăm: ‘Ješt tu ăla karje Dimizov aobečit k osă vije ili dal trjebje s štiptăm p altu s vije?’ ”

²¹ Pănd jej afost ănklo, Isusu alikujit p mulc d buală, d patjală š d sufljeti alji rovj. Š alikujit p multă lumje karje vorbj s puatje s vjadă. ²² Atunča aodgovorit alor: “Fuđic š javic alu Ivan ča vizut š auzăt: vorbi vjadje, lumja karje nu puatje s umblă akuma umblă, lumja karje avut buală p pjalje,‡ akuma je likujic, surdi audje, morcă s skuală, š alu săraçilor s rubjaštje Bună vorbă d Dimizov. ²³ Blagoslovit ăla karje nu kadje ăn vjeră dăn minje.”

²⁴ Kănd apljikat učenikurlje alu Ivan, Isusu ançiput s rubjaskă alu multă lumje d Ivan. Jel azăs: “Aspljikat ăn lok undje nuje nimika. D karje om aspljikat ănklo s vidjec? Dal aspljikat s vidjec p njeko karje kašă trstika karje vântu uljigăna? Nu! Nas pljikat aja s

* **7:17** toc ăntră Židovj – Ān grčki original skrije: “Judeja”. Aja puatje posebno s odnosask p trgu alu rimuluj ăn južna Palestina, ali ăn ăsta stih s odnosaštje p općenito p tot pământu ăn karje atrijit Židovi. † **7:19** karje Dimizov aobečit k osă vije – Ān grčki original skrije: “ăla karje trjebje s vije.” Aša s rubja d Mesija. ‡ **7:22** buală p pjalje – Vjez fusnota ăn 4,27.

vidjec. ²⁵ Ili aspljikat s vidjec p omu karje mändru änbrakat? Nu! K lumja karje adučë mändrje cualje š trijaštje än bugacije s nalazaštje än palače alu caruluj. ²⁶ Aspljikat s vidjec p proroku? Da! Jel je maj marje prorok. ²⁷ Ivan je äla d karje je skris än Sväntä pismä:

‘Jakä, trimjet p omu karje duče vorba amja
s pljače la intja ata s pripremjaskä drum d tinje.’[✧]

²⁸ Punjec binje urjajke: d tuatä lumje karje ikad atriжит nimilja nuje maj marje d Ivan. A ipak, än cara alu Dimizov, äla karje je maj mik je maj marje d jel.”[§]

Isusu ukurjaštje p vođilje alu Židovilor daja ča odbit p Ivan š p jel
(Mt 11,12-19)

²⁹ Tuatä lumja karje apus urjajke la Isusu, čak š carinikurlje, već askultat poruka alu Ivan š p jej jel lja bätizat. Atunča, känd jej auzät če Isusu azäs, sa složät k Dimizov zaista atrimjes p Ivan s kjamje p narodu s s pokajaskä.* ³⁰ Naprotiv, farizeji š učitelji alu zakonu alu Mojsije aodbit planu alu Dimizov d jej daja ča odbit s lji bätjazä Ivan.

³¹ Isusu azäs: “A ku činje s lji usporidjesk p lumja än asta vrijamje?[†] P činje samänä?[‡] ³² Jej je kašä kupi karje šadje la tržnicä š unu p alt s strigä:

‘Noj amkántat vuavä vjasäl kántič
š voj na žukat!
Noj amkántat vuavä tužne kántič
a voj na pläns!’[‡]

³³ K, avinjit Ivan karje bätjazä na mänkät mälaj nič vin na but, § a začec: ‘Än jel je sufljetu alu rov!’ ³⁴ Jo, Bijatu alu Omuluj, avinjit karje amänkät šambut, a začec: ‘Jakä, omu karje vrja mult s mälänče š s bja mult vin, ortaku alu carinikuluj š ku grešnikurlje!’ ³⁵ Toc karje prihvatjaštje mudrost alu Dimizov razumjaštje k Dimizov atrimjes š p minje š p Ivan.”^{*}

Isusu änvacä k äla alu činje mult s oprostjaštje, mult š surutä
(Mt 26,6-13; Mk 14,3-9; Iv 12,1-8)

³⁶ Unu farizej akimat p Isusu s mälänče ku jel. Jel auntrat än kasä alu farizej š alat loku la astal s mälänče.[†] ³⁷ Afost njeka mujarje, kunuskutä än trgula p grešala alu je. Ja adoznajit k Isusu mälänkä la farizej än kasä. Š jakä, mujarja adus skumpä ulje karje miruasä än mändru bukal. ³⁸ Š astat la pičuarje dāpā Isusu. Ančiput s plängä š lakrmilje kädja p pičuarje. Ku päru lja frikat, š lja surutat š lji uns ku skumpä ulje karje miruasä.

³⁹ Känd avizut farizej karje akimat p Isusu, agändit: “Känd ästa om zaista arfi prorok, aštija činje je mujarasta karje l dotaknjaštje, k ja je marje grešnicä.”

✧ **7:27** Mal 3,1 § **7:28** maj marje d jel – Isusu nu začë k je Ivan nuje marje prorok. Zäčë k je lumja karje adoživit blagoslovurj alu caräj alu Dimizovuluj, kašä äštja lumje (vjez stihurlje 18-23), zaista blagoslovic. Uživjaštje än stvarurj karje Ivan još na doživit. Lumja alu pämäntusta smatnjaštje p njeka lumje k je nevažni. Ali än cara alu Dimizov, Dimizov lji smatnjaštje k je važni. * **7:29** sa složät k Dimizov zaista atrimjes p Ivan s kjamje p narodu s s pokajaskä – Än grčki original skrije: “opravdja p Dimizov”. D ästa kontekst, aja značaštje k sa slažät k je drumu alu Dimizov, karje Ivan š Isusu rubja, bun. † **7:31** lumja än asta vrijamje – Än grčki original skrije: “lumja d ästa naraštaj”. Aja Isusu maj mult kima p älja karje aluj s protivja, posebno p vođilje alu Židovilor. ‡ **7:32** Isusu usporidjaštje p vođilje alu židovilor ku kupi karje je nikāžāc p ortači alor k nu fače aja če vrja. Kašä aša kupi, vođilje alu židovilor uznemiric dän Ivan š Isusu k nu s ponašaštje kum alor s sviđaštje ili prihvatjaštje. § **7:33** na mänkät mälaj nič vin na but – Ivan trija grjev. Trija än lok undje nuje nimika, mänka skakavacurj š med š s änbrka än cualje neudobne (vjez Mt 3,4; Mk 1,6).

* **7:35** Toc karje prihvatjaštje mudrost alu Dimizov razumjaštje k Dimizov atrimjes š p minje š p Ivan – Än grčki original skrije: “Š mudrost opravdjaštje p tuatje kupi alu je”. Än ästa kontekst, aja značaštje k je lumja mudra känd prihvatjaštje drumu karje rubja Ivan š Isusu. † **7:36** alat loku la astal s mälänče – Afost običaju la posebna gozbä kašä asta mänkarje k omurj mälänkä pänd začë udobno pänglä astal.

⁴⁰ P aja Isusu ja zäs: “Šimune, am s c zäk nješto.”

A jel azäs: “Učiteljulje, zi!”

⁴¹ A Isusu azäs: “Doj (2) omurj duguja alu unu om banj. Unu om ja dugujit činč sutje (500) kovanic d arđint,‡ a altu om činžáč (50). ⁴² A kum jej na vut dundje s äntuarkä, alu amiždoj aoprostit datorija. Atunča karje d jej doj (2) maj mult osä l vrja?”

⁴³ Šimun azäs: “Gändjesk alu äla karje maj mult oprostit datorija.”

Azäs Isusu: “Binje azäs.” ⁴⁴ Atunča Isusu sa okrnit la mujarje š zäče alu Šimun: “Vjez p asta mujarje? Jo auntrat än kasä ata, ali tu nu maj dat apä s späl pičuarilje, a ja apläns š lakrmilje alu je akäzut p pičuarje a ja lja asplat š ku päru mi lja frikat. ⁴⁵ Nu maj dučukit ku poljubacu, a ja, d känd jo amuntrat na prestanit s m surutje pičuarilje. ⁴⁶ Tu nu maj uns kapu ku ulja, a ja ku skumpä ulje karje miruasä auns pičuarilje.Š ⁴⁷ Däče gändješt k ja apokazät atäta d marje ljubav? C zäk istinä: aja je daja če grešala alu je, š akä lja fost multä, afost oprostit. Äla karje gändjaštje k trjebje aluj ucärä s s oprostjaskä, äla vrja ucärä.” ⁴⁸ Atunča alu mujarje azäs: “Zaista, grešala ata cam oprostit.”

⁴⁹ Älja karje afost änklo ančiput äntri jej s rubjaskä: “Činje je äšta š grešala s oprostjaskä?”

⁵⁰ A jel zäče alu mujarje: “Daja čaj krizut, tu ta spasät! S c dja Dimizov mir pänd plječ!”

8

Mujerilje karje sljedjaštje p Isusu

¹ Majdatä d aja Isusu pljika p trgurj š p saturj s rubjaskä Bunä vorbä d cara alu Dimizov. Afost ku Isusu duaväsprjače (12) apostolurj ² š njeke mujerj karje Isusu lja likujit däla sufljeti alji rovj š däla bualä. Älja mujerj afost Marija karje afost d trg Magdala, dän karje Isusu aputirit šaptje (7) sufljeti alji rovj, ³ Ivana, karje afost mujarja alu Kuza karje irja upravitelju än palače alu Herod,* Suzana š multje altje mujerj. Jalje ku banji alor ažutat alu Isusuluj š alu apostolilor.

Isusu rubjaštje vorbä d om karje sijaštje sämänca

(Mt 13,1-17; Mk 4,1-12)

⁴ Känd pänglä Isusu sa sträns mulc lumje dän tot trgu, atunča Isusu lji rubja asta vorbä: ⁵ “Una zuvä aišät omu s posijaskä sämänca än polje. Känd aposijit, njeka sämänca akäzut p drum š lumja umbla p aja š puji lja amänkat. ⁶ Njeka sämänca akäzut p pämänt undje jaštje buluvan š tek ča kriskut sa uskat daja če narje apä. ⁷ Njeka sämänca akäzut änträ märčinj š märčinilje akriskut una ku jej š ja sa ugušät. ⁸ A njeka sämänca akäzut p bun pämänt š krjaštje š rudjaštje d usutä (100) d vorj.” Isusu azäs aja, š astrigat: “Toc činje arje urjekj s audä, trjebje s puje urjajke š s razumjaskä!”

Isusu änvacä kum alta lumje s ponašaštje känd audje vorba alu Dimizov

(Mt 13,10-23; Mk 4,10-25)

⁹ Učenikurlje alu Isusuluj la antribat če značaštje asta vorbä. ¹⁰ Isusu azäs: “Dopustit vuavä s razumic tajnilje d cara alu Dimizov. Äli koristjesk äša vorbje känd jo änvac p alcä s ispunjaskä Svänta pismä:

‘S ujtä

a nu prepoznajaštje,

š s audä,

a nu razumjaštje’.*

‡ **7:41** kovanic d arđint – Än grčki original skrije: “denari”. Denar afost kovanica d arđint alu rimulor. Vridja kašä una dnevnica d obični radnik. § **7:46** Gostjamja än kasä obično s nudja apa kum aputja s spalä pičuarilje, k većina lumje ili pljika däskulcj ili duča sandalje š än kasä vinja ku pičuarilje pljinje d prašänä. Gostjamja isto s dočekujaštje ku poljubacu än falkä, a alu lumje posebne s undä kapu ku mirosu alu dulče ku ulja d maslinä. * **8:3** Herod – Vjez 3,1 ku fusnota änklo. ✧ **8:10** Iz 6,9

¹¹ Jakã çe znaçaštje asta vorbã: sâmãnca je vorba alu Dimizov. ¹² A sâmãnca karje akãzut p drum prestavjaštje p ãlja karje audje, ali vinje nikuratu š adus vorba alu Dimizov d inima alor aša s nu krjadje š nu s spasaskã. ¹³ A sâmãnca karje akãzut p buluvan prestavjaštje p ãlja karje audje, ku radost primjaštje vorba alu Dimizov, ali narje korjen. Ælja njeka vrijamje krjadje, a kãnd vinje iskušjala prestanjaštje s krjadje. ¹⁴ A sâmãnca karje akãzut ãn mãrãinje prestavjaštje p ãštja karje punje urjajke la vorba alu Dimizov, ali kum vrijamja trjaçe, p jej lji ugušaštje brigilje, bugucija š tuatje užitkulje alu životuluj, daja jej nu duçe plodu kopt. ¹⁵ A sâmãnca karje akãzut p bun pãmãnt prestavjaštje p lumja karje ku bunã š ku poštena inimã pãzaštje vorba alu Dimizov karje audje, jej pljakã maj dãpartje kãnd je grjev, daja jej aduçe bun plod.”

¹⁶ “Nimilja nu prindje lampa s viljaskã ku posuda ili s uaskundje dusu pat, njego s upuje p postolje aša toc ãlja karje untrã s puatã s vjadã binje. ¹⁷ K tot ãije ãviljit osã fije dãzvãljit š tot ãije skuns osã s štije š osã vije p luminã. ¹⁸ Daja punjec binje urjajke k ãla karje pãzaštje vorba amja osã razumjaskã mult, a p ãlja karje nu pãzaštje vorba amja osã s ja š aja çe gãndjaštje k razumjaštje.”

Jej karje façe voja alu Dimizov je ãlanurlje alu familija alu Isusuluj

(Mt 12,46-50; Mk 3,31-35)

¹⁹ Atunãa muma š fracã alu Isusuluj avinjit s l vjadã, ali na putut s vije la jel k afost mulc lumje. ²⁰ Ajavit alu Isusuluj: “Mumuta š fracã alji tej stã afar š vrja s t vjadã.”

²¹ Kãnd Isusu auzãt aja, azãs alu lumjeje: “Ælja karje punje urjajke š askultã vorba alu Dimizov mije je ka muma š ka frac.”

Isusu smirjaštje oluja la apã Galileja

(Mt 8,23-27; Mk 4,36-41)

²² Æn una zuvã azãs Isusu alu uãenikurlje aluj: “Triãem p alta partje la apã.” Jej auntrat ãn ãamac š aotplovit. ²³ Pãnd plovja, Isusu anãiput s kulãje. Š anãiput s suflje marje vãnt. Vãntu anãiput s fakã marj valurj karje anãiput s napunjaskã ãmacu d apã š jej sa gãsat ãn rov.

²⁴ Jej avinjit la Isusu š la skulat š ja zãs: “Gospodarulje, Gospodarulje, tonim!”

A Isusu sa skulat, azapovidit alu vãntuluj š alu valulor alji marj s stja š jej sa smirit š afost tišina. ²⁵ Atunãa Isusu azãs alu uãenikurlje aluj: “Dãçe nas krizut ãn minje?”

A uãenikurlje sa spirjat š sa mirat. Azãs unji alu alc: “ãinje ãsta s zapovidjaskã ãak š alu vãntuluj š alu apãj, š punje urjajke la jel?”

Isusu putirjaštje mulc sufljeti alji rovj dãn om

(Mt 8,28-34; Mk 5,1-20)

²⁶ Avinjit ãn regija Gerasa,† karje je p alta partje d apã d regija Galileja. ²⁷ ãim Isusu aišãt d ãamac p obalã, avinjit la intja alu Isusuluj njeki om dãn trg karje avut sufljeti alji rovj ãn jel. Vec d mult kum nu sa brkat niã atrijit ãn kasã njego irja la mãmãnc. ²⁸⁻²⁹ Multã vrijamje sufljeti alji rovj l cãnja š akã lumja la ljigat p lanacurj š okove š l pãza, jel rupja lanacu š sufljeti alji rovj l natirja s pljaçe ãn lok undje nuje nimika. Kãnd omula avizut p Isusu, acãpat. Isusu azapovidit alu sufljeti alji rovj s jašã d omula. Akãzut la intja alu Isusuluj š astrigat: “Çe vrjaj dãla minje, Isusulje, Bijatu alu Maj marje Dimizov? Mãrog d tinje, nu m muãja!”

³⁰ Isusu la tribat: “Kum t kjem?” Jel zãçe: “Mulc‡, k afost ãn jel mulc sufljeti alji rovj.

³¹ Š sufljeti alji rovj anãiput mult s s ruadje d Isusu s nu naridjaskã s pljaçe ãn jamã frzdã kraj undje osã fije kaznic.

† 8:26 regija Gerasa – Lumja karje atrijit ãn trgula Gerasa š ãn okolicã na fost Židovj. ‡ 8:30 Mulc – Æn grãki original skrije: “Legija”. Legija afost rimska vorba d vuastje karje s odnosa p skupinã dãn 6.000 vuastje. Aiãa s koristjaštje d oznaãalã d marje skupinã sufljeti alji rovj.

³² A anklo p djal mult porč s ranja. Sufljjeti alji rovj sa rugat d Isusu s dopustjaskä s unträ än porč š Isusu adopustit. ³³ Atunča sufljeti alji rovj aišät d om š auntrat än porč. Toc porči adat fuga än zos dăpă djal än apă š sa nikat.

³⁴ Känd lumja karje păza p porči avizut ča fost, afuđit š arazglasät p trg š p saturj. ³⁵ A lumja avinjtit s vjadje ča fost. Känd jej ažuns, avizut p Isusu ku omu dän karje aišät sufljeti alji rovj. Avizut p omu karje šadje š punja urjajke la Isusu, änbrkat š bun än kap. Š lumja sa spirjat. ³⁶ Jej karje avizut ča fost, arubit alu lumjaja kum Isusu likujit p omu än karje afost sufljeti alji rovj. ³⁷ Tuatä lumja d regija Gerasa lja pukat marje frikă, š arugat p Isusu s pljače dăla jej. Isusu auntrat än čamac s pljače pisti apă ändrät.

³⁸ Majdatä njego če Isusu š učenikurle aluj aotplovit än čamac, omu d karje sufljeti alji rovj aišät sa rugat mult d Isusu s puatä s rämăje ku jel. Ali Isusu ja zäs: ³⁹ “Äntuarčitje akas š zi alu toc če Dimizov afukut d tinje.” Atunča jel apljikat š razglasät p tot trgu če ja fukut Isusu.

*Isusu likujaštje p mujarja š adrikă p fata d morc
(Mt 9,18-26; Mk 5,22-43)*

⁴⁰ Multä lumje aštipta p Isusu s s äntuarkă dăpă alta partje d apă. Känd Isusu ažuns, toc ku radostu la štiptat. ⁴¹ D däturdatä avinjtit omu karje sa kima Jair, karje irja vođa alu lumje karje s sastaja än sinagogă. Akăzut la intja alu Isusuluj š mult sa rugat s vije än kasa aluj. ⁴² Jel avut jedinică fată karje avut duavăsprjače (12) d aj karje irja p muartje.

Pänd Isusu pljika la Jair, mulc lumja l pindđa dăpă pistot. ⁴³ Äntră lumje irja mujerj karje duavăsprjače (12) d aj krvarja, š potrošät tot ča vut p doktorjamje, ali nimilja na putut s ju likujaskä. ⁴⁴ Avinjtit d drät š apus măna p rubu alu cuala alu Isusuluj š odma aprestanit s krvarjaskä.

⁴⁵ Antribat Isusu: “Činje apus măna p minje?”

Š pänd toc azäs: “Nu jo”, Petar azäs: “Gospodarulje, multä lumje t pindđe š t strände!”

⁴⁶ A Isusu azäs: “Njeko namjerno apus măna p minje. Amositit k säla aišät d minje.”

⁴⁷ Känd mujaraja saznajit k nu puatje s askundă k ja apus măna p Isusu, atrimurat d frikă š akăzut la intja alu Isusuluj š la intja alu tot narodu š lja zäs dăče apus măna p Isusu š kum odma sa likujit. ⁴⁸ A Isusu alu je azäs: “Fata amja, tu ta likujit daja ča krizut. S c dja Dimizov mir pänd plječ!”

⁴⁹ Känd Isusu još arubit alu mujaraja, avinjtit njeko d kasă alu Jairš ku poruka: “Camurit fata. Nu maj muča učitelju više.”

⁵⁰ Auzät Isusu š azäs alu Jair: “Na vja frikă! Samo krjadje š ja osă fije binje!”

⁵¹ Känd Isusu avinjtit än kasă alu Jair, Isusu adopustit samo alu Petar, alu Ivan, š alu Jakov, š alu tatăj š alu mamăj alu fataja s utrije ku jel. ⁵² Š toc karje već irja än kasă pländja š tuguja dăpă ja. Isusu lja zäs: “Nu pländec! Nuje muartă, njego s kulkă!”

⁵³ Atunča toc ančiput s s ljađe d jel daja ča štijut k je muartă. ⁵⁴ Isusu alato d mănă š astrigat: “Kupilulje, skual!” ⁵⁵ Š sufljetu sa tors š odma sa skulat. Isusu azäs s ji dja s mălănče. ⁵⁶ Roditelji alu je irja začudic, a Isusu ja naredit s nu zăkă alu nimilja če sa dogodit.

9

*Isusu trimjatje p apostoli s rubjaskă Bună vorbă š s likujaskă p bulnavi
(Mt 10,9-14; Mk 6,7-13)*

¹ Isusu akimat la jel p duavăsprjače (12) apostolurj š lja dat säla š autoritet s putirjaskă p sufljeti alji rovj š s puatä s likujaskă p bulnavi. ² Lja trimjes s rubjaskă Bună vorbă d cara alu Dimizov š s likujaskă p bulnavi. ³ Isusu lja zäs: “Nimika nu lăc ku voj p

§ 8:49 Jair - Än grčki original skrije: “vođa alu sinagogăj”.

drum: nič bācu, nič tašna, nič mālaju, nič banji, nič altje kāmāšj! ⁴ Ān tuatā kasa ān karje untrāc s prenočic ānklo, rāminjec ān ja pānd god nu pljikāc ān altu trg. ⁵ Undje p voj nu vu primjaštje, pānd išac d trgula istrisāc prašāna dāpā pičuarje s lji upozoric p kazna alu Dimizov.”*

⁶ Učenicurlje apljikat š umbla p saturj. Rubja Bunā vorbā d Dimizov š likuja p lumja pistot.

*Herod je zbunjīt d Isusu
(Mt 14,1-2; Mk 6,14-16)*

⁷ Herod, karje irja vladaru d regija Galileja, † auzāt tot če sa dogodīt š afost zbunjjen daja če njeka lumje rubja: “Isusu je Ivan karje bātjazā. Sa skulat dāla morc.” ⁸ Altu rubja: “Isusu je Ilija karje trjebje s vije.” ‡ Aldā trje (3) azās: “Isusu je unu d prorokurj karje majdatā atrijit. Sa tors dāla morc.”

⁹ A Herod azās: “Jo amzās s taje kapu alu Ivan karje bātjazā š nu puatje s fije k jel je mort. Činje atunča omusta d karje atāta aud?” Aša akātāt prilikā s vjadā p Isusu.

*Isusu rānjaštje maj mult d činč mij (5.000) d lumje
(Mt 14,13-21; Mk 6,32-44; Iv 6,1-13)*

¹⁰ Kānd apostoli sa tors āndrāt undje irja Isusu, jej arubit aluj tot ča fukut. Atunča Isusu lja dus ku jel š apljikat s fije sāngur upruapje d trg karje sa kimat Betsaida. ¹¹ Mulc lumje asaznajit aja š apljikat dāpā Isusu. Isusu lja primit š rubja Bunā vorbā d cara alu Dimizov š likuja p toc karje trjebje s likujaskā. ¹² Pānd akāzut nuaptja, avinjit duavāsprjače (12) apostolurj la Isusu š ja zās: “Las p lumja s pljače p saturj š p okolicā s gāsaskā mānkarje š undje s s kulčje daja če ištjem aiča undje nuje nimika.”

¹³ A Isusu zāče: “Voj lji nahranic.”

A jej zāče: “Avjem samo činč (5) mālajur š doj (2) pještj. Dali s pljikām š s kumprām mānkarje d tot narodu?” ¹⁴ A lja fost njeđe činč mij (5.000) d vujniči.

Isusu p aja azās alu učenikurj aluj: “Zāčec alu lumjej s šagā ān grupje njeđe činzāč (50).” ¹⁵ Š učenicurlje afukut aša š lumja ašāžut. ¹⁶ Isusu alat činč (5) mālajurj š doj (2) pještj, sa ujtāt ān čerj, š azahvaljit alu Dimizov d mānkarje š arupt mālaju š adat mālaju š pjaštje la učenikurj s podiljaskā alu lumjej. ¹⁷ Toc avut s mālānce kāt god aputut. Š još duavāsprjače (12) d korpje sa nakupit d ostatkurj d mālaj š d pještj.

*Petar priznajaštje k je Isusu Mesija
(Mt 16,13-23; Mk 8,27-33)*

¹⁸ Maj ānklo, Isusu apljikat dāpartje dāla lumje s s ruadje š učenicurlje aluj apljikat ku jel. Kānd Isusu aprestit s s ruadje lja tribat: “Če rubjaštje lumja činje sānt jo?”

¹⁹ Jej aodgovorit: “Mulc inš zāče k ješt Ivan karje bātjazā, alcā zāče k ješt Ilija, Š š alcā njeki zāče jar k ješt unu d prorokurj karje majdatā atrijit š sa tors dāla morc.”

²⁰ A atunča Isusu azās alu učenicurlje aluj: “A voj, če zāčec činje sānt jo?”

Petar zāče: “Tu ješt Kristu, spasitelju karje Dimizov atrimjes!”

²¹ A Isusu lja zapovjedit s nu zākā alu nimilja. ²² Azās: “Jo, Bijatu alu Omuluj, mora mult s patjesk. Vođilje alu židovilor, glavni popurlje, š učitelji d zakonu alu Mojsije mora s m odbacaskā. Mora s m umuarā š aldā trje (3) zālje jo mora s fiuv adrikat dāla morc.”

* **9:5** s lji upozoric p kazna alu Dimizov – Ān grčki original skrije: “d svjedočala pāntruv jej.” Aja afost znaku k apostoli lasā p lumjaja la sudbina alor. Alu lumjaja apritit rovu s lji odbacaskā Dimizov daja ča odbacāt p glasnicurlje alu Dimizovuluj. Apostol Pavao fače ista stvar (vidjec Ap 18,6). † **9:7** karje irja vladaru d regija Galileja – Ān grčki original skrije: “tetrarha”. Vjez fusnota d Herodu ān 3,1. ‡ **9:8** Ilija karje trjebje s vije – Ilija afost unu dāla maj marje prorok d zavjetu alu Bātārñ, karje Židovi očekuja s s āntuarkā (vjez Mal 3,23–24). § **9:19** Ilija – Vjez fusnota ān 9,8.

*Isusu začē k ālja karje vrja s l sljedjaskā mora s fije spreman s patjaskā
(Mt 16,24-28; Mk 8,34-9,1)*

²³ Atunča Isusu azās alu lumjej: “Akā njeko vrja s fije učeniku alu mjov mora s s odriknjaskā sāngur d jel, š tuatā zuva s ja kruča aluj š s sljedjaskā p minje.* ²⁴ K činje god vrja životu aluj s spasaskā, osā l pjargā; a činje god izgubjaštje životu aluj d minje, osā l spasaskā. ²⁵ Če koristjaštje alu omuluj akā dobidjaštje tot pāmāntu, ali pjardje sāngur p jel? ²⁶ Činje god arje rušunje d minje š d vorbilje alji mjalje, jo, Bijatu alu Omuluj, isto aša š d jel osā am rušunje kānd jo vinja ku slava amja š ku slava alu Tatimjov š ku slava alu anđelilor alu svānt. ²⁷ Punjec urjajke k istina je: njeki dāla voj karje aiča stāc nusā muarā pānd nu vjadje cara alu Dimizov.”

*Petar, Ivan š Jakov vjadje slava alu Isusuluj
(Mt 17,1-13; Mk 9,2-13)*

²⁸ Otrprilike opt (8) zālje dāpā aja če lja zās aja, adus Isusu ku jel p Petar, p Ivan š p Jakov š apljikat p djal s s ruađe. ²⁹ Š pānd Isusu s ruga, lica aluj sa promjenit, a cualjilje ja sjajit čisto albā. ³⁰ Dāturdatā, doj (2) omurj sa pojavit š arubit ku Isusu. Ālja afost Mojsije š proroku Ilija. ³¹ Sa pojavit ān marje sjaj š arubit ku Isusu d išjala aluj d pāmāntusta,† karje Isusu uskoro osā fakā ān Jeruzalem s ispunjaskā voja alu Dimizov.

³² Pānd Isusu s ruga, Petar š jej karje afost ku jel lja pukat somnu. Kānd sa skulat, avizut marje luminā karje vinje dāla Isusu š doj (2) omurj karje astat pānglā jel. ³³ Pānd Mojsije š Ilija sa sprimit s pljače dāla Isusu, Petar azās alu Isusuluj, ali nič jel na štijut če rubjaštje: “Gospodarulje, binje je če ištjem aiča ku voj. Fičem trje (3) kolibje: una cije, una alu Mojsije, š una alu Ilije.” ³⁴ Pānd Petar aja arubit, sa pojavit oblaku, lja prekrijit š alor irja frikā.

³⁵ Dimizov lja rubit dān oblak: “Āsta je Bijatu alu mjov karje jo lam kuljes s fije caru! P jel skultac!” ³⁶ Š kānd jej auzāt glasu, avizut samo p Isusu. Jej atikut ān zuviljalja š alu nimilja na rubit d aja če jej avizut.

*Isusu putirjaštje p sufljet alu rov dān kupil
(Mt 17,14-19; Mk 9,14-29)*

³⁷ Kānd alta zuvā sa dat ān zos dāpā djal, multje lumje karje irja ačija avinjit la Isusu. ³⁸ Dāturdatā, njeki om āntrā multje lumje astrigat š sa rugat mult d jel: “Učiteljulje, ujtijte la bijatu alu mjov, k jel je jedini kupil alu mjov. ³⁹ Jakā, sufljet alu rov mult vorj l pukā š dāturdatā jel ānčapje s cāpje. La runkā ān grčurj š ji pljika pjena p gurā. Š nu l lasā pānā god skroz nu l iscrpijaštje. ⁴⁰ Ma rugat d učenikurle alji tjalje s l putirjaskā, ali na putut.”

⁴¹ Atunča Isusu azās: “Lumjo karje trijic ān vrijamjasta, voj nu kridjec š ištjec strikac! Jo amfost ku voj atāta d mult š jar nu kridjec. M trjeb kāt mora s trpjesk p voj? Duj aiča p bijatu alu tov!” ⁴² Š pānd bijatu avinjit la Isusu, sufljetu alu rov la duburāt š jel ančiput s s grčaskā. A Isusu alu sufljetuluj alu rov azapovjedit s jašā š alikujit p bijatu š la dat la tatusov. ⁴³ Toc karje irja ačija sa mirat d moć alu Dimizov.

*Isusu jar rubjaštje d muartja aluj
(Mt 17,22-23; Mk 9,30-32)*

Pānd toc sa mirat la asta š la tot če Isusu fače, jel azās alu učenikurle aluj: ⁴⁴ “Punjec binje urjajke če vu zāk: Još ucārā lumja osā predajaskā p minje, p Bijatu alu Omuluj, ān

* **9:23** Ān cara alu Rimuluj toc aštijut k kruča afost kazna p muartje. Kriminalcu karje je osudit obično aduče ravna gredā pānla lok undje osā fije razapnjit. Kānd akoristit asta slikā, Isusu avrut s zākā akā jej vrja s fije učenikurle aluj, mora s lasā če jej vrja š s fije spremni s askultje p Isusu, čak š s fije spremni s muarā pāntruv jel. † **9:31** d išjala aluj d pāmāntusta – Ān grčki original skrije: “d išjala aluj”. Asta frazā vjerovatno ukazaštje p muartja alu Isusuluj š uskrisnjala kašā marje djela d spasjalā karje uskoro osā fije ostvaritā. Arfi aja slično kašā išjala d zavjetu alu Bātārn, kānd Dimizov aoslobodit p lumja aluj karje afost argac ān Egipat.

vlastu la dušmanji alji mjej.”⁴⁵ Ali jej na štijut če jel avrut s zăkă. Aja značală afost skuns dăla jej. Jej na putut s razumjaskă š lja fost frikă s l ănrjabje d aja.

*Ponizni je maj marje ăn cara alu Dimizov
(Mt 18,1-5; Mk 9,33-37)*

⁴⁶ Učenikurlje ančiput s raspravljackă činje dăla jej maj marje. ⁴⁷ Aštijut d čaja raspravljajstje Isusu daja alat p kupilu, š la pus pănglă jel. ⁴⁸ Š Isusu lja zăs: “Činje ku drag primjastje p kupilusta păntruv minje, primjastje š p minje. A činje p minje primjastje, primjastje š p Dimizov karje ma trimjes. Istina je: činje je maj mik ănră voj toc, ăla je maj marje!”

*Činje nuje păntruv voj, ăla je ku voj
(Mk 9,38-40)*

⁴⁹ Ivan p asta azăs alu Isusuluj: “Gospodarulje, noj avizut p njeko karje ăn lumilje alu tov zapovidjastje alu sufleti alji rovj s jašă d lumje. Noj amzăs aluj s nu fakă aja daja če nuje učeniku alu tov kašă če ištjem noj.”

⁵⁰ Isusu azăs: “Nu branic! Akă njeko nu lukrjază păntruv voj, jel atunča lukrjază ku voj!”

Samarijanci nu prihvatastje p Isusu pând jel putujastje ăn Jeruzalem

⁵¹ Kănd s približa vrijamja s ja Dimizov p Isusu ăn čerj, Isusu aodlučit k avinjit vrijamja s pljače ăn Jeruzalem, ⁵² š atunča atrimjes p glasnici la intja aluj. Glasnici apljikat š auntrat ăn sat ăn regija Samarija s ji pripremjaskă če ji trjebje. ⁵³ A ănklo lumja na vurut s l primjaskă daja če pljika ăn Jeruzalem.† ⁵⁴ Kănd učenikurlje Jakov š Ivan auzăt k lumja ăn Samarija na primit p Isusu, jej azăs: “Domnulje, vrjaj s zapovidim s lja pringă foku dăn čerj?”Š ⁵⁵ A Isusu sa okrnit š lja ukorit p Jakov š p Ivan s nu fakă aja. ⁵⁶ Atunča Isusu š učenikurlje aluj apljikat ăn altu sat.

*Nusă fije ušurje alu ălja karje sljedjastje p Isusu
(Mt 8,19-22)*

⁵⁷ Pând jej još pljika p drum, njeko azăs alu Isusuluj: “Pljek dăpă tinje undje god tu plječ.”

⁵⁸ Isusu ja zăs: “Lisica arje jamă š puji arje kujb, a jo, Bijatu alu Omuluj, nam lok alu mjov d kulkat.”

⁵⁹ Atunča Isusu azăs alu altuluj: “Vină dăpă minje!”

A jel azăs: “Domnulje, lasămă majdată s pljek s ăngrop p tatimjov.”*

⁶⁰ Isusu ja zăs: “Las p morcă s gruapje p alor morcă,† a tu fuđ š rubjastje alu alcilor Bună vorbă d cara alu Dimizov.”

⁶¹ Š još njeko zăče: “Domnulje, viuv dăpă tinje, ali dopustjastjem majdată s m oprostijesk ku ukućanji mjej.”

⁶² Isusu ja zăs: “Akă ănčepj s orještj ravno, a t ujc dăpă tinje, tu nu poc s služăštj ăn cara alu Dimizov.”

‡ **9:53** Židovi š Samarijanci s mrza š nu sa slaža pănglă aja undje trjebje s štujaskă p Dimizov (vjezIv 4,20). Samarijanci nu podrža p Židovi karje putuja ăn Jeruzalem s puată s s klanjaskă alu Dimizov ăn hramula. § **9:54** ăn zavjetu alu Bătărn, njeki car rov d trg Samarije atrimjes vuastja s apukă p proroku Ilija. Ali p vorba alu Ilije, foku sa slubuzăt d čerj š lja uništiti (2 Car 1,10-12). Jakov š Ivan vjerovatno agăndit k je kašă proroku alu marje Ilija š agăndit k Dimizov vrja s fakă isto ăn asta situacije. * **9:59** Nije jasno je li čovjekov otac umro pa će ga pokopati odmah ili čovjek želi ostati duže vremena dok njegov otac ne umre, pa da ga onda pokopa. Glavna poanta je ta da čovjek želi činiti nešto drugo prije nego što slijedi Isusa. † **9:60** Las p morcă s gruapje p alor morcă – Isusu nu găndjastje doslovno k morci ăngruapă p morcă. Aja je metafora d ălja karje nu sljedjastje p Isusu š ku sufletu je morc. Poanta je ăn aja k učenikurlje nu kutjază s dopustjaskă alu nimilja s lji zadržaskă dăla pratjala alu Isusuluj.

10

Isusu trimjatje p šaptjezáč š doj (72) učeníkurj (Mt 11,21-27; 13,16-17)

¹ Domnu Isusu dăpă aja akuljes ănră jej šaptjezáč š doj (72) alcă učeníkurj* š atrimjes kătă doj (2) s pljače la intja aluj ăn tot trgu š ăn tot loku undje Isusu atribut s pljače. ² Kănd sa sprimit s pljače lja zăs: “Berba je marje, ali radnič jaštje uncără.† Berba pripadnjaštje alu Domnuluj, daja rugăcăvă la jel s trimjată još maj mult radnič ăn berbă. ³ Ăncipjec akuma, ali păzăcăvă k trimjet p voj kašă p vojilje ănră lumje karje kašă lupurj. ⁴ Nu dućec ku voj nič banj, nič tašna, nič altje sandalje. Nu stăc p drum ku lumja s nu pridjec vrijamja.

⁵ Ăn tuată kasa ăn karje untrăc s prenoćic ănklo, majdată zăćec: ‘S dja Dimizov miru alu toc ăn asta kasă!’ ⁶ Akă ăn aja kasă jaštje omu karje vrja miru ku Dimizov, jel osă ajbje miru ku karje voj la blagoslovit. Akă ănklo nuje om karje vrja miru ku Dimizov, jel nusă primjaskă ăla miru ku karje voj la blagoslovit. ⁷ Nu vu preselic d kasă ăn kasă! Boravic ăn aja kasă pând fic ăn trgula š nu fic rušănošj s mănkăc š s bjec aja će vu dă, k kum zăćem: Radniku azaslužăt plata aluj.

⁸ Ali ăn tot trgu ăn karje untrăc š ănklo vu primjaštje fic zadovoljni ku aja će god vu dă s mănkăc. ⁹ Likujic ănklo p lumja karje bulnavj š zăćec alor: ‘Asta arată k cara alu Dimizov avinjit la voj!’ ¹⁰ Ali ăn tot trgu ăn karje untrăc š ănklo nu vu primjaštje, išăc la ulicilje aluj š zăćec: ¹¹ ‘Čak frikăm š prašăna d trgu alu vostru karje sa ljipit p pićuarje alu anuaštje s vu upozorim p kazna alu Dimizov! Ali štijec k avinjit cara alu Dimizov!’ ¹² Vu zăk: Kănd vinja vrijamja d sud osă fije majušurje alu lumjej ruavă dăn trg Sodoma‡ njego alu lumjej dăn trgula!”

¹³ Isusu azăs: “Grjev vuavă, lumjo ăn trg Korozain! Grjev vuavă, lumjo ăn trg Betsaida! Akă njeko afukut čudurj ănră lumje pogană ăn trg Tir š ăn trg SidonŠ karje jo afukut ănră voj, jej već d kănd s okrinja dăla rov. Adućja cualje hrapave š šidja ăn činušă s pokazaskă žalostu.* ¹⁴ Daja osă fije majušurje ăn zuvă d sud alu lumje ăn Tir š ăn Sidon njego vuavă ăn Korozain š Betsaida! ¹⁵ A voj, lumjo ăn trg Kafarnaum, voj sigurno nusă vu drikăc pănla čerj samo daja će jo amfost ănră voj! Nu! Voj osă vu slubudjec ănklo undje loku d kaznit.†”‡

¹⁶ Atunča azăs alu šaptjezáč š doj (72) učeníkurj: “Kănd njeko punje urjajke la voj, aja je kašă kum punje urjajke la minje. Š kănd odbacaštje p voj aja je kašă kum odbacaštje p minje. A kănd njeko odbacaštje p minje aja je kašă kum odbacaštje p Dimizov karje ma trimjes.”

Šaptjezáč š doj (72) učeníkurj s ăntuarče š Isusu s zahvaljaštje alu Dimizov (Mt 11,25-27; 13,16-17)

* **10:1** šaptjezáč š doj (72) – Ăn njeki grćki rukopisurj skrije k afost šaptjezáč (70) učeníkurj, aiča š ăn 17. stih. † **10:2** Berba je marje, ali radnič jaštje uncără – Isusu vrja s zăkă k jaštje multă lumje karje sprimic s untră ăn cara alu Dimizov, ali nuje dosta učeníkurj s ănvacă š s ažutje alu lumje. ‡ **10:12** Sodoma – Sodoma afost trg karje Dimizov auništīt k lumja aluj afost atăta d rovj (vidjec Post 18,16-19,28). Š **10:13** trg Tir š ăn trg Sidon afost doj (2) važne trgurj ăn Fenicija undje trija poganji. Sa smjestit la obală Sredozemne apă sjevernozapidno dăla Galileja akuma ăn južnom Libanonu. * **10:13** Adućja cualje hrapave š šidja ăn činušă s pokazaskă žalostu – Cualje hrapave irja grubje, njegru matrijalu karje afost fukut d păr alu krapăj ili devăj. Lumja adućja aja cualje hrapave š šidja ăn činušă s puată s pokazaskă žalostu š očaj. Maj mult fiča aja kănd s ruga d oprost š kăta s lja ažută Dimizov. † **10:15** ănklo undje loku d kaznit – Ăn grćki original skrije: “Had”. Vjez rjećniku. ‡ **10:15** Isusu aprovodit multă vrijeme ăn trgu Kafarnaum š afukut mult čudurj. Daja multă lumje ăn trgula agăndit k aja značaštje k je Dimizov zadovoljit ku jej. Međutim, nikad nu sa pokajit d grešala alor š akă avut privilegije š prednost će atăta vorj auzăt d Isusu. Umjesto s primjaskă maj marje častu, Dimizov osă kaznjaskă p ălja karje nu s pokajaštje.

17 Känd sa tors šaptjezáč š doj (72) d učenikurj la Isusu, ku drag azäs: “Domnulje, čak š sufljeti alji rovj askultä känd lji zapovidim än lumje alu tov.”

18 A Isusu lja zäs: “Štiuv, k amvizut p Sotona kum akäzut d čerj ka sklipjala.Š 19 Vidjec, jo amdat vuavä tuatä säla š autoritetu p Sotona, dušmanu alu Dimizov, s gazäc šärpj š škorpionurj.* Nimika vuavä nu puatje s naudjaskä. 20 Ali nu vu radujic samo daja če p voj sufljeti alji rovj askultä, njego maj mult radujicävä daja če Dimizov askris lumilje alji voštri p popis än čerj.”†

21 Atunča Sufljetu alu Sväntuluj aispunit p Isusu ku radostu š Isusu azäs alu Dimizov: “T slavjesk, Tato, tu karje vladješt ku čerju š ku pämantu, čaj skuns istina d cara ata dälä lumje karje gändjaštje k je mudri š mintošj š če pokazäštj aja alu lumje karje kašä kupi karje vrjaj s änväcä. Da, Tato, cijje s sviđäštje s fač aja aša.”

22 Atunča Isusu azäs: “Tata alu mjov ma dat tot če jel arje. Samo Tata binje kunuaštje činje sänt jo, Bijatu aluj, š samo jo, Bijatu aluj, š älja alu činje jo odlučjesk s l otkrijesk, binje kunuaštje činje je Tata.”

23 Maj änklo, känd afost sängur ku učenikurlje aluj, š ja azäs: “Nurukošj älja karje vjadje aja če vidjec voj. 24 K istina je, mulc prorokurj š carurj avrut s vjadä aja če voj vidjec, ali na vizut; avrut s audä aja če voj audjec, ali na uzät.”

*Isusu rubjaštje vorbä d om karje trijaštje än Samarije karje irja pljin d milä
(Mt 22,34-40; Mk 12,28-31)*

25 Udatä känd Isusu änväca, njeki učitelj alu zakonu alu Mojsije sa skulat š antribat p Isusu s l iskušaskä: “Učiteljulje, če trjebje s fak s primjesk vječni život ku Dimizov?”

26 A Isusu ja zäs: “Če skrije än zakonu alu Mojsije? Če tu razumještj če zäče?” 27 Omu azäs: “Zakonu zäče: ‘Vrja p Domnu, Dimizov alu tov, ku tuatä inima ata š ku tot sufljetu alu tov š ku tuatä snaga ata š ku tuatje mincilje alji tjalje’* š ‘vrja p bližnji alu tov kum vrjaj sängur p tinje.’”†

28 Isusu ja zäs: “Binje ajzäs. Fäj aša š osä primješt vječni život.”

29 Ali omu avrut s s spalje,‡ š aša jel äntrijabä p Isusu: “D činje rubjaštje känd zakonu zäče ‘bližnji alu mjov?’”

30 Isusu aodgovorit ku asta vorbä: “Njeki om putuja dän Jeruzalem än trg Jerihon š la napadnit färäčoši š alat tot däpä jel, la butut š apljikat. Š p omula aläsat s zakä skoro mort.

31 Trjače p drumula slučajno popa alu židovilor. Känd avizut p omu karje skoro mort, la zaobidit š apljikat maj däpartje. 32 Isto aša pänglä lokula avinjit atunča š levitu, pomočniku än Hram. Känd la vizut, š jel la zaobidit š apljikat maj däpartje.

Š 10:18 Isusu aiča rubjaštje kašä proroku karje vjadje uništjala alu Sotonej. Än vlastita službä aluj, a akuma š än služba alu učenikurlje aluj, jel vjadje binje znaku k cara alu Dimizov vinje ku snaga š aduče porazu alu Sotonej (vjez 11,20; Iv 12,31; Rim 16,20; Otk 12,7-10; 20,1-3, 10). * 10:19 šärpj š škorpionurj – Isusu vjerovatno usporidjaštje šärpji š škorpionurje ku sufljeti alji rovj kašä älja d karje učenikurlje rubjaštje än 17. stih. Sufljeti alji rovj je kašä šärpji š škorpionurje k je opasni š fače štetä alu lumjej. † 10:20 Dimizov askris lumilje alji voštri p popis än čerj – Doj trje odlomakurj än Biblije rubjaštje d knjiga än čerj än karje je skris lumilje alu tot narodu alu Dimizov (Ps 69,28; Fil 4,3; Žid 12,23; Otk 3,5; 13,8; 17,8; 20,12, 15; 21,27). Aja knjigä njekad s kjamä knjiga d život. P načinula Dimizov potičäštje narodu aluj aša če lja zäs s razumjaskä k jej pripadnjaštje aluj, a jel nikad nu lji mujtä. ✨ 10:27 ZakPon 6,5 ✨ 10:27 Lev 19,18 ‡ 10:29 avrut s s spalje – Än grčki original skrije: “avrut s s opravdjaskä”. Än kontekstula, asta izjavä najvjerovatnije značäštje k ästa učitelju d zakonu alu Mojsije avrut jar s iskušaskä p Isusu, s pokazaskä kum Isusu zapravo na razumit kum pravilno s tumačäštje zakonu. Alta mogućnost je k avrut s pokazaskä k askultä zakonu alu Dimizov, š akä nu sa ponašät binje kätri tuatä lumje. Än äla slučaj aja puatje s s prevodjaskä kašä “Avrut s opravdjaskä ponašala aluj”.

³³ Atunča njeki omu d regija Samarijaš trjače p drumula. Känd avizut p omula, ja fost žau d jel. ³⁴ Avinjit la upruapje d jel, ja spälat răžnilje ku ulje š ku vinu* š ja änvilijat ku trijanca. La drikat atunča p magarac aluj š la dus än gostijonä š änklo anastavit s s pobrinjaskä d jel. ³⁵ Mänje zuvä jel adat duavä (2) kovanic d arđint† alu gazdäj alu gostijonäj, š ja zäs: ‘Brinjaštitje d jel š akä maj mult putrošäštj, c plätjesk känd m änturča.’ ”

³⁶ A Isusu antribat p učitelju d zakon alu Mojsije: “Če gändješt? Karje d äštja trje (3) alu omuluj sa pokazät k je bližnji alu omula karje la napadnit färäčoši?”

³⁷ Azäs učitelju d zakon alu Mojsije: “Äla karje ja pokazät milä.”

Isusu ja azäs: “Binje ajzäs. Fuđ š fäj kum š jel afukut.”

Isusu vinje än posjetä la Marta š la Marija

³⁸ Pänd Isusu š učenikurlje aluj nastavja s putujaskä kätři Jeruzalem, auntrat än unu sat. Ačija afost njeka mujarje karje s kima Marta. La primit än kasa alu je. ³⁹ Avut sorä karje s kima Marija. Pänd Domnu Isusu änväca, Marija šidja š punja urjajke. ⁴⁰ A Marta afost mult zabrinutä k mora s pripremjackä tuatä mänkarja, pa ja avinjit s s žaljackä: “Domnulje, nu c brigä če sorimja ma läsat sängurä s lukrjez tot lukru? Zi alu je s m ažitje!”

⁴¹ Ali Domnu Isusu ja zäs: “Draga Marta! Nu trjebje s t brinještj š t uznemirještj d aja če gändješt k trjebje. ⁴² A una stvar karje trjebje s puj urjajke la vorba amja. Marija aja ashvatit, š aja nusä fije lat däla ja.”

11

Isusu änvacä d molitvä (Mt 6,9-13; 7,7-11)

¹ Udatä Isusu sa rugat la njeki lok. Känd azavršät ku rugala, avinjit la jel unu d učenikurj š azäs: “Domnulje, änvacä p noj s nji rugäm kum Ivan karje bätjazä anvacat p učenikurlje aluj.”

² Isusu lja zäs: “Känd rugäc, zäčec: ‘Tato än čerj, s s štujaskä lumilje alu tov asvänt. Aduj cara ata p tot pämäntu. ³ Adä nuavä mänkarje karje trjebje tuatä zuva ⁴ š oprostjaštje anuasträ grešala, k š noj oprostim alu älja karje grešaštje päntrov noj. Nu da s kidjem än kušnje.’ ”

⁵ Atunča Isusu azäs alu učenikurlje aluj: “Akä plječ än ponoč la ortaku alu tov š ji zäch: ‘Adäm trje (3) mälanjurj, ⁶ k ma vinjit ortaku än gostjamje, a nam s idauv nimik d mätkat!’, če osä zäkä ortaku? ⁷ Dali nusä zäkä: ‘Nu m uznemirja! Uša je već än kisä, a kupi je än pat k nu pot akuma s m skol s c dau!’ ⁸ Ali vu zäk: čak š akä omula nu s skualä daja če ješt ortak aluj, š nu c dä nimika, osä skualä daja če mult l rođ frzdä rušanje. Š osä zdja atäta kät cije trjebje.

⁹ Š daja vu zäk: Nu odustanic! Rugäc p Dimizov š osä dobidic! Kätäc š osä gäsäc! Bitjec la ušä š osä s vu däškidje! ¹⁰ Činje god ruagä p Dimizov, primjaštje. Činje god katä, gäsaštje. Činje god batje, uša s ji däškidje.

¹¹ Voj karje ištjec tatje, če afiča voj känd bijatu alu vostru katä pjaštje? Dal voj ja da šarpje? Nu! ¹² Ili akä bijatu alu vostru katä vov däla voj, dal voj ja da škorpion? Nu! ¹³ Akä voj, karje ištjec rovj, štijec s däch alu kupi alu voštri bunje darurj, atunča kät maj mult alu vostru Tata än čerj osä darujaskä p Sufletu alu Sväntuluj alu älja karje l ruagä?”

Š 10:33 Židovi š Samarijanci afost marj dušmanj (vjez “Samarijanci” än rječnik). Židovi mrza p Samarijanci š prepostavlja k jej je lumja ruavä karje azaslužät s lji kaznjaskä Dimizov. * 10:34 ku ulje š ku vinu – Jej s koristja kašä ljaku än äla pämänt. Ulja alu maslinej s koristja d smirjalä d bolurj š zaštita d pjalje uskatä (vjez Iz 1,6). Vinu s koristja kašä dezinficijens. † 10:35 kovanic d arđint – Än grčki original skrije: “denari”. Denar afost banji alu rimulor d arđint. Vridja kašä dnevnica d obični radnik.

Isusu putirjaštje p sufljetu alu rov ku sála alu Dimizovuluj, a nu ku sála alu Sotonāj
(Mt 12,22-30; Mk 3,22-27)

¹⁴ Isusu una zuvā aputirit p sufljetu alu rov karje nu ja dat alu omuluj s rubjaskā. Kānd sufljetu alu rov aišāt, omu arubit š mulc lumje sa mirat. ¹⁵ Ali neki dāla jej azās: “Jel putirjaštje sufljeti alji rovj daja če ji žutā Beelzebul,* karje je vladaru alu toc sufljeti alji rovj.” ¹⁶ A alci avrut s la puče ān zamkā š akātāt s idja neki znak kašā dokazu k Dimizov la trimjes.

¹⁷ A Isusu aštijut če gāndjaštje, pa lja zās: “Akā lumja ān ista carā s burjaštje āntrā jej, osā propanjaskā cara alor. Akā familija ān ista kasā s burjaštje āntrā jej, osā s raspadnjaskā familija alor. ¹⁸ Voj zāčec k jo ku sála alu Beelzebul putirjesk p sufljeti alji rovj. Aja atunča značaštje k š ālja karje je ān cara alu Sotonāj s burjaštje āntrā jej. Kum atunča cara aluj s rāmāje? ¹⁹ A čije ku učenikurlje alji voštri karje putirjaštje p sufljeti alji rovj? Akā, kašā kum zāčec, jo putirjesk p sufljeti alji rovj ku sála alu Beelzebul, atunča mora aja s fakā š učenikurlje alji voštri ku sála alu Beelzebul. Sigurno nusā slažaštje. Učenikurlje alji voštri osā zākā k Beelzebul nu s burjaštje sāngur pāntruv jel. ²⁰ Ali daja če jo p sufljeti alji rovj putirjesk ku sála alu Dimizov, atunča aja aratā k la voj avinjit cara alu Dimizov. ²¹ Kānd capān omu karje arje bunā oružije pāzaštje palača aluj, tot če arje je sigurno. ²² Ali kānd l napadnjaštje maj capān d jel, l savladjaštje š ija tuatā oružija ān karje sa uzdit dušmanu aluj. Alat tot če omula avut š apodiljit ku lumja aluj.†

²³ Āla karje nuje ān partja amja, jel je pāntruv minje; āla karje ku minje nu strānde vojilje, jel lji putirjaštje.”

Isusu rubjaštje vorbā d om alu karje ja fost maj rov njego maj datā
(Mt 12,43-45)

²⁴ Atunča Isusu azās asta vorbā: “Kānd sufljetu alu rov jašā d om, lutjaštje p pustinje š katā lok s odmorijaskā. Kānd nu l gāsaštje, azās sāngur aluj: ‘M tork ān om ān karje maj datā atrijit dān karje aišāt.’ ²⁵ Kānd sa tors, gāsaštje k je omula kašā kasa karje je čistitā š uredna, ali gualā. ²⁶ Atunča sa dus s adukā p alcā šaptje (7) sufljeti alji rovj još maj rov d jel, š toc untrā ān om š ān jel trijaštje. Š na kraju postanjaštje alu omuluj maj rov njego če irja maj datā njego ča pljikat sufljetu alu rov.”

Nurukošj ālja karje punje urjajke la Dimizov

²⁷ Pānd Isusu rubja d aštja stvarurj, njeka mujarje d multā lumje astrigat: “Kum je binje alu mujarje karje ta dus š ca dat s suđ p tjeptu alu je!”

²⁸ Isusu azās: “Još je maj binje alor karje audje vorba alu Dimizov š askultā.”

Isusu je maj marje d caru Salomon š d proroku Jona, ali lumja nu vrja s krjadā
(Mt 12,38-42; Mk 8,12)

²⁹ Maj mult š maj mult lumje vinja la Isusu. Atunča Isusu lja zās: “Lumja ān asta vrijamje‡ je rovj. Vrja s fak znak kašā dokazu k Dimizov ma trimjes, ali nusā dobidjaštje ničunu znak osim znaku karje Dimizov adat d mult alu lumje ān vrijamja alu prorokuluj JonejŠ kānd Dimizov la spasāt dāla muartje. ³⁰ Baš kašā kum sa dogodit ku Jona afost

* **11:15** Beelzebul afost lumilje d dimizov pogan karje lumja poganā l štija d mult. Ān vrijamja alu Isusuluj, Židovi l koristja ka altu lumilje d Sotonā. † **11:22** Asta rubjaštje d Isusu karje pobidjaštje p Sotona š p aluj sufljeti alji rovj kašā kum Isusu maj capān om karje ja aja če pripadnjaštje alu om capān. ‡ **11:29** Lumja ān asta vrijamje – Vjez fusnota ān 7,31. § **11:29** znaku...alu prorokuluj Jonej – P Jona angicāt marje pjaštje, atunča Dimizov la skos d burta alu marje pjaštje (vjez Jon 2,1, 11). Isusu d dogadžajula rubja kašā k je slika karje prestavljaštje muartja aluj š uskrisnjala (vjez Mt 12,39-40).

znaku alu lumjej karje atrijit ən trg Niniva k Dimizov la trimjes, isto aja, aša osă dogudjaskă ku minje, Bijatu alu Omuluj, osă fije znaku alu lumje ən asta vřijamje.*

³¹ La zuvă kănd Dimizov osă sudjaskă alu pămăntuluj, carica karje d mult avladit p pămănt alu Jugu† osă skuală š osă svjedočaskă păntruv lumje ən asta vřijamje daja če ja avinjit d dăpartje s audă p caru Salomon karje avut mult mudrost, a jakă, ku voj je aiča njeko maj marje d Salomon. ³² La zuvă kănd Dimizov osă sudjaskă alu pămăntuluj, lumja karje atrijit ən trg Niniva osă skuală š osă svjedočaskă păntruv lumja ən asta vřijamje daja če jej sa okřinit dăla rov alor kănd Jona alor arubit, a jakă, ku voj je aiča njeko maj marje d Jona!”

*Ănvăcala alu Isusuluj je kašă lumina karje dă alu lumjej s vjadă
(Mt 6,22-23)*

³³ Isusu azăs: “Nimilja nu prindje lampa s uaskundă ili s upuje dusu košară, već daja s upuje p loku alu je aša kum toc karje utřă s puată s vjadă binje.‡ ³⁴ Vojku alu tov je ka lampa d tjelă. Akă vojku alu tov bun, poc binje s vjez, ali akă vojku alu tov nuje bun, nu poc s vjez nimika.Š ³⁵ Daja păzaštje s nu găndještj k poc binje s vjez, već zapravo nu poc nimika s vjez. ³⁶ Daja, akă poc binje s vjez š akă nuje nimika d tinje skuns, tot poc s vjez. Osă fije kašă če ješt ən sobă ku lampa karje c dă s vjez.”

*Isusu opominjaštje p farizeji š p učitelji alu zakonu alu Mojsije
(Mt 23,1-36)*

³⁷ Kănd Isusu azavršăt vorba aluj, njeki farizej la kimat la jel akas s mălănče. Isusu auntrat š alat loku la astal. ³⁸ Isusu na spălat mănilje majdată njego če s mălănče. Farizeju sa mirat daja če jej ănvacă k omu trjebje aša s fakă s fije čist la intja alu Dimizov.* ³⁹ Aša Domnu Isusu ja zăs: “Voj farizeji ištjec kašă lumja karje spală paru š găvanu samo da far, ali nu čistjaštje prljavština dăn nontru, k spălăc mănilje, ali inimilje alji avuaštje zaista pljinje d pohlepă š d rov. ⁴⁰ Voj lumje karje na vjec fir ən kap! Dimizov karje astvorit p omu da far je isto aša la stvorit dăn nontru. ⁴¹ Nu fic lakumj, već dăc dăla inimă alu lumje karje narje. Akă ištjec aša, osă fic čist la intja alu Dimizov dăn nontru š da far.

⁴² Grjev vuavă, farizeji! Voj dăc alu Dimizov zjače (10) posto čak š d začinurj š d biljke alji voštje, ali nu vu ponašăc pravedno nit vrjec p Dimizov. Asta atribut s fičec, ali s nu zanemarujic altje stvarurj karje Dimizov azapovjedit.

⁴³ Grjev vuavă, farizeji! Vrjec s šidjec p počasne lokurj ən sinagoge š vrjec k p voj lumja pozdravjaštje ku marje poštujałă p ulic. ⁴⁴ Grjev vuavă! Voj ištjec kašă pămăntu karje

* **11:30** kum sa dogodit ku Jona afost znaku alu lumjej karje atrijit ən trg Niniva k Dimizov la trimjes, isto aja, aša osă dogudjaskă ku minje, Bijatu alu Omuluj, osă fije znaku alu lumje ən asta vřijamje – Ăn grčki original skrije: “kum Jona afost znaku alu lumje ən Ninivlja, aša Bijatu alu Omuluj osă fije alu ăsta naraštaju”. † **11:31** carica karje d mult avladit p pămănt alu Jugu – Asta afost carica alu Seba (vjez 1 Car 10,1–10) karje na fost židovkă. ‡ **11:33** Lampa š lumina je slikje karje prestavljaštje p Isusu š ănvăcala aluj. Dimizov aotkrijit alu lumje životu alu Isusuluj š poruka aluj. Aja če Isusu afukut š ănvăca na fost skuns dăla lumje. Atrijit š ănvăca ănklo undje putja lumja s l vjadă š s la udă. Nu lji tribja s lji dja još unu znak kašă dokazu k la trimjes Dimizov. § **11:34** Akă vojku alu tov bun, poc binje s vjez, ali akă vojku alu tov nuje bun, nu poc s vjez nimika – Ăn grčki original skrije: “Daja akă vojku cije zdravăn tuată tjela osă fije objasăt ku lumina p vojk, ali akă vojku nuje zdravăn tuată tjela osă fije ən tamă.” * **11:38** Isusu na spălat mănilje majdată njego če s mălănče. Farizeju sa mirat daja če jej ănvacă k omu trjebje aša s fakă s fije čist la intja alu Dimizov – Ăn grčki original skrije: “A farizeju sa mirat kănd avizut k Isusu nu sa spălat maj dată d mănkarje.” Asta spălat na fost d higijena s s rišaskă d priljavština š d klicje, već aja afost vjerski ritual karje farizeji ănvăca kum s čistja svečano.

narje spomenik karje nu arata k anzos s nalazaštje marmantje.† Pa lumja umbla p astja marmantje, ali nu stije, s atunca je nečisti la intja alu Dimizov.”

⁴⁵ Atunca unu učitelj alu zakonu alu Mojsije ja zas: “Učiteljulje, kum aša rubješt s p noj ku aja nji uvridještj!”

⁴⁶ Isusu ja zas: “Grjev s vuavā, učitelji alu zakonu alu Mojsije! Voj punjec teretu p lumje karje je grjev s jej nu puatje s la dukā, a nič đajštju nu vrjec s l pomaknic s jažutac s adukā āla teret. ⁴⁷ Grjev vuavā! Voj adrikāc spomenikurlje alu prorokulor, a voj ištjec isti kašā sāmānca avuastrā karje d mult lja umurāt. ⁴⁸ Aša k umjesto s lji osudic, voj aja potvrdic s slažac ku sāmānca avuastrā. Jej lja umurāt, a voj lji drikāc spomenikurlje!‡ ⁴⁹ Voj ištjec kašā pra tatilje alji voštri. Dimizov ān mudrostu aluj majdatā aštijut k osā fičec istje stvarurj. Jel azās: ‘Osā trimjet la jej p prorokurlje s p apostoli, a jej p neki d jej osā muarje, a p alcā osā putirjaskā.’ ⁵⁰ Daja Dimizov ku prava aluj osā smatrjaskā k je dāvinā lumja ān asta vrijamje d tuatā muartje alu prorokurluj karje lumja lja umurāt d känd je pāmāntu. ⁵¹ Dimizov osā lji osudjaskā d muartje alu tot proroku, dāla Abel pānla Zaharija, p karje la umurāt ān Hram āntrā svetište s žrtvenik.§ Istina je, Dimizov osā lji kaznjaskā p lumja ān asta vrijamje! ⁵² Grjev vuavā, učitelji alu zakonu alu Mojsije! Voj ištjec kašā omu karje askuns ključu alu ušāj d cara alu Dimizov.* Sāngurj nu untrāc ān cara alu Dimizov s nu dāc nič alu ālja karje katā s untrje.”

⁵³ Känd Isusu apljikat dān kašā alu farizej, učitelji d zakonu alu Mojsije s farizeji ančiput ku nikižala s navaljaskā p jel s azahtjevit s odgovorjaskā p multā vorbje. ⁵⁴ Jej pokuša s la puče ān zamkā ān nješto če aputja s zākā s l puatā s l optužaskā.

12

Isusu začē alu učenikurlje aluj k mora ku tuatā inima s vrja p Dimizov s samo d jel s ajbje frikā

(Mt 10,26-33; 10,19-20; 12,31-32; Mk 3,28-29)

¹ Maj mult s maj mult lumje anastavit s vije la Isusu. Lja fost atāta k gaza unij pisti alc. Maj datā njego če osā rubjaskā alu lumjej, Isusu arubit alu učenikurlje aluj: “Pāzācāvā d farizeji. Ku duavje trje fālc jaštje s utjecaju alor s proširjaštje āntrā lumje kašā germa karje s proširjaštje ān mālaj. Pāzācāvā s nu fic kašā jej ku trje fālc. ² Vinje vrijamja känd tot čije skuns osā fije otkrivit s tot čije tajna osā sa audā pānglā toc.* ³ Da, ān zuvaja če god njeko azās ān tamā osā saudā la luminā s tot če njeko ašaptit ān sobā kisā osā razglaštje p krov† s audā toc!

⁴ Ortači ajmje, punjec binje urjajke. Na vjec frikā d lumje. Jej puatje s umarā samo tjela, ali dāpā aja vuavā nu puatje nimika maj rov s fakā! ⁵ Njego osā vu pokazaskā d

† **11:44** marmantje – Kātri zakonu alu Dimizov, akā omu dotaknjaštje marmāntilje, aja l fače ritualno nečisti la intja alu Dimizov (vjez Br 19,16). D razlogula Židovi majbinje obiljižaštje marmāncilje kum lumja na putja slučajno s stja p jej. Farizeji je kašā āštja marmāntilje karje nuje obiljižāt. Sa usredotočit da far, ritualno čistoče, ali azanemarujit s trijaskā pravedno, pa ān vojki alu Dimizov irja nečisti. Lumja karje pratja ānvācala alor s fiča aja če je zača, postanja nečisti la intja alu Dimizov s nu štija aja. ‡ **11:48** Učitelji alu zakonu alu Mojsije afukut āštja gruapje k avrut lumja s gāndjaskā k jej častjaštje p prorokurlje. Ali učitelji alu zakonu alu Mojsije nu sa pokorit alu aja če prorokurlje ānvāca, če dokazāt k nuje maj bunj dāla pra tatilje alor karje aumurāt p prorokurlje. § **11:51** Ān povijesti alu židovilor majdatā d vrijamja alu Isusuluj, Abel afost prvi karje umurāt dāla argacā alu Dimizov (Post 4,8), a Zaharija, popa amarje, afost zadnji umurāt (2 Dnev 24,20). * **11:52** Voj ištjec kašā omu karje askuns ključu alu ušāj d cara alu Dimizov – Ān grčki original skrije: “Voj aoduzmit ključu d znanje”. Isusu rubjaštje d istina alu Dimizov kašā k je ān kašā ān karje učitelji alu zakon alu Mojsije odbijaštje s utrā, s nič dopustjaštje alu alcilor s ajbje ključu s utrā. Asta značaštje k učitelji nu poznajaštje zaista p Dimizov, s sprječaštje p alcā s l upoznajaskā. * **12:2** Dimizov osā otkrijaskā istina d lumje karje je ku duavā trje fālc kašā farizeji. Farizeji apokušāt s askundā stvarne motive alor, ali Dimizov una zuvā osā fakā s štije toc d čija jej zapravo gāndjaštje. † **12:3** p krov – Kāši ān Izrael avut ravne krovurj, pa lumja aputja s urče s stja p krov. Lumja aputut s stja p ravne krovurj s s obavjaskā važne poruke alu alcilor ān zajednicā karje sa strāns ān zos ān ulicā.

činje trjebje sa vjec frikã: avjec frikã d Dimizov karje p voj puatje s vu muarje, š atunča p voj s arunče ân pakao. Da, d jel avjec frikã!

⁶ Voj štijic k činč (5) vrabacurj s vindje samo d doj (2) novčičurj. Ali Dimizov nu mujtã p ničunu d jej. ⁷ Voj štijec k aluj vridic maj mult njego multje vrabacurj. Dimizov štije čak š kãt avjec pãr p kap. Daja na vjec frikã!

⁸ Istina je, tot ãla karje aiča p pãmãnt la intja alu lumje priznajaštje k mije pripadnjaštje, š d jel jo, Bijatu alu Omuluj, la intja alu anđelilor alu Dimizov osã priznajesk k jel pripadnjaštje mije. ⁹ Tot ãla karje aiča p pãmãnt la intja alu lumje s odriknještje k mije pripadnjaštje, osã m odriknjesk la intja alu anđelilor alu Dimizov k jel pripadnjaštje mije. ¹⁰ Ipak tot ãla karje rubjaštje pãntruv minje, Bijatu alu Omuluj, puatje s oprostjaskã. A alu ãla karje uvridjaštje p Suflijetu alu Svãntuluj† nusã oprostjaštje.

¹¹ Kãnd jej aduče p voj la sud ân sinagogã, la intja alu vladaruluj š la vlast, nu vu sikiric če s zãčec vuavã ân obranã ¹² daja če p voj Suflijetu alu Svãntuluj ân ãla tren osã ãnvacã če s zãčec.”

Isusu ãnvacã k nu trjebje s t uzdještj ân bugacije

¹³ Unu om dãn atãta lumje azãs alu Isusuluj: “Učiteljulje, zi alu fratimjov s podiljaskã ku minje imanja karje adobidit če tatimjov nja lãsat.”

¹⁴ Isusu ja zãs: “Omulje, činje p minje ma pus s sudjesk š s podiljesk ântrã voj?” ¹⁵ Atunča azãs alu toc: “Pãzãcãvã š nu dopustic alu bilo d karje lakumije s utrã ân inima avuastrã, k život nu s sastajaštje ân aja če posjeduještj.”

¹⁶ Atunča Isusu arubit asta vorbã: “Alu unu bogataš binje arodit pãmãntu. ¹⁷ Bogatašu agãndit: ‘Nu štiov če s fak daja če nam nič u lok atãta d marje s sprimjesk tot če ma rodit.’

¹⁸ Atunča azãs: ‘Štiov! Dubor p skladištilje abãtrnje š osã fak maj marje š ãnklo osã puj š gruvu š tuatã imovina amja.’ ¹⁹ Atunča osã zãk sãngur mije: ‘Jakã, am ân skladištje zalihe d još multje aj. Akuma m odmurjesk, mãlãnk, bjav š m veseljesk!’

²⁰ Ali Dimizov ja zãs: ‘Omulje tu karje naj mincã! Još d sarã osã c jav suflijetu alu tov. Atunča alu činje s pripadnjaskã tot aja čaj strãns d tinje?’

²¹ Omu karje narje mincã je ãla karje strãnde bugacija p pãmãnt, a nuje bugat ân vojki alu Dimizov.”

Nu brinicãvã (Mt 6,25-34)

²² Atunča Isusu azãs alu učenikurlje aluj: “Daja vu zãk: Nu brinicãvã š na vjec frikã kum s preživic, če s mãnkãc, nič kum s ãnviljic tjala avuastrã, če s ãnbrkãc! ²³ K životu maj važniji d mãnkarje, š tjela d cualje.

²⁴ Ujtacãvã la gavranurj! Nit sijaštje, nit adunã, nit arje skladištje nit kolibã. A Dimizov ipak s pobrinjaštije d jej. A voj vridic maj mult alu Dimizov d pujurj! ²⁵ Puatje njeko d voj aša če s brinjaštje s produžaskã životu čak š unu sat? ²⁶ Daja če nu putjec s fičec nič aša mikã stvar, dãče vu brinic d bilo čaja?

²⁷ Ujtacãvã la frorj ân polje kum krjaštje! Nu s mučaštje aša s fakã cualje. A ipak nič caru Salomon karje afost maj bugat š maj capãn caru ân Izrael na fost ãnbrkat aša mãndru kašã unu d fruarjasta. ²⁸ Atunča akã Dimizov aša ãnbrakã frorji karje krjaštje ân polje karje jaštje astãz, a već minje s arunkã ân fok, dali s nu vrja još maj mult s pobrinjaskã d voj? Voj lumjo karje aša d pucãn kridjec!

²⁹ Nu kãtãc če osã mãnkãc š če osã bjec š nu vu uznemiric d aja. ³⁰ K Tata alu vostru ân čerj štije k tot asta vuavã trjebje. Nu fic kašã lumja alu pãmãntusta karje samo aja katã.

³¹ Njego prvo kãtãc cara alu Dimizov š Dimizov osã vu dja aja če vuavã trjebje.

† **12:10** ãla karje uvridjaštje p Suflijetu alu Svãntuluj – Aja rubjaštje d om karje odbijaštje s krjadje ân istinã d Dimizov š d Isusu karje Suflijetu alu Svãntuluj ji otkrijaštje.

³² Navja frikă, amikă stada, § k Tata alu vostru ân čerj vrja s vu dja bugucija alu cara aluj. ³³ Vinjdjec aja če avjec š banj dăc alu lumje karje narje nimik! Akă aja fičec, osă avjec pravo bugucije p čerj karje nikad nusă fije purdut. Aja je kašă k avjec saku ku banji karje nikad nusă ajbje rupă ân ja. P čerj nuje lupovj karje vuavă afura stvarurlje š nuje găgj karje amănka cualjilje avuaštrje. ³⁴ Inima avuaštră uvijek osă fije ânklo undje je bugucija avuaštră.”

Isusu ânvacă p učenikurlje k trjebje s fije spremic d vinjala aluj la kraju alu pămăntuluj (Mt 24,45-51)

³⁵ Isusu azăs: “Uvijek fic spremic, kašă argatu karje ânbrkat ân radne cualje aluj š alu činje je lumina prinsă tuată nuaptja. ³⁶ Da, fic kašă argatu karje štjaptă p gospodaru aluj karje apljikat ân svatovj š kănd gospodaru ažundje akasă š batje la ušă, odma diškidje ušă. ³⁷ Blago alu âlja argac karje je spremic š aštjaptă ântručala alu gospodaruluj k jel osă lji nagradjaskă. Istina je zăk vuavă, gospodaru osă ânbračje cualjilje alu argatuluj, osă lji zăče s šagă la astal š sângur osă lji poslužaskă. ³⁸ Blago alu âlja argac karje je spremic š aštjaptă ântručala alu gospodaruluj, čak š akă jel vinje ân ponoć ili maj ânklo.

³⁹ Ân asta putjec s fic sigurni: Akă gazda alu kasăj štija kănd vinje lupovu, na dopustja alu lopovuluj s provaljaskă ân kasa aluj. ⁴⁰ Fic š voj stalno pripremic daja če jo, Bijatu alu Omuluj, osă viuv kănd voj numă očekujic.”

⁴¹ Petar antribat: “Domnulje, arubit tu asta vorbă nuavă alu učenikolor ili alu toc?”

⁴² Domnu Isusu ja zăs: “P činje găndic k gospodaru osă puje s upravljaskă ku altje argac ân kasa aluj š s lji nahranjaskă ân bună vrijamje? Aja je argatu p karje gospodaru smatnjaštje k je vjeran š mudar, dali nuje? ⁴³ Blago alu argatula p karje gospodaru, kănd s ânturča akas, s găsaskă k vjerno š mudro upravljit ku altje argac, k gospodaru osă nagradjaskă p jel! ⁴⁴ Da, istina je k postavljaštje p argatu s upravljaskă ku tuată imanja aluj. ⁴⁵ Ali če osă fije akă argatula găndjaštje: ‘Gospodaru sa zadržăt p drum š nusă ântuarčje d mult’, š ančiput s bată p argacă š p argatilje, mult mălănkă š bja š s âmbată? ⁴⁶ Atunča gospodaru alu argatula osă vije ân zuvă ân karje jel nu l očekuja š ân vrijamje karje jel nu štije. Gospodaru osă l taje p komadurj š osă l trimjatje ânklo undje mora s pljače toc karje nu krjadje.

⁴⁷ Argatula karje aštijut ča čirut gospodaru, ali nu sa pripremic d vinjala aluj š na fukut aja če gospodaru azăs, osă fije luvit ku multje udaracurj. ⁴⁸ A argatula, karje na štijut aja če gospodaru avrut, a afukut nješto d čaja azaslužăt bătaje osă fije luvit ku pucăn udaracurj. Dăla tot âla alu činje Dimizov mult adat, Dimizov dăla jel osă kată mult. Dăla tot âla alu činje Dimizov mult apovjerit, Dimizov dăla jel osă čarje mult.”

Isusu ânvacă k familija osă fije podjeljită dăn jel (Mt 10,34-36)

⁴⁹ Atunča Isusu azăs: “Avinjit s aduk sudu alu Dimizov p pămănt, kašă foku.* Mult vrjauv s fije već aprinsă. ⁵⁰ Mora s trjek vrijamja d marje patjală š nimika nu m spričaštje pând god nu završa asta vrijamje d patjală! ⁵¹ Voj găndic k amvinjit s aduk miru p pămănt? Nipošto! Njego, istina je amvinjit s aduk podjelă ântră lumje. ⁵² Pând akuma, akă ân una kasă jaštje činč (5) lumje, osă podiljaskă unu pântruv altu. Doj (2) osă fije ku minje, a trje (3) osă fije pântruv minje. ⁵³ Članurlje alu familjije osă podiljaskă unji pântruv alc. Tata

§ 12:32 amikă stada - Stado je grupa d voj ili d krapje d karje pastiru s brinjaštje. Kašă če pastiru s brinjaštje d vojilje aluj, Dimizov s brinjaštje d âlja karje s uzdjaštje ân jel. * 12:49 foku - Foku ân Biblije obično je metafora d sud ili d čistjală (vjez Lk 3,9, 16-17; 9,54; 17,29). Ân amiždoj slučajurj rubjaštje d odvajală d aja čije rov dăla binje. Muartja alu Isusuluj p kruče apobjedit săla alu Sotonăj ruavă š aosigurit konačni sudu alu toc dušmani alu Dimizov. Čak š akuma aja če Isusu afukut uzrukujaštje odvajală ântră âlja karje p Isusu sljedjaštje š p âlja karje je dušmanji aluj.

osă fije pântruv bijat š bijatu osă fije pântruv tată, mama pântruv fată š fata pântruv mamă, suakra pântruv noră š nora pântruv suakră.”

Isusu ânvacă p narodu k trjebje s kunaskă znakurlje alu vrijamje
(Mt 16,2-3; 5,25-26)

⁵⁴ Atunča Isusu arubit alu mulc lumje: “Kând opazăc k d zapad dăla more s nakupjaštje njegri oblakurj, odma zăčec: ‘Osă fije nevrijeme’, š jaštje. ⁵⁵ A kând suflă vântu dăla jug voj zăčec: ‘Osă fije zăpuk!’ š jaštje zăpuk. ⁵⁶ Lumjo ku duavă licje! Putjec s ujtac pānglă voj če s dogodjaštje p pāmānt š p čerj š s protumačic znakurlje karje ānklo s vjadje. Dăče atunča nu putjec s protumačic dogođajurlje karje promatric aštja zuvje kând sânt jo ku voj?†

⁵⁷ Š dăče nu putjec s prepoznajic čije binje d fukut? ⁵⁸ Pānd ku omu karje pântruv tinje plječ la sud, pokušaštje, majdată njego če s fije kasno, s t dogovorješt ku jel. Akă aja nu fač, jel osă vu prisiljaskă s stăc la intja alu sudaculuj, sudacu osă t sudjaskă š t predajaštje la izvršitelj, a jel osă ta runče ān kisuarje. ⁵⁹ Istina je: nusă ješ d ānklo pānd god nu isplatja tuată datorija ata, pānla zadnja kovanică.”‡

13

Isusu ânvacă k toc mora s okrinjaskă dăla grešală

¹ Ān vrijamjaja avinjit la Isusu njeki om karje ja rubit k rimski upravitelju Pilat anaredit p njeka lumje d regija Galileja s lji muară pānd duča žrtvă ān Hram ān Jeruzalem. ² A Isusu lja zăs: “Dal gāndic k lumja d regija Galileja aša afost umurăc daja ča fost grešni maj mult d toc alcă lumje ān regija Galileja? ³ Nipošto! Istina je, akă nu vu okrinic dăla grešală, š voj isto osă propanic! ⁴ Š če gāndic d aštja optsprjače (18) p karje sa duburăt kula ān Siloam ān Jeruzalem š lja murăt? Dal gāndic k afost grešni maj mult d toc alcă lumja ān Jeruzalem? ⁵ Nipošto! Istina je, akă nu vu okrinic dăla grešală, š voj isto osă propanic!”

Isusu rubjaštje vorbă d ljemnu frzdă plod

⁶ Atunča Isusu lji rubjaštje asta vorbă: “Njeki om avut smokvă karje asadit ān vinograd aluj. Vinja ān tot anu s vjadje dal arodit, ali na găsăt p ja ničuna smokvă. ⁷ Azăs atunča alu omu karje s pobrinjaštje d vinograd: ‘Jakă već trje (3) aj viuv s vjed dal jaštje plod p smokvasta, ali nu l găsăsk. Tajoj. Dăče s iscrpjaskă pāmāntu?’

⁸ A omula azăs: ‘Gospodarulje, las još u an. Osă surp š osă puj pāngl ja gnoju. ⁹ Akă aja fiča la anu, možda osă rudjaskă smokva. Akă nu, atunča osă utaj d tinje.’”

Isusu likujaštje p mujarje ān sāmătă, svântă zuvă alu židovilor

¹⁰ Isusu una sāmătă ânvacă ān sinagogă. ¹¹ Jakă, afost ānklo una mujarje ān karje afost optsprjače (18) aj sufljetu alu rov karje ufiča bulnavă. Afost grbavă š nikako na putut s s ispravljaskă. ¹² Kând Isusu avizut p ja, akimato la jel š ja zăs: “Mujarje, oslobodită ješt d bualasta!” ¹³ Atunča apus mānilje aluj p ja. Mujarja daturdată sa ispravit š ančiput s slavjaskă p Dimizov.

¹⁴ Omu karje vudjaštje sinagoga sa nikăžăt. Agāndit k Isusu prekršaštje zakonu alu Mojsije daja če likuja ān sāmătă. Š azăs alu naroduluj: “Šasă (6) zălje ān duminikă zakonu alu nostru dopustjaštje s lukrizām. Ān zuviljalja vinjic s likujic, a nu sāmătă!”*

¹⁵ Domnu Isusu ja zăs: “Voj lumjo karje avjec duavă licje! Š voj lukrizăc sāmătă. Toc voj dizljigăc ān sāmătă p volu ili p magaracu š l skutjec dān štală la apă s bja, dal nu?

† 12:56 Afost dosta mintošj s prepoznajaskă znakurlje k vinje pluaje ili kald. Ali aodbit s prepoznajaskă k čuda š znakurlje alu Isusuluj arată k je Isusu āla karje Dimizov atrimjes s spasaskă pāmāntu. ‡ 12:59 Isusu azăs asta vorbă vjerovatno kašă usporedbă s upozorjaskă p lumja k trjebje s s pomirjaskă ku Dimizov maj dată njego če vinje vrijamja s lji sudjaskă jel. * 13:14 Vjez fusnota ān 6,7.

16 Asta mujarje karje je sãmãnca alu Abraham karje Sotona acãnãto ljigatã optsprjače (18) d aj. Dal stvarno gãndic k na atribut s fije dizljigatã ãn sãmãtã dãla asta bualã ku karje irja ljigatã?” 17 P vorbilje alu Isusuluj, sa posramit toc dušmani aluj, a toc alcã sa radujit d čudurj karje afukut Isusu.

*Cara alu Dimizov kašã sãmãnca mikã karje krjaštje š germa karje s širjaštje
(Mt 13,31-33; Mk 4,30-32)*

18 Isusu azãs: “Kum izglijdjaštje cara alu Dimizov? Ku čaja s ju usporidjesk? 19 Cara alu Dimizov je kašã sãmãnca mikã alu gorušice† karje omu asadit ãn baštjava aluj. Aja krjaštje marje kašã ljemnu š puji vinje s gnizdjaštje ãn krãči aluj.”

20 Jar antribat: “Ku čaja s ju usporidjesk cara alu Dimizov? 21 Aja je kašã germa karje mujarja alato š amišãto ãn marje količinã‡ d pjelm pãnd tot zolu nu sa drikã.”

*Isusu ãnvacã k je grjev s untrje ãn cara alu Dimizov
(Mt 7,13-14, 22-23; 8,11-12)*

22 Isusu putuja ãn Jeruzalem. Pãnd triča p trgurj š p saturj š p drum ãnvacã, 23 njeko la antribat: “Domnulje, dal Dimizov samo osã spasaskã pucãn lumje dãla sud?”

Isusu azãs: 24 “Cara alu Dimizov je kašã kasa karje arje ušã strãmtã. Trudicãvã s untrãc p ja. Istina je, mult lumje vrja s untrje, ali nusã puatã. 25 Kãnd toc ažuns š gospodaru sa skulat š ankis ušã, nusã kutizãc s untrãc. Atunča osã stãc afar š osã bãtjec la ušã. Osã zãčec: ‘Domnulje, diškidje nuavã!’ A jel osã zãkã: ‘Nu štiov činje ištjec š dundje vinjic.’

26 Atunča osã rubic: ‘Noj ku tinje amãnkãt š abut, š tu nji ãnvacãj p trgurje alji noštri!’

27 A jel vuavã osã zãkã: ‘Nu štiov činje ištjec š dundje vinjic. Fuđic dãla minje, toc voj lumjo karje fičec rov!’

28 ãnklo osã plãndec š osã škracijic d dinc ãn tugã kãnd vidjec p Abraham, p Izak š p Jakov š p toc prorokurlje la gozbã ãn cara alu Dimizov, k voj sãngurj afost putiric. 29 Š osã vije lumja d tuatje pãrc alu pãmãntuluj, čak š ãlja karje nuje Židovj, š osã mãlãnče la gozbã ãn cara alu Dimizov. 30 Jakã njeki karje akuma s smatrjaštje k je maj mič osã fije atunča maj marje, a njeki karje akuma s smatrjaštje k je maj marje osã fije atunča maj mič.”

*Isusu plãnde p Jeruzalem
(Mt 23,37-39)*

31 ãn vrijamaja, kãnd Isusu azavršãt ku vorba, avinjit la jel njeki farizeji š azãs alu Isusuluj: “Fuđ da iča daja če Herodš vrja s t muarje!”

32 A Isusu lja zãs: “Fuđic š zãčec alu aja lukavãj lisicãj: ‘Jakã, jo osã putirjesk p sufljeti alji rov š likujaskã astãz š mãnje š aldã trje (3) zãlje osã dovršãsk lukru alu mjov.’ 33 Da, astãz, mãnje š dãpã mãnje mora s nastavjesk p drum. Dali nuje aja ãn Jeruzalem undje umuarã p tot proroku? Kum aputja s mor bilo undje altu?”

34 O Jeruzaleme, o Jeruzaleme, tu karje umorj p prorokurlje š umorj ku buluvanji p ãlja karje Dimizov atrimjes la tinje! Kãt vorj avrut s strãng p lumja ata kum kloca sakupljaštje p puji š punje dusu ja, ali tu nu ma dat! 35 Dimizov osã napustjaskã p tinje. * Istina je, nu maj m vjez više tot pãnd nu vinje vrijamja pãnd god nu zãčec: ‘Blagoslovit ãla p karje Domnu atrimjes!’ ”✠

† 13:19 sãmãnca mikã alu gorušice – Kãnd Židovi avrut s opisaskã nješto jako mik, obično koristja asta poslovicã karje rubjaštje k je aja kašã sãmãnca alu gorušica. Obično krjaštje ãn marje grm pisti unu metar, ili njekad čak š pisti trje (3) mitjarje. ‡ 13:21 marje količinã – ãn grčki original skrije: “trje (3) mjerje” (otprilike duavãzãč š činč [25] kilje).

Š 13:31 Herod – Vjez fusnota ãn 3,1. * 13:35 p tinje – ãn grčki original skrije: “kasa avuãstrã”. Aja rubjaštje d trg Jeruzalem, a možda posebno d Hramu, karje Rimljani p amiždoj auništãt šãptjezãč (70). aj majdatã d Krist. ✠ 13:35 Ps 118,26

14

Isusu likujaštje ăn sămbătă, svăntă zuvă alu židovilor

¹ ăn una sămbătă Isusu avinjit ăn kasa la unu vođe alu farizejulo s mălănce. Toc karje afost ăn kasă s ujta s vjadă če Isusu osă fakă. ² Jakă, la intja alu Isusuluj irja njeki om karje avut apă ăn jel. ³ Isusu antribat p farizeji š p učitelji alu zakonu alu Mojsije: “Dopustjaštje zakonu s s likujaskă ăn sămbătă ili nu?”* ⁴ Jej atikut. Š Isusu apus măna p omu karje bulnav, la likujit š ja zăs: “Poc s plječ.” ⁵ A alor azăs: “Akă bijatu alu vostru ili volu kadje ăn puc ăn sămbătă, dal nusă l skutjec? Sigurno odma osă l skutjec, š akă je sămbătă!” ⁶ Jej na vut p aja če s zăkă.

Isusu ănvacă k trjebje s s ponizaštje š s dja alu ălja karje nu puatje s ăntuarkă

⁷ Pănd Isusu afost ačija, avizut k gostjamja d jej avrut s kuljađe maj bunj lokurj la domačin. Daja Isusu lja spus asta vorbă: ⁸ “Kănd njeko t kjamă la nută, nu la maj bun lok la gozbă. Če akă je kimat njeko maj važniji d tinje? ⁹ ăla karje ta kimat p tinje š p jel osă vije s c zăkă: ‘Skual š las loku alu omusta!’ Atunča mora s t skolj š s plječ la zadnji lok š osă fi sramotit.

¹⁰ Kănd t njeko kjamă nu la maj bun lok la gozbă, njego ja zadnji lok. Atunča kănd ăla karje ta kimat t vidja, osă vije s c zăkă cije: ‘Ortakulje, vină š šăz la maj bun lok.’ Aša osă primještj čast la tuată lumja karje je la gozbă. ¹¹ Činje p jel săngur adrikă, osă fije ponizat, a ăla karje săngur p jel ponizaštje osă fije adrikat.”

¹² Atunča Isusu azăs alu farizeju p karje la kimat: “Kănd kjem p gostjamja la ručak ili la vičeră, nu kima samo p ortači alji tej, p fracă, p familija nič komšiji alji bugac, k š jej p tinje osă kjamă š aša c ăntuarče zajamu. ¹³ Njego kănd fač gozbă kjamă š p lumja karje je sărač, invalidj, p ălja karje nu puatje s umblje š p lumja vuarbă ¹⁴ karje nu puatje s t kjamje la gozbă s c ăntuarkă zajamu. Atunča osă fi zaista blagoslovit, k Dimizov osă c ăntuarkă zajamu, la zuvă karje vinje s uskrisnjaskă toc pravedni lumje dăla morc.”

Isusu rubjaštje d gozbă ăn cara alu Dimizov

(Mt 22,1-14)

¹⁵ Kănd unu dăla alcă gostjamje karje afost la astal ku Isusu auzăt kum Isusu asta arubit, jel azăs: “Blago alu tot ăla karje osă mălăncj la gozbă ăn cara alu Dimizov!”

¹⁶ Isusu ja zăs: “Njeki om afukut marje gozbă š akimat p mulc lumje. ¹⁷ Kănd vičera afost sprimită, atrimjes p argatu aluj s zăkă alu gostjamje p karje akimat: ‘Tot je gata. Vinjic!’ ¹⁸ Ali tot ăla ančiput s zăkă k nu puatje s vije. Unu azăs alu argatuluj: ‘Amkumprat njeka njivă š mora s pljek jar s m ujt. Mărog d tinje, oprostjaštjem.’ ¹⁹ Altu azăs alu argatuluj: ‘Amkumprat činč (5) parurj d volurj š pljek s vjed kum orjaštje. Mărog d tinje, oprostjaštjem.’ ²⁰ Aldă trje (3) azăs alu argatuluj: ‘Akuma ma surat, š daja nu pot s viuv.’

²¹ Argatu sa tors š arubit alu gospodaru aluj aja če jej azăs. Gospodaru p aja sa nikăžăt š azăs alu argatuluj: ‘Fuđ odma p larđj š p uskje ulic ăn tot trgu š duj aiča p sărači š p invalidj, p lumja vuarbă, š p ălja karje nu puatje s umblje.’ ²² Kănd aša afukut, argatu azăs: ‘Gospodarulje, amfukut aja če zapovjedit tu š jaštje još lok.’ ²³ Azăs gospodaru alu argatu aluj: ‘Fuđ afar dăn trg š kată p drumurj š p stazje š natirjaštije s vije s m napunjaskă kasa. ²⁴ Istina je ničunu d ălja prvi p karje akimat nusă mălănk nimika d gozba amja!’ ”

Isusu upozorjaštje k nu s fije ušurje s fije učeniku aluj

(Mt 10,37-38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ Pănd Isusu anastavit drumu aluj ăn Jeruzalem, la sljedit jako multă lumje. Isusu sa okrinut š azăs alor: ²⁶ “Akă njeko vrja s m sljedjaskă, nu puatje s fije učeniku alu mjov akă vrja bilo p činje maj mult njego p minje. ăn usporedbă ku ljubavu aluj kătri minje, jel mora s mrzaskă š p tatusov, p mumusa, p mujarja, p kupi, š p fracă, p surorilje, čak š p

* **14:3** Vjez fusnota ăn 6,7.

životu aluj. ²⁷ Činje nu ja kruča aluj š nu pljakă dăpă minje, nu puatje s fije učenu alu mjov.†

²⁸ Akă njeko dăla voj vrja s sagradještj kulă, nusă šăz prvo š s procinještj kăt kuštjaštje s vjadă arje dăstul banj s u završaskă? ²⁹ Inače možda osă c nistanjaskă banj dăpă aja če završăštj samo temelju, a atunča toc karje aja vjadje osă rădă d tinje. ³⁰ Osă zăkă: ‘Āsta om ančiput s gradjaskă, a na putut s završaskă!’

³¹ Isto aša, dal vrja bilo karje car s krinjaskă ân rat ku altu car, akă na găndit dal puatje s pobidjaskă? Dal prvo nusă s sastajaskă ku savjetnici aluj š s rubjaskă ku jel dal puatje ku aluj zjače mij (10.000) d vuastje s savladjaskă p ăla karje p jel vinje ku duavăzăč mij (20.000) d vuastje? ³² A akă shvatjaštje k nusă puată s pobidjaskă p altu car, osă trimjată p poslanikurlje la dušmanu aluj pând je još maj dăpartje. Osă ântrjabje p altu car če vrja dăla jel s puată s fije miru ântră jej.

³³ Isto aša, găndic d cjenă s m sljedic. Nimilja dăla voj nu puatje s fije učenu alu mjov, akă nu lasă tot če arje. ³⁴ Ālja karje je uistinu učenukurlje alji mjej je kašă sarja. Sarja je bună, ali akă apurdut okusu, če osă fač jar s fije bună? ³⁵ Sarja karje apurdut okusu aluj s izbacaštje. Aja nuje bun d pămănt, a nuje bun čak š d hrpă d biljigarj. Toc činje arje urjekj s audă, trjebje s puje urjajke š s razumjaskă!”

15

Isusu rubjaštje vorbă d vuaje karje sa purdut (Mt 18,12-14)

¹ Zuviljaštja mulc carinikurj š alcă grešnikurj vinje la Isusu kum apunja urjajke la ânvăcala aluj. ² Daja farizeji š učitelji d zakonu alu Mojsije prigovorja: “Isusu s družăštje ku grešnikurlje! Čak š mălănkă ku jej!”

³ Isusu d aja arubit asta vorbă: ⁴ “Akă njeko dăla voj arje usută (100) d voj š pjardje una dăla vuaje, če osă fakă? Dal nu lasă nuavăzăč š nuavă (99) p pijană š s pljače s ukatje š p aja una karje apurduto pând nu ugăsaštje? ⁵ Sigurno! Š kănd ugăsaštje, upunje p umirje tot vjasăl ⁶ š aduč akas. Atunča kjamă p ortači š p komšiji š lji zăče: ‘Veseljčăvă ku minje! Angăsăt p vuaja karje sa purdut!’ ⁷ Istina je k p čerj isto s fije maj mult radost d unu grešnik karje s okrinjaštje dăla grešală njego d nuavăzăč š nuavă (99) lumje karje je pravedni š već sa okrinut la Dimizov.”

Isusu rubjaštje vorbă d banj karje sa purdut

⁸ Atunča Isusu azăs: “Također, akă njeka mujarje arje zjače (10) kovanic d arđint* š una pjardje, če osă fakă? Dal nu prindje lampa, s mătără kasa š s ukatje binje? ⁹ Sigurno! Š kănd ugăsaštje, kjamă p prijateljicilje š p komšinicilje š zăče: ‘Veseljčăvă ku minje! Angăsăt banj karje apurdut!’ ¹⁰ Istina je, isto aša, Dimizov š anđelurlje aluj s radujaštje d unu grešnik karje s okrinjaštje la Dimizov.”

Isusu rubjaštje vorbă d bijat karje sa purdut

¹¹ Atunča Isusu arubit asta vorbă: “Afost unu om karje avut doj (2) fičorj. ¹² Fičoru alu tănăr azăs alu tatusov: ‘Tato, vrjauv talu alu mjov d imanja ata akuma majdată če osă morj.’ Aša tata apodjelit imanja, a alu maj tănăr fičor adat talu aluj.

¹³ Kănd atrikut duavă trje zălje fičoru alu tănăr avindut tot, apljikat dăn kasă, š apljikat dăpartje ân alta državă š ânkle atrijit frzdă minc š rasipja tuatje banj p jel. ¹⁴ Kănd apotrošăt tuatje banj aluj, ân pămăntula karje irja afost marje fuamje š na vut če s mălăncje. ¹⁵ Aša apljikat š sa zaposlit la unu om karje afost stanovniku alu pămăntula p

† 14:27 Vjez fusnota ân 9,23. * 15:8 zjače (10) kovanic d arđint – Ân grčki original: “zjače (10) drahmi”. Drahma irja kovanica d arđint karje vridja una dnevnică.

karje atrimjes än pijanã s pãzaskã porçi.† 16 Jel afost atãta flãmãnd k avrut čak s mãlãnãje mãnkarja ku karje s rãnjaštje porçi, ali nimilja nu ja dat.

17 Kãnd fiçoru alu tãnãr napokon ashvatit ça fukut, agãndit: Toc radniçi karje lukrjazã d tatimjov arje mãnkarje maj mult njego ÷ije dosta d mãnkat, a jo aiça mor d fuamje! 18 Mãduk da iça, pljek la tatimjov š osã ji zãk: ‘Tato, ampogrešãt pãntruv Dimizov š pãntruv tinje. 19 Nu sãnt više vrjedan s mikjem bijatu alu tov. Mãrog d tinje, primjaštima s lukrjez la tinje ka radniku alu tov.’

20 Apljikat d lokula š sa dus la tatusov. Kãnd još irja d partje, tatusov la vizut sa žalostit, adat fuga la jel, la zagrlit š la surutat. 21 Azãs bijatu: ‘Tato, ampogrešãt pãntruv Dimizov š pãntruv tinje! Nu sãnt više vrjedan s mikjem bijatu alu tov.’

22 Ali tata azãs alu argacã aluj: ‘Majdatã duçec aljina,‡ aja karje maj mãndrã, š l brkãcãlej! Punjec aluj injelu p mãnã š sandaljilje p piçuarje! 23 Š duçec maj bun mjel. Tãjecãlãj s priredim gozbã š s nji veselim. 24 Daja çe ästa bijatu alu mjov irja mort, a akuma je viuv! Irja purdut, a akuma je gãsãt!’ Š ançiput s s veseljaskã.

25 D vrijamaja fiçoru maj bãtãrn alukrizat än polje. Kãnd sa tors dãn polje š avinjit aupruapje la kasã, auzãt k nontru kãntã š žuakã. 26 Akimat la jel p unu d argat s ãntrjabje çe s dogodjaštje aja. 27 Argatu ja zãs: ‘C sa tors fratutov. Tatutov adat s tijem maj bun mjel s proslavjaskã çe nuavã sa tors bijatu viuv š zdravãn.’

28 Ali maj bãtãrn fiçor sa nikãžãt š aodbit s untrje än kasã. Aša tatusov aišãt afar s s ruadje mult d jel s utrã än kasã. 29 A fiçoru ja zãs: ‘Jakã, jo atãta aj c služãsk š nikad na odbit s fak aja çe maj zãs, ali miije nikad nu madat čak š krapã d gozba amikã ku ortaçi alji mjej. 30 Ali kãnd sa tors ästa bijatu alu tov karje ku prostitutkilje arasipit imanja ata, a tu adat s taje maj bun mjel š apriridit gozba d jel!’

31 Tatusov ja zãs: ‘Fiçoru alu mjov, tu ješt stalno ku minje. Tot çe am pripadnjaštje cije. 32 Ali trjebje s proslavim š s nji radujim daja çe ästa fratutov irja mort, a akuma je viuv! Irja purdut, a akuma je gãsãt!’ ”

16

Isusu rubjaštje vorbã d upravitelju karje je nepošten

1 Isusu arubit alu učenikolor asta vorbã: “Afost unu om karje irja bugat š avut om karje upravlja ku bugucija aluj. Una zuvã njeko azãs alu bogatašuluj kum upravitelju rasipjaštje imanja aluj. 2 Bogatašu akimat la jel p omula karje upravljaštje ku imanja aluj š ja zãs: ‘Kum aputut aja s mi faç? Nu poc više s upravljestj ku bugacija amja. Pripremjaštje papirulje än karje skrij tuatã imanja amja š ÷inje çe dugujaštje.’

3 Upravitelju p aja azãs sãngur aluj: ‘Gospodaru osã m lasã. Kum akuma osã priživjesk? Nu sãnt capãn s surp, š m rušãnje s prosãsk.’ 4 Štiuv çe osã fak kãnd gospodaru m lãsa, osã fak aša k lumja osã m primjaskã än kasã alor š s pobrinjaskã d minje.

5 Atunça akimat unu kãti unu p dužnikurlje alu gospodaruluj. P prvi antribat: ‘Kãt ješt datorj alu gospodaru alu mjov?’ 6 Dužniku ja zãs: ‘Usutã (100) d bãtojurj d ulje.’ Upravitelju ja zãs: ‘Jakã raçunu p karje skrije k ajzãs k osã platještj usutã (100). Šãz š majdatã skrije još unu raçun. Prominjaštje iznosu karje duguještj p ÷inžãç (50).’*

7 Atunça upravitelju p altu antribat: ‘Kãt ješt tu datorj?’ Dužniku ja zãs: ‘Usutã (100) d košarje d gruv.’ Upravitelju ja zãs: ‘Jakã raçunu p karje skrije k ajzãs k osã platještj usutã (100). Šãz š majdatã skrije još unu raçun. Prominjaštje iznosu karje duguještj p optžãç

† 15:15 D židovj porçi irja neçisti pa na putut s mãlãnãje karnja d pork (vjez ZakPon 14,8). Židovi na putut s zamisljaskã maj marje rušãnje s ranjaskã p porçi. ‡ 15:22 aljina – Asta afost lung ogrtaç karje s duça pisti altje cualje än važne

dogadajurj. * 16:6 Usutã (100) d bãtojurj ... ÷inžãç (50) – Asta je njeđe 3.000 d litjarje š njeđe 1.500 d litjarje.

(80).[†] 8 Känd gospodaru auzāt aja ča fukut nepošteni upravitelju, la pohvalit ča fost aša d snalažljiv.

Istina je k lumja p pământusta jaštje mult snalažljivi pänd s pripremjaštje d životu alor än pământusta. Jej jaštje maj mult snalažjivi dāla lumje karje trijaštje än luminā pänd s pripremjaštje d životu alor p pământ karje vinje.[‡] 9 Aša punjec binje urjajke: Koristic bugacija alu pământusta s ažuťac alu alcilor š steknic ortačj än čerj. Atunča känd osā fic morc š lāsac bugacija alu pământusta, osā primjaskā p voj än vječna kasā. 10 Činje god je vjeran än mič stvarurj, osā fije vjeran š än maj marj stvarurj, a činje god je nepošten än mič stvarurj, osā fije nepošten š än maj marj stvarurj. 11 Akā nu ištjec vjerni än bugacija alu pământusta, činje osā vu dja bugacije p čerj? 12 Š akā vuavā nu puatje s povirjaskā aja če pripadnjaštje alu njeko altuluj, činje osā vu dja aja če vuavā osā pripadnjaskā? 13 Ničunu argat nu puatje s služaskā p doj (2) gospodarurj. P unu osā mrzaskā, a p altu osā vrja, ili alu unu osā fije vjeran, a p altu osā prezirjaskā. Nu putjec s služac š alu Dimizov š alu bugacije.”

14 Farizeji, karje avrut banji, la tot asta apus urjajke š sa ljigat d Isusu. 15 Atunča Isusu lja zās: “Voj la intja alu lumjej fićec k ištjec pravedni, ali Dimizov kunaštje inimilje alji vuaštrje. Aja če lumja smatjaštje k je bun, aja Dimizov smatjaštje k nu vridjaštje nimika.”

*Zakonu š cara alu Dimizov
(Mt 11,12-13; 5,18, 31-32)*

16 “Pänla vrijamjaja känd avinjit Ivan karje bätjazā, Dimizov arātat planu aluj pisti Zakonu alu Mojsije š knjigilje karje prorokurlje askris. Da tunča noj rubim Bunā vorbā d cara alu Dimizov š nagovorim tuatā lumje s untrje än jel. 17 Tot čije skris än Zakon osā s ispunjaskā. Maj ušurje osā nistanjaskā čerju š pământu njego s nu s ispunjaskā š maj mikā slovā d Zakon. 18 Na primjer: činje god s rastavjaštje d mujarje š s suarā dāpā alta fače preljub, š činje god s suarā dāpā mujarje karje irja rastavitā fače preljub.”

Isusu rubjaštje vorbā d bogataš š d sarak

19 Isusu arubit asta vorbā: “Afost unu bogataš karje s ānbrka än skumpje cualje, š tuatā zuva amānkat maj bunā mānkarje. 20 A pānglā uša aluj azukut saraku karje sa kimat Lazar, karje afost pljin d čirurj. 21 Lazar afost atāta flāmānd k avrut s mālānče čak š puškāji karje kādja dāpā astal alu bogatašuluj. Još maj rov, vinja kånji š lindja čirurlje aluj. 22 Una zuvā amurit saraku š anđeli la dus pänla lok d čast pānglā Abraham.Š Maj ānklo amurit š bogatašu š la āngrupat. 23 Š bogatašu apljikat ānklo undje loku d kaznit.* Pänd s muča, sa ujtat än sus, š avizut d dāpartje p Lazar ku Abraham.

24 Bogatašu astrigat: “Tato Abrahame, smilujaštje mitje š trimjatje p Lazar s umučaskā vrhu alu dājštiluj än apā š s vije aiča s m ričaskā ljimba daja če mult patjesk än fokusta!”

[†] 16:7 Usutā (100) d košarje ... optzāč (80) – Asta je njeđe 20.000 d kilje š njeđe 16.000 d kilje. [‡] 16:8 Istina je k lumja p pământusta jaštje mult snalažljivi pänd s pripremjaštje d životu alor än pământusta. Jej jaštje maj mult snalažjivi dāla lumje karje trijaštje än luminā pänd s pripremjaštje d životu alor p pământ karje vinje – Än grčki original skrije: “k kupi d vrijamjasta maj mudri kātri naraštaju alor njego kupi d luminā.” “Kupi d vrijamjasta” rubjaštje d lumje karje nu krjadje. Maj mult je mudri d lumje karje krjadje (“kupi d luminā”) k pāzaštje p jej āntrā narodu alor. Lumja karje krjadje trjebje s ānvacā dāla jej k trjebje s s pripremjaskā d budućnost alor p čerj. Mulc inš aja fače akā mudro koristaštje bugucija karje arje än životu alor p pământ. Š 16:22 pänla lok d čast pānglā Abraham – Än grčki original skrije: “P tjeptu alu Abraham”. Grčka ljimbā koristaštje izrazusta karje značaštje k Lazar s naslonaštje p tjeptu alu Abraham. Aja aratā k Lazar afost bliski än zajedništvo ku Abraham, ku sāmānca amarje alu tot narodu alu Dimizov š la lok la marje čast. Lumja karje auzāt asta vorbā vjerovatno arazumit k je Lazar pānglā Abraham la marje gozbā p čerj, känd tot narodu osā slavjaskā vinjala alu cara alu Dimizov (vjez 13,28-29). * 16:23 ānklo undje loku d kaznit – Än grčki original skrije: “Had”. Vjez rječniku, “loku d kaznit, Had, Šeol”.

²⁵ A Abraham ja zäs: ‘Bijatu alu mjov, dätje d gänd k tu ajdobidit bunje stvarurj pänd atriit p pämant, a Lazar rov. Akuma jel aiča utješät, a tu t mučestj. ²⁶ Osim d aja, änrä noj jaštje marje provalije. Älja karje avrja da iča s trjakä la voj nu puatje s fakä aja, a nič d partja avuasträ karje avrja s vije la noj nu puatje s trjakä aiča.’

²⁷⁻²⁸ Bogatašu ja zäs p aja: ‘Tato Abraham, am činč (5) frac. Märog d tinje, trimjatäläj atunča p Lazar än kasa alu tatimjov s lji opominjaskä s nu vije jej än lokusta undje trpjesk marje mukä.’

²⁹ Ali azäs Abraham alu bogatašuluj: ‘Nu vrjauv. Fracä alji tej arje p zakonu alu Mojsije š knjigilje karje prorokurlje d mult askris s lji opominjaskä. Trjebje alor s krjadä š s okrinjaskä däla rov!’

³⁰ A bogatašu ja zäs: ‘Nu vrja, tato Abraham! Ali akä lji vinja njeko däla morc, osä okrinjaštje däla rov.’

³¹ Ali Abraham azäs alu bogatašuluj: ‘Akä nu krjadje alu Mojsije š alu prorokurj, nusä s uvirjaskä čak š akä njeko s skualä däla morc.’ ”

17

Isusu änvacä p učeníkurlje aluj s nu navadjaskä p alcä s grešaskä š s oprostjaskä alu alcilor karje grešaštje päntruv jej
(Mt 18,6-7; 15; 21-22; Mk 9,42)

¹ Atunča Isusu azäs alu učeníkurlje aluj: “Lumja sigurno osä fakä stvarurj d karje p alcä navadjastje p grešalä. Ali grjev alu toc karje natirjaštje p njeko altu s grešaskä.

² Alu omula arfi majbinje njeko s la runče än apä ku marje buluvan* pänglä gät, njego s navadjaskä p grešalä p una däla maj mik om. ³ Pa päzäcävä če fičec. Akä grešaštje još unu däla učeníku alu mjov, zi k aja ča fukut k nuje binje š jartäj akä s okrinja däla grešalä aluj. ⁴ Čak š akä d šaptje (7) vorj p zuvä grešaštje päntruv tinje š šaptje (7) vorj s äntuarče š priznajaštje aja ča fukut k nuje binje, jartäj!”

Isusu änvacä p učeníkurlje aluj d snagä alu vjerej š jej trjebje s ji služaskä ponizno

⁵ Atunča apostoli azäs alu Domnuluj Isusuluj: “Ažutänje s kridjem maj mult!”

⁶ A Domnu Isusu lja zäs: “Akä avjec vjerä atäta pucän kašä sämänca alu goruščičä, aputja s zäčec alu dudusta: ‘Skuatitje ku korijenu d pämant š posadjaštije än apä’, š apunja urjajke la voj.

⁷ Zäčem k njeko däla voj arje argat karje lukrjazä än polje ili s brinjaštje d voj. Känd argatu s äntuarče d polje, dali gospodaru iziča: ‘Vinä akuma, šaz š mälänkä’? Nu ji zäče!

⁸ Umjesto aja, osä zäkä gospodaru aša: ‘Priredjaštjem vičera! Däzbrakitje š poslužastje p minje ku mänkarja š ku bjarja! A känd jo završa, poc tu s mälänč š s bjaj.’ ⁹ Dali gospodaru dugujaštje alu argatuluj s ji zahvaljaskä daja ča fukut aja če irja azapovjedit aluj? Nu!

¹⁰ Aša š voj, känd fičec aja tot če vuavä Dimizov azapovjedit, zäčec: ‘Noj ištjem samo argac š nu zaslužäm pohvalje k samo fičem dužnost alu nostru.’ ”

Isusu likujaštje p zjače (10) lumje karje arje bualä p pjalje

¹¹ Pänd Isusu još uvjek pljika kättri Jeruzalem š putuja pänglä granicä alu regije Samarije š alu regije Galileje, ¹² avinjit pänla njeki sat. Pänd untra än sat, la vizut zjače (10) lumje karje avja gubä, zarazna bualä p pjalje.† Jej astat majdäpartje ¹³ š ančiput s stridje dän tot glasu: “Isusulje, gospodarulje, smilujaštije p noj!”

* **17:2** marje buluvan – Än grčki original skrije: “mlinski buluvan”, karje afost d sus däla doj (2) marje ravne buluvanjanj karje mäčinja gruvu än pjelm. Buluvanu d sus afost obično okrugli ku rupä än mižlok än karje s turna gruvu. † **17:12** gubä, zarazna bualä p pjalje – Vjez fusnota än 4,27.

14 Känd Isusu lja vizut, lja zäs: “Fuđic š pokazáčävã la popje s puatje jej s vu pregledjaskã!” ‡ Pänd apljikat kãtri popje, sa likujit d gubã.

15 Känd unu d jej avizut k je likujit, sa tors š aslavit p Dimizov p tot glasu. 16 Akãzut la intja alu Isusuluj ku fãlçi kãtri pãmãnt š ja zahvaljit. Afost omula d Samarija. §

17 P aja Isusu antribat p ãlja karje afost ku jel: “Dali Dimizov na likujit p zjače (10) lumje? Undje ãlja alanc nuavã (9)? 18 Kum puatje s fije k omusta karje nuje Židov jedini karje sa tors mije š azahvaljit alu Dimizov?” 19 A alu omula atunča Isusu azäs: “Skual š fuđ. Tu taj likujit daja čaj krizut.”

Isusu zãče alu učenikurlje aluj k cara alu Dimizov osã vije kãnd jej nu očekuja (Mt 24,23-51)

20 Ān una zuvã farizeji antribat p Isusu: “Kãnd vinje cara alu Dimizov?”

Isusu lja zäs: “Omu nu puatje s predvidjaskã kãnd vinja cara ãn znakurj karje promatrjaštje. 21 Lumja nusã puatã s zãkã: ‘Jakãlãj aiča je!’, ili: ‘Jatãlãj ãnklo je!’ Jakã cara alu Dimizov akuma ãntrã voj.”

22 Atunča alu učenikurlje aluj azäs: “Vinje vrijamja kãnd s fic žaljnič s vidjec zuva kãnd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk, * ali nusã putjec. 23 A lumja s vu zãkã: ‘Jatãlãj ãnklo je’, š: ‘Jakãlãj aiča je!’, ali nu dãc fuga dãpã jej s m kãtãc. 24 K kum š toc vjadje munja kãnd s pojavjaštje aša s fije ãn zuvaja kãnd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk. 25 Ali majdatã trjebje mult s trpjesk š lumja ãn asta vrijamje trjebje s m odbacaskã.”

26 Š isto aša, kum afost ãn zuvilje kãnd Noa afost viuv š aša osã fije ãn zuvilje majdatã kãnd jo, Bijatu alu Omuluj, osã m pojavjesk: 27 Kašã uvijek nastavja s mãlãnče š s bja, s s ãnsuarje š s miritje, tot pãnla zuvã kãnd Noa auntrat ãn marje brod. * A atunča avinjit potopu š p toc lja uništãt karje na fost ãn marje brod.

28 Š isto aša kum afost ãn zuvilje kãnd Lot afost viuv: * lumja ãn asta regija kašã uvijek nastavja s mãlãnče š s bja, s kumprje š s vindã, s obradjaskã pãmãntu š s gradjaskã. 29 Ali ãn zuvaja kãnd Lot aišãt dãn trg Sodoma ãn karje atrijit, atunča dãn čerj foku ku buluvanji karje ardje akãzut ka pluaja p jej š aumurãt p tuatã lumja ãn aja regija. 30 Isto aša osã fije š ãn zuvã kãnd osã m pojavjesk jo, Bijatu alu Omuluj. 31 Činje god ãn zuvaja p krovu alu kasãj, † a stvarulje alor je ãn nontru, s nu s dja ãn zos ãn kasã la stvarurj aluj! Činje god s gãsaštje ãn pijanã, s nu s ãntuarkã ãntrãt s ja stvarulje aluj! 32 Dãcãvã d gãnd če sa dogodãt kãnd mujarja alu Lot sa ujtãt ãntrãt ãn Sodoma š apoginjit! ‡ * 33 Činje god pokušaštje s pãzaskã životu aluj, osã l pjargã, a činje god spreman s lasã životu aluj, osã l pãzaskã. 34 Istina je, ãn nuaptaja kãnd osã m pojavjesk, doj (2) lumje karje s skulkã ãn isti pat, p unu osã ja, a p altu osã l lasã. 35 Dãla duavã (2) mujerj karje zajedno ãn mlin mačinã, p una osã ja, a p alta osã l lasã.

36-37 Š Učenikurlje aluj l ãntrjabã: “Domnulje, undje asta osã fije?”

Isusu lji zãče: “Undje zače lumja muartã, ãnklo s sakupjaštje lešinari.” * † *

‡ 17:14 Zapovjedu alu Isusuluj afost kašã obečala k osã s likujaskã, a aja ča skultat, apokazãt k akrizut alu Isusuluj. Popilje lji prigljidja s potvridjaskã k jej više narje gubã, pa lja zapovjedãt s fakã aja če zakonu alu Mojsije ačãrut (Lev 14,1-32; Lk 5,12-14). § 17:16 Samarija – Židovi mrza p lumja d Samarija. D maj mult informacije, vjez “Samarija” ãn rječnik. * 17:22 s vidjec zuva kãnd jo, Bijatu alu Omuluj, s m pojavjesk – Ān grčki original skrije: “s vidjec š una zuvã p Bijatu alu Omuluj”. * 17:27 Post 7,6-24 * 17:28 Post 19,1-29 † 17:31 Lumja ãn dobaja često s odmurja š s druža p krov karje je ravan, a posebno nuaptja kãnd irja maj ričalã. ‡ 17:32 Ja sa ujtãt ãntrãt kãtri Sodomã š Dimizov akaznito una ku lumja d Sodomã. * 17:32 Post 19,16 § 17:36-37 Njeki grčki rukopisurj arje ãsta odlomaku kašã ãn 36. stih “Doj (2) inš osã fije ãn polje, p unu osã ja, a p altu osã l lasã.” * 17:36-37 lešinari je marj puji karje mãlãnãkã karnja d životinj karje amurit. Puatje s vjadã kum kružaštje p čerj undje god jaštje muartje životinje. † 17:36-37 Kãnd lumja vjadje p lešinari kum s s strãnde, štije k ãnklo tjela muartã. Isto aša, kãnd s dogudja aštja stvarurj, toc osã štije k avinjit kraju. * 17:36-37 Job 39,30

18

Vorba d udovică karje irja uporna ăn molitvă

¹ Isusu rubja alu učenikurlje aluj asta vorbă s lji ănvacă kum trjebje uvijek s s ruagă š nikad s nu odustanjaskă: ² “Irja ăn njekei trg unu sudac. Nič k irja aluj frikă d Dimizov nič ka marit d lumje. ³ A ăn trgula irja š njeka udovică karje stalno vinja la jel š s ruga d jel: ‘Adăm pravdă păntruv dušmanu alu mjov!’ ⁴ Sudacu d mult na marit d aja, ali napokon agăndit: ‘Š akă numi frikă d Dimizov š nu marjesk d lumje, ⁵ osă dauv pravdă alu asta udovică daja če m stalno zmitjaštje, s nu vije stalno s m dosadjaskă!’ ”

⁶ Zăče Domnu Isusu: “Ăsta sudac irja nepravedan, ali obratic pažnja p aja če jel ipak aodlučit! ⁷ Dali nusă dja Dimizov pravdă alu lumja aluj karje akuljes š karje zuva š nuaptja plănde la jel? Dali Dimizov osă odgodjaskă s lja žută? ⁸ Istina je, ănpripă Dimizov osă lji dja pravdă. Ali kănd jo, Bijatu alu Omuluj, mătork p pămănt, dal osă găsăsk p lumje karje aša krjadje ăn Dimizov?”

Vorba d farizej š d poreznik

⁹ Isusu rubja asta vorbă alu lumje karje s uzdja ăn jej k je pravedni, š găndja k je maj bunj d alcă: ¹⁰ “Doj (2) lumje avinjit ăn Hram s s ruadje. Unu afost farizej karje lumja l poštuja, a altu om irja carinik karje lumja l mrăza. ¹¹ Farizeju astat š sa rugat d jel: ‘Dimizovulje, fala cije če nu sânt kašă alcă lumje: lopovj, ăštja karje nuje pravedni kătri lumje, preljubnikurj ili kašă carinikusta. ¹² Dadavorj ăn duminikă pustjesk š d tot če stiknesk zdauv cije unu tal.’* ”

¹³ A cariniku astat maj d partje š nu sa osudit s s ujtje ăn čerj. Jel tuguja š s bătja ăn tjept š rubja: ‘Dimizovulje, smilujaštje mije karje sânt om rov!’ ¹⁴ Istina je, Dimizov afost zadovoljan ku rugala alu poreznikuluj š da tunča Dimizov la smatrit k je bun om. Ali p farizeju, Dimizov la smatrit k nuje bun om. K činje p jel săngur adrikă, Dimizov osă l ponizaskă, a činje p jel săngur ponizaštje, Dimizov osă l adrikă.”

Isusu blagoslovjaštje p kupi

(Mt 19,13-15; Mk 10,13-16)

¹⁵ Jej duča alu Isusuluj š maj mič kupi s puje măna p jej š sa rugat s lji blagoslovjaskă Dimizov. Kănd učenikurlje aja opazăt, jej lja zabranit s adukă kupi. ¹⁶ Ali Isusu avrut s vije kupi š zăče: “Lăsăc kupi s vije la minje š nu lji putiric k cara alu Dimizovuluj pripadnjaštje alu ălja karje kašă kupištja! ¹⁷ Istina je zăk vuavă, akă njeko vrja s primjaskă cara alu Dimizovuluj jel mora s postanjaskă kašă kupilu. Inače nikad nusă untrje ăn jel!”†

Grjev alu bogatašuluj s utrje ăn cara alu Dimizovuluj

(Mt 19,16-30; Mk 10,17-31)

¹⁸ Njekei poglavar ăntrijabă p Isusu: “Učiteljulje alu bun, če mora s fakă s primjesk vječni život ku Dimizov?”

¹⁹ Isusu l ăntrijabă: “Dăče m kjem k sânt bun?‡ Bun je samo Dimizov. ²⁰ Zakonu alu Mojsije štî: ‘Nu fiča preljub’, ‘Nu umura’, ‘Nu fura’, ‘Nu optužuja ku minčunurlje’, š ‘Poštujăštje p tatutov š p mumuta!’ ”* ”

²¹ Omu azăs: “Poštujesk tuatje aštja zapovjedi alu Mojsije još kănd irjam tănăr.”

²² Isusu zăče alu omuluj: “Još nješto c faljaštje. Fuđ š vindje tot če aj, a banji podiljaštje alu lumje karje sărač š osă aj blago p čerj. A atunča vină š pratjaštima!” ²³ Ăla om irja mult bogat š mult sa žalostit kănd auzăt aja če ja zăs Isusu.

* **18:12** unu tal – Ăn grčki original skrije: “desetina” (vjez Lev 27,30-32). † **18:17** Dimizov kată dăla lumje s prihvatjaskă vlastu aluj p jej ku pouzđjala š ku ponizala. Ku altje vorbje: “Činje god vrja s utrje ăn cara alu Dimizovuluj mora s l primjaskă ku pouzđjala š ku ponizala kašă kupilu.” ‡ **18:19** bun – Isusu postavljăštje pitanje s vjadă dali omu binje razumjaštje k Isusu je Dimizov. Š akă omu p Isusu prihvatjaštje k je Dimizov, jel atunča prihvatjaštje pozivu alu Isusuluj š vindă tot če arje š s l sljedjaskă. ✧ **18:20** Iš 20,12-16; ZakPon 5,16-20

²⁴ Känd Isusu la vizut kät je žalostit, jel azäs: “Kum je grjev alu bogatašilor s untră ân cara alu Dimizov! ²⁵ Maj ušurje arfi alu deväj s s provučaskă p rupă alu akuluj njego alu bogatašuluj s untră ân cara alu Dimizov!”

²⁶ Ālja karje aja auzăt antribat: “Pa činje atunča puatje s spasaskă?” Š

²⁷ Isusu lja zäs: “Aja će lumje nu puatje s fakă, Dimizov puatje.”

²⁸ Petar zăče: “Jakă, noj tot alu nostru alăsat š t sljedim.”

²⁹ A Isusu lja zäs: “Istina je zăk vuavă, tot āla karje alăsat kasa aluj, ili p mujarja, ili p fracă, ili p roditelji, ili p kupi d cara alu Dimizov ³⁰ već akuma p āsta pămănt osă primjaskă maj mult njego ča lăsat, a p āla pămănt karje vinje osă primjaskă vječni život.”

Isusu jar rubjaštje d muartja aluj š d uskrisnjală

(Mt 20,17-19; Mk 10,32-34)

³¹ Isusu astrăns p duavăsprjače (12) apostolurj š lja zäs: “Jakă untrăm ân trg Jeruzalem. Ānklo osă s ispunjaskă tot će prorokurle askris ân Svăntă pismă d minje, d Bijatu alu Omuluj. ³² Osă m predajaskă alu lumjej karje narje frikă d Dimizov,* osă sprdujaskă d minje, osă m zlostavljaskă š osă skupje p minje. ³³ Š jej osă m bată ku biču š osă m umuară, ali d trje (3) zălje jo osă m skuală dăla morc.”

³⁴ Ali učenikurle na štijut d čaja Isusu rubjaštje. Na aputut s razumjaskă k aštja stvarurj osă ispunjaskă vorbilje alu prorokuluj. Daja jej na putut s shvatjaskă će Isusu alor azäs.

Isusu āntuarče vidu alu omuluj karje nu vidja

(Mt 20,29-34; Mk 10,46-52)

³⁵ Känd Isusu avinjit la uprapje d trg Jerihon, pānglă drum šadje njeki om karje nu vidja š prusa. ³⁶ Känd vorbu auzăt p mulc lumje karje vinja kătri jel, āntriba činje aja. ³⁷ Jej ja zäs: “Jakă vinje Isusu dăn Nazaret.” ³⁸ Jel p aja astrigat: “Isusulje, Bijatu alu David,† smilujaštije mije!” ³⁹ Lumja karje afost la intje ja zäs s takă, ali jel samo još maj tarje strigă: “Bijatu alu David, smilujaštije mije!”

⁴⁰ Känd Isusu auzăt, astat š zapovjedit alu lumjej s dukă omu la jel. Känd vorbu avinjit maj uprapje, Isusu la tribat: ⁴¹ “Če vrjaj s fak d tinje?” Omu karje je vorb ja zäs: “Vrjavu s m torč vidu, Domnulje!”

⁴² A Isusu ja zäs: “Vjez! Tu ta likujit daja ča krizut.”

⁴³ Omu karje nu vidja dăturdată avizut š apljikat p drum dăpă Isusu š slavja p Dimizov. Š tot narodu karje avizut aja zahvaljit alu Dimizovuluj.

19

Isusu š Zakej

¹ Isusu auntrat ân Jerihon. Pănd jel atrikut p trgula, ² afost ānklo unu om karje sa kimat Zakej. Jel irja glavni porezniku ân aja regija d Rim š mult bogat om. ³ Apokušăt s vjadă p Isusu činje je jel, ali afost mik š nu putja s l vjadă pisti multă lumje. ⁴ Jel daja adat fuga la intje s s urče p smokvă pānglă karje atribja Isusu s trjače s puată p ja s l vjadă.

⁵ Känd Isusu ažuns pānla smokvă, sa ujtat ân sus š ja zäs aluj: “Zakeju, majdată dătje ân zos! Astăz mora s viuv la tinje ân gostjamje.”

Š **18:26** Ān vrijamjaja mulc Židovj găndja akă je omu bugat, aja značaštje k je Dimizov zadovoljan ku jel d aja čije āla om posebno bun. Pa känd aštja lumje auzăt p Isusu kum zăče k je alu om bugat nemoguče s utrje ân cara alu Dimizov, agăndit k aja značaštje k nimilja nu puatje s s nadjaskă s utrje ân vara alu Dimizov. * **18:32** alu lumjej karje narje frikă d Dimizov – Ān grčki original skrije: “Lumja karje nuje Židovj”. Njekad asta s koristjaštje d lumja rovă karje na vut frikă d Dimizov. Aiča Isusu rubja d Rimljanulor. † **18:38** Isusu irja Bijatu alu David. David afost maj preči caru ân Izrael. Ān vrijamjaja lumja koristja “Bijatu alu David” känd rubja d Mesija.

⁶ Zakej majdată sa dat ăn zos ș la primit p Isusu ăn gostjamje, tot bukurat. ⁷ Ali tuată lumja karje avizut aja ančiput s čakaljaskă: “Nu trjebje s pljače ăn gostjamje la omu rov!”*

⁸ A maj ănklo Zakej saskulat ș zăče alu Domnuluj Isusuluj: “Jakă pola d imanja amja dau alu lumjeje karje je sarakă, a p tot ăla p karje la šalăt s ji tork d patru (4) vorj kăta amlat dăla jel.”

⁹ Isusu azăs p aja: “Astăz ăn kasasta avinjit spasjala† k ș omusta je prava sămănca alu Abraham!‡ ¹⁰ Jo, Bijatu alu Omuluj, amvinjit s kat ș s spasăsk p lumja karje je purdută.”§

Caru ș argacă aluj (Mt 25,14-30)

¹¹ Pănd lumje apus urjajke la Isusu, daja če irja la upruapje d Jeruzalem ș jej agăndit k s cara alu Dimizov akuma s pojavjaštje,* Isusu lja spus asta vorbă: ¹² “Njeki om dăn familjije bună sa sprimit s putujaskă p dăpartje pământ. Jel atribut s pljače ănklo s dobidjaskă vlastu dăla caru marje. Atunča s ăntuarče ăn pământu aluj s puată s vladjaskă ka caru.† ¹³ Majdată njego ča pljikat akimat p zjače (10) argac aluj, adat alu tot usută (100) kovanic d arđint‡ ș lja zăs: ‘Trgujic pănă god jo nu vinja.’ ¹⁴ Ali lumja d pământula aluj l mrza ș atrimjes la caru alu marje p poslanikurlje s zăkă: ‘Nu vrjem jel s carujaskă p noj.’

¹⁵ Ali jel adobidit vlastu s fije car. Š kănd sa tors akasă, azapovidit s kjamje p argacă alu karje jel adat banji. Avrut s štije kăt tot ăla zaradit d jel. ¹⁶ Prvi argat avinjit ș zăče: ‘Gospodarulje amkoristit banjišta karje maj dat ș afukut zaradă d zjače (10) vorj maj mult.’ ¹⁷ Zăče caru: ‘Bun lukru! Bun ješt argat. Daja ča fost vjeran ăn maj mikă, c dau s vladješt p zjače (10) trgurj.’

¹⁸ Altu argat avinjit ș zăče: ‘Gospodarulje, amkoristit banjišta karje maj dat ș afukut zaradă d još činč (5) vorj maj mult.’ ¹⁹ Š p aja caru zăče: ‘Tu osă vladjaštje p činč (5) trgurj.’

²⁰ Ali aldă trje (3) argat avinjit frzdă zaradă ș ji zăče: ‘Gospodarulje, jakăc arđintu. Lam cănut skuns ăn maramică. ²¹ Ma fost frikă d tinje daja če ješt strog om. Jaj tuată zaradă dăla ăla če alcă uložăt d tinje ș cěj tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d tinje.’§

²² Caru ja zăs: ‘Argatulje alu rov! C sudjesk p aja ča zăs tu. Tu zăč k sânt strog. Tu zăč jo jav tuată zarada dăla ăla če alcă auložăt d minje ș jo căv tuată bugacija dăla jej karje

* **19:7** ăn ăsta pământ poreznikurlje irja Židovj karje lukriza d vlada alu rimuluj. Njeki poreznikurlje alat maj mult porez njego ča tribut, a viška d porez cănja d jej. D aja lumja lji mrza ș lji smatruje k je izdajice d vjera ș d narod alor.

† **19:9** ăn kasasta avinjit spasjala – Ku altje vorbje: “Dimizov aspasăt p lumja karje trijaštje ăn kasasta” ‡ **19:9** omusta je prava sămănca alu Abraham – Zakej irja Židov ș daja irja potomaku alu Abraham. Ali Isusu aiča avrut s zăkă k Zakej irja bun Židov kašă Abraham. Abraham irja predak amarje alu Židovilor, karje afost konuskut p vjera aluj ăn Dimizov ș daja če trija kum azăs Dimizov. § **19:10** lumja karje je purdută – Asta značaštje lumja karje nu kridja ăn Dimizov ș na vurut s puje urjajke alu vorbilje aluj. Aša lumje maj mult lji opisjaštje kašă ălja karje odlutit ș više nuje p bun drum. Tot ăla karje narje odnos ku Dimizov ku vjera ăn Isusu Kristu purdut je (Iv 14,6). * **19:11** cara alu Dimizov akuma s pojavjaštje – Židovi kridja k Mesija una zuvă osă vije ș osă fakă cara alu Dimizov p pământusta kum jel aputja s vladjaskă p pământusta d trg Jeruzalem. Multă lumje agăndit k Isusu kašă Mesija akuma pljakă ăn Jeruzalem s fakă upravo aja.

† **19:12** ăn vrijamaja afost doj trje židovj d različită familjije karje je bogată karje pljika ăn Rim s kată pravo s vladjaskă narodu aluj ăn pământu aluj. Caru alu Rimuluj lja dat pravo, ali atribut s rămaje vjerni ș snaga alor afost ograničitje. Daja situacije karje Isusu opisaštje ăn asta vorbă binje irja konuskută alu Židovilor. ‡ **19:13** usută (100) kovanic d arđint – ăn grčki original skrije: “mina” (ș ăn aštja stihurj: 16, 18, 20, 24, 25). Una mină ăn vrijamaja afost isto če omu aputut s zaradjaskă akă lukrjază usută (100) d zălje. § **19:21** Jaj tuată zaradă dăla ăla če alcă uložăt d tinje ș cěj tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d tinje – ăn grčki original skrije: “Jaj aja če naj ulužăt ș pokupješt aja če na sadit.” Asta je poslovică karje opisaštje p omu karje irja lakum ș nu podiljaštje dobit aluj d ulaganja ș d lukru aluj ku ălja karje lukrjază d jej. ăn vorbasta ăsta argat ja fost frikă d načinula p karje s ujta p car. Vjerovatno găndja k akă pjardje banji, mora sântuarkă banji alu carula, a akă zaradjăštje maj mult banj, caru osă l zadržăskă d jel.

Daja če, na fukut nimika.

lukrizat d minje!* ²³ Dăče atunča na pus banji alji mje p bankă?† Aša barem adobidja kamatje.’ ²⁴ Atunča caru zăče alu lumje karje afost aiča upruapje: ‘Lăcăj dăla jel usută (100) kovanic d arđint š dăcăj alu āla karje zaradit zjače (10) vorj maj mult!’

²⁵ Jej azăs: ‘Ali, gospodarulje, jel arje mij (1.000) kovanic d arđint!’

²⁶ Caru azăs, ‘Istina je tot āla karje koristjaštje binilje aja ča dobidit, osă dobidjaskă još maj mult, a toc karje nu koristjaštje binilje aja ča dobidit, osă s s ja š aja če arje. ²⁷ Ali ālja dušmani alji mjej, karje na vurut s lji fiuv caru, dučecălje aiča š lji umurăc la intja amja.’ ”

Isusu untră ăn Jeruzalem ka caru

(Mt 21,1-11; Mk 11,1-11; Iv 12,12-19)

²⁸ Dăpă aja če Isusu azăs, nastavit s pljače la intja alor kătri Jeruzalem. ²⁹ Kănd avinjit la upruapje d saturj Betfaga š Betanija maj upruapje p djal Maslina, atrimjes la intje p doj (2) učenikurj. ³⁰ Lja zăs: “Fuđic ăn satula la intja avuastră.‡ Š čim untrăc, osă vidjec p magaracu alu tănăr karje je ljigat karje nimilja nu la jahit. Š Dizljigăcălăj š dučecălăj aiča. ³¹ Akă ăntrijabă njeko p voj: ‘Dăče dizljigăc p magaracu alu tănăr?’ Zăčec samo: ‘Trjebje alu Domnuluj.’ ”

³² Jej apljikat š angăsăt toto kum lja zăs Isusu. ³³ Pănd jej adizljigat, lumja alu činje magaracu lja tribat: “Dăče dizljigăc p magaracu alu tănăr?”

³⁴ Jej lja zăs: “Alu Domnuluj ăntrjabje.” ³⁵ Jej adus p magaracu alu tănăr la Isusu š prebacăt pisti jel ogrtači alor š apus p Isusu p magarac s šagă.

³⁶ Pănd Isusu pljika mulc lumje raširit alor ogrtačurlje p drum la intja alu Isusuluj s ji pokazaskă častu. ³⁷ Kănd Isusu sa približăt undje drumu s slubadje dăpă djal Maslina, učenikurj š mulcă lumje karje kridja ăn Isusu ančiput p tot glasu s s radujaskă š s slavjaskă p Dimizov d tuată čuda karje avizut če Isusu majdată afukut. ³⁸ Jej rubja:

“Blagoslovit p caru

p karje Domnu atrimjes!

Hvaljic p Dimizov karje dă miru!

Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj!”*☆

³⁹ Ali njeki farizeji karje irja ănklo azăs: “Učiteljulje, zapovidjaštje alu učenikurlje alji tej s takă!”

⁴⁰ Isusu zăče: “Akă jej osă takă, istina je, š buluvanji p tot glasu osă s radujaskă!”

Isusu plănde p Jeruzalem

⁴¹ Kănd Isusu avinjit la upruapje la Jeruzalem š avizut trgu, plăndja dăpă lumjaja ăn trgula ⁴² š azăs: “Kănd barem samo s štijec če vuavă osă adukă miru!† Ali akuma je vuavă skuns. ⁴³ K vinje vrijamja kănd dušmani alji voštri s gradjaskă kulje pănglă zidu alu trguluj s vu napadjaskă d tuatje părcă, vuastja alor osă vu okuljaskă š nu putjec s fuđic. ⁴⁴ Nusă s lasă ăn trgu alu vostru nič unu buluvan p buluvan. Jej osă uništjaskă tot trgu alu vostru š tot čije ăn jel voj daja če na prepoznajit asta vrijamje kănd Dimizov p voj avinjit s vu spasaskă.”‡

* **19:22** jo cāv tuată bugacija dăla jej karje lukrizat d minje – ăn grčki original skrije: “jauv aja če nam ulužăt š pokupjesk aja če na sadit.” † **19:23** bankă – ăn grčki original rubjaštje d om karje alu alcilor posudjaštje banj. ăn aja dobă na vut bankje, ali lumjaja lukriza kašă bankilje. ‡ **19:30** satula la intja avuastră – Vjerovatno Betfaga.

§ **19:30** karje nimilja nu la jahit – Židovi smatrja k životinilje karje nikad na fost zajaštje ili koristitje d lukru majbinje d služală alu Dimizov ili caru alu lor (na primjer, vidjec Br 19,2; ZakPon 21,3; 1. Sam 6,7). * **19:38** Hvaljic p Dimizov karje dă miru! Slava alu Dimizov karje vladjaštje p čerj – ăn grčki original skrije: “Miru p čerj š slava p visina!”

☆ **19:38** Ps 118,25-26; Ps 148,1 † **19:42** Isusu arată tuga, daja narodu d Jeruzalem maj ănklo osă l odbacaskă kašă caru karje Dimizov akuljes š daja jej osă najbje mir ku Dimizov, već sudu. ‡ **19:44** Aštja stihurj (43-44) opisjaštje p opsada, undje vuastje okružaštje trgu karje arje zidurj pănglă jel. A fače kulje kum aputja s piznjaskă pisti zidurj š kulje kum aputja s s urče pisti zidurj. Kănd vuastja opkuljaštje trgu, lumja nu puatje s jašă d jel š nimilja nu lji puatje s lja žutje. Isusu avizut k osă dogodjaskă ăn Jeruzalem ăn budučnosti, š sa dogodit. ăn 70 d aj. maj ănklo d Kristu, vuastja alu rimuluj okolit Jeruzalem š ănklo amurăt multă lumje.

Isusu putirjaštje p lumja karje vindje än Hram

(Mt 21,12-17; Mk 11,15-19; Iv 2,13-22)

⁴⁵ Känd auntrat än dvorištja alu Hramuluj, Isusu ančiput dän jel s putirjaskä p tuatä lumja karje änklo vindje. ⁴⁶ Isusu lja zäs: “Skris je än Sväntä pismä: ‘Alu mjov Hramu s fije loku d rugalä’,[☆] a voj pretvorit än lok undje s strände lopovi!”[☆]

⁴⁷ Däpä aja Isusu tuatä zuva änväca än dvorištja alu Hramuluj. Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije š alcä vođe alu židovilor s ujta kum s l apuče p Isusu š s l osudjaskä p muartje. ⁴⁸ Ali jej nu ja putut nimika s ji fakä daja če tot narodu upija tuatä vorba karje Isusu rubja.

20

Vođilje alu židovilor izazivjaštje p Isusu činje aluj ja dat vlast

(Mt 21,23-27; Mk 11,27-33)

¹ Än una zuvä känd Isusu änväca än dvorištja alu Hramuluj š rubja alu lumjej Bunä vobä d Dimizov avinjit upruapje la jel glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije š vođilje. ² Š jej la antribat: “Zi nuavä, dundjec pravo s fač aštja stvarurj? Činje ca dat vlast d asta?”

³ A Isusu lja zäs alor: “Š jo osä äntrijeb p voj. Zäčec mije ⁴ činje adat vlast alu Ivan karje bätjazä s rubjaskä š s fakä aja ča fukut, Dimizov ili lumja?”

⁵ Jej raspravlja änträ jej če s zäkä alu Isusuluj. Jej azäs: “Akä zäčem: ‘Dimizov’, osä nji äntrjabä: ‘Däče atunča nu ja krizut?’ ⁶ A akä zäčem: ‘Lumja’, tuatä lumja osä arunče buluvanji š osä nji muarä daja če je uvjeric k je Ivan proroku.” ⁷ Atunča jej zäče alu Isusuluj k jej nu štije činje adat vlast alu Ivan.

⁸ A Isusu lja zäs: “Kum voj mije nu zäčec činje alu Ivan adat vlast, š jo nu zäk vuavä činje mije adat vlast!”

Vorba d om karje aiznajmit vinogradu aluj alu lumje rovj

(Mt 21,33-46; Mk 12,1-12)

⁹ Atunča Isusu lji spunje asta vobä alu lumjej: “Njeki om asadit vinograd š adat än zajam alu omuluj karje lukrjazä ku vinogradu. Atunča omula apljikat š na vinjit mult lunj. ¹⁰ Känd avinjit vrijamja d strugurj s lja dunä, atrimjes gazda alu vinograduluj p argatu aluj s ja talu aluj d berbä. Ali lumja karje lukrjazä än vinograd je la butut p argatu š la trimjes ändrät ku mänilje gualje. ¹¹ Atrimjes omu p altu argat, ali š p jel la butut š la dat d rušunje š la trimjes ändrät ku mänilje gualje. ¹² Gazda alu vinograduluj atrimjes aldä trje (3) argat, ali jej p jel la ranit š la putirit.

¹³ Atunča gazda alu vinograduluj zäče: ‘Če s fakä? Osä trimjet p bijatu mjov karje jo vrjauv. Vjerovatno p jel osä l poštujaskä.’

¹⁴ Ali känd lumja dän vinograd avizut p bijatu, sa dogovorit š azäs: ‘Ästa osä nasljedjaskä imanja. L umuräm š atunča imanja osä fije nostru!’ ¹⁵ La putirit dän vinograd š la umurät.

Če gändic k osä fakä gazda alu vinograduluj känd osä audä ča fost? ¹⁶ Osä vije š osä umuarä p lumja dän vinograd, a vinogradu osä dja än najam alu alcilor.”

Lumja karje punje urjajke la Isusu, ja zäs: “Nikad nu fičem nješto aša rov!”

¹⁷ Atunča Isusu binje s ujta p jej š zäče: “A če značastje atunča aja čije skrisä än Sväntä pismä:

Š 19:45 lumja karje änklo vindje – Aja s odnosaštje p Židovj karje vindja živutinj š altje stvarurj karje lumja atribja s poštujim p Dimizov s ji prinsaskä žrtvä. Lumja vindje iskorištja p lumja š ji naplatja mult banji d stvaruštja. Majdäpartje, lumja karje vindä afar p dvorištja alu Hramuluj, karje irja jedini lok p karje alu lumjej karje nuje židovj afost dopustic s utrje, a aja lji spričja s s ruađe š s poštujaskä p Dimizov. ☆ 19:46 Iz 56,7 ☆ 19:46 Jr 7,11

‘Buluvan karje graditelji arunkat
postanit glavni buluvan alu zgradej’?*

¹⁸ Toc karje kadje p buluvanula osā spardže kašā gāvanu d glinā, š akā kadje āla buluvanu p njeko osā fije māčinat.”

¹⁹ Učitelji d zakonu alu Mojsije š glavni popurlje avrut odma s la puče p Isusu d aja k jej binje aštijut k Isusu rubjaštje aja vorbā d jej. Ali na fukut aja k lji irja frikā k lumja osā okrunjaskā pāntruv jej.

*Popurlje pokušaštje s ānšalā p Isusu s zākā nješto če nuje binje
(Mt 22,15-22; Mk 12,13-17)*

²⁰ Učitelji d zakon alu Mojsije š glavni popurlje la sljedit p Isusu š atrimjes dāpā jel špijunurj karje sa fukut k je iskreni. Avrut s apučē p Isusu k azās nješto rov kum s l predajaskā alu upravitelj alu rimuluj ān asta regija kum aputja s kaznjaskā p Isusu.

²¹ Špijunurlje azās alu Isusuluj, “Učiteljulje, štijem k rubješt š ānvāc istinā š k nu ješt naklon alu unu om maj mult d altu, već ispravno ānvāc p lumja s trijaskā aša kum Dimizov vrja s jej trijaskā. ²² Spunje nuavā dali je dopustit s platim porezu alu caru alu Rimuluj ili nuje.”*

²³ Ali Isusu avizut k pokuša s l puče ān zamkā š lja zās: ²⁴ “Rātācām kovanica d arđint† ku karje s platjaštje porezu. Alu činje je slikaja š alu činje lumje p ja?”

Jej aodgovorit: “Alu caruluj.”

²⁵ Isusu lji zāča: “Atunča dāc alu caru čije alu caruluj, ali alu Dimizov dāc čije alu Dimizovuluj.” ²⁶ Daja na putut p Isusu pānglā toc s l optužaskā k azās nješto če nuje binje, već atikut š sa mirat la vorbaja.

*Saduceji pokušaštje s ānšalā p Isusu s zākā nješto če nuje binje
(Mt 22,23-33; Mk 12,18-27)*

²⁷ Atunča avinjit la Isusu njeki saduceji.‡ Saduceji nu kridja k lumja s skualā dāla morc, daja jej azās alu Isusu: ²⁸ “Učiteljulje, Mojsije askris ān zakonu alu nostru k akā njeki om amurit š alāsat dāpā jel mujarja ali na vut kupi, fratilje aluj mora s ānsuarje p mujarja alu fratusov kum ja aputja s fakā bijat. Āla bijat osā fije nasljedniku alu pāmāntuluj alu omula karje amurit š s adukā lumje aluj.Š* ²⁹ Udatā afost šaptje (7) frac. Prvi fratje sa ānsurat š amurit frzdā kupi. ³⁰ Atunča altu fratje sa ānsurat ku mujarja alu fratusov karje amurit, ali š jel amurit. ³¹ Isto aša aldā trje (3) fratje sa ānsurat š amurit. Š toc fracā karje arāmas sa ānsurat ku ja š toc d šaptje (7) frac amurit frzdā kupi. ³² Maj ānklo amurit š mujarja. ³³ Akā una zuvā toc morcā osā skualje, alu činje ja osā fije mujarja ān zuvaja kānd irja mārtatā dāpā toc šaptje (7) frac?”

³⁴ Isusu lja zās: “Lumja p pāmāntusta s suarā š s mārītā. ³⁵ Ali lumja karje s skualā dāla morc trijaštje p pāmāntu alu nov. Š p ālja karje Dimizov smatraštje k je dostojni s trijaskā p pāmāntula, nusā ānsuarā nič s miritje. ³⁶ Osā fije kašā andeli daja če nikad nusā muarā. Jej jaštje kupi alu Dimizov daja če Dimizov lja tors dāla morc. ³⁷ Ali akuma, dal morcā osā skualje dāla muartje? Čak š Mojsije apokazāt k morcā osā skualje. Mojsije aja apokazāt ān odlomaku d grmu karje ardje undje Mojsije azās k Domnu jaštje ‘Dimizov

* **20:17** Ps 118,22 * **20:22** Jej sa nadit k Isusu osā zākā ili “da” ili “nu”. Akā zāče “da”, atunča židovi arfi nikāžāc p jel če lja rubit k mora s platjaskā porezu alu altā vlast. Akā zāče “nu”, atunča vođilje aputja s zākā alu Rimljanilor k Isusu ānvācā p lumja s prekršaskā zakonu alu rimuluj. † **20:24** kovanica d arđint – Ān grčki original skrije: “denari”. Denar afost banji d arđint alu rimulor. Vridja kašā dnevnicā d obični radnik. ‡ **20:27** saduceji – Saduceji afost važne grupā alu židovilor ān bātārñ pāmānt Palestina. D razlikā d farizeji, jej nu prihvatja usmena vāncalā, već samo čije skris ān knjige alu Mojsije. Također nu kridja ān uskrisnjalā (vjez “Saduceji” ān rječnik). § **20:28** kum ja aputja s fakā bijat. Āla bijat osā fije nasljedniku alu pāmāntuluj alu omula karje amurit š s adukā lumje aluj – Ān grčki original skrije: “adrikā porodu alu fratusov.” * **20:28** ZakPon 25,5

alu Abraham š alu Izak š alu Jakov.’^{☆*} A jej amurit mult aj majdată Mojsije azăs aja. ³⁸ A Dimizov nuje Dimizov alu älja karje rämänje morc, već Dimizov alu lumje karje vije! Dimizov p tuatä lumja smatnjaštje k jej vij.”[†]

³⁹ Atunča azăs njeki učitelji d zakonu alu Mojsije: “Učiteljulje, binje ajzäs!”[‡] ⁴⁰ Däpä aja nu sa osudit s äntrijabä p Isusu aša pitanja.

Mesija je bijatu alu David
(Mt 22,41-46; Mk 12,35-37)

⁴¹ Atunča Isusu lja tribat p lumja: “Däče učitelji začje k je Kristu bijatu alu Caru David?”

⁴² K David sängur začje än knjigä alu Psalam undje askris:

‘Domnu azäs alu Domnuluj alu mjov:

Šäz p dirjaptä amja, s vladješt ku minje

⁴³ pänd nu puj p dušmanji alji tej kašä klupa dusu pičuarje alji tijalje.’[☆]

⁴⁴ Jasno je k David p Mesija akimat ‘Domnu alu mjov’. Kum atunča Mesija puatje s fije samo potomaku alu David?”[§]

Isusu upozorjaštje p učjenikurlje aluj s s päzaskä d učiteljurj d zakonu alu Mojsije
(Mt 23,1-36; Mk 12,38-40; Lk 11,37-54)

⁴⁵ Pänd narodu apus urjajke, Isusu azäs alu učjenikurlje aluj: ⁴⁶ “Päzäčävä d učitelji d zakonu alu Mojsije! Jej vrja s umblje okolo ku aljinilje alji marj š lumja s lji pozdravjaskä ku marje poštujašä p ulic. Jej vrja s šagä p počasne lokurj än sinagogje š la nutje. ⁴⁷ P prjevarä ja imanja alu udovicilor, a s ruagä mult s puatä lumja s lji vjadä. Jej osä fije kaznic maj rov d alcä lumje.”

21

Udovica dä alu Dimizov tot če arje
(Mk 12,41-44)

¹ Isusu än Hram avizut p bogataši kum ubacät banji än blagajnä alu hramuluj. ² Atunča avizut š p njeka udovicä kum arunkä samo duavä (2) maj mič kovanic. ³ Isusu azäs alu učjenikolor: “Punjec urjajke, k istina je, asta särakä udovicä apus maj mult njego jej toc zajedno! ⁴ K toc jej adat ča vut viška, a ja, aša d särakä, adat tot če arje.”

Isusu rubjaštje d uništjala alu Hramuluj š d altje rovurj karje osä vije
(Mt 24,1-22; Mk 13,1-20)

⁵ Känd njeki učjenikurlje alu Isusuluj arubit kum je Hramu sagradit d maj mändru buluvan š ukrasät ku maj mändri darurj karje lumja adat alu Dimizov, Isusu začje: ⁶ “Osä vije vrijamja känd nusä rämije nič unu buluvan p buluvan d Hramusta če vu ujtac. Tot s fije duburät.”

[☆] 20:37 Iš 3,6 ^{*} 20:37 Än rječnik, vjez “Abraham”, “Izak” š “Jakov”. [†] 20:38 Abraham, Izak š Jakov amurit, ali na prestanit s postojaskä. Još afost vij š aštiptat zuva känd Dimizov osä lji dja nuavä tjela karje trijaštje frzdä muartje. [‡] 20:39 Većina učiteljurj d zakon alu Mojsije afost farizeji. D razlikä däla saduceji karje nu kridja k Dimizov una zuvä osä uskrisnjaskä p morcä, farizeji än aja akrizut pa sa složät ku odgovoru alu Isusuluj. [☆] 20:43 Ps 110,1 [§] 20:44 Än zavjetu alu Bätärn arje proročanstva d sämänca alu caru David karje una zuvä osä spasaskä p narodu Izrael däla dušmanji aluj š uspuštavjaštje pravdä p pämänt zauvjek (na primjer, vjez Iz 9,6-7; 11,1-5; 42,1-4; Jr 23,5-6). Maj änklo Židovi äla izbavitelj karje obećit akimat “Mesija” š “bijatu alu David”. Pänd pämäntu alor afost alu rimuluj, mulc inš Židovi agändit k Mesija osä fije vladaru p pämäntusta karje osä lji oslobodjaskä patjalä däla abandi š dän jej jar osä stvorjaskä capän narod d karje afost än vrijamje alu caru David š alu bijatu alu Salomon. Isusu ispravljäštje aja če jej pogrešno ashvatit d Mesija. Dokazaštje k je Mesija njeko maj marje däla David, maj marje dän bilo karje vladar p pämäntusta. Aja lumja još na razumit.

⁷ Š daja jej la antribat: “Učiteljulje, känd tot aja osă dogodjaštje? D karje znak osă najavljaskă d tot aja če vinje?”

⁸ Ja zăs Isusu: “Păzăcăvă s nu vu ănşalje! Mulc osă vije š osă zăcă: ‘Jo sânt Mesija’* š osă zăcă avinjit kraju! Nu lji kridjec. ⁹ Känd audjec d raturj š d pobună, na vjec frikă. Tot aja mora s dogodjaskă, ali kraju alu pământuluj nusă vije još.” ¹⁰ Zăče još: “Narodu osă zaratjaskă pântruv narod š cara pântruv cară. ¹¹ Osă fije marj potresurj. Osă fije fuamja š kuga p altje lokurj. Osă fije dogadajurj d karje lumja osă fije frikă š znakurj p čerj k vinje nješto rov.

¹² Ali majdată d aja če s fije, osă vu apukă š osă vu maltetirjaskă. Osă vu dja ăn sinagogă la sud š p voj osă trimjată ăn kisuarje. Osă vu dukă la intja alu carurj š la upraviteljurj daja če sljadic p minje. ¹³ Osă vu zadisaskă p voj s putjec s rubic svjedočala avuastră d minje. ¹⁴ Nu vu brinic akuma če s zăčec d minje ăn obrană ¹⁵ k jo osă vu dav vorbilje š mudrost karje ničunu alu voştri protivnikurj nusă puată s odoljaskă nič s ăntuarkă vorba. ¹⁶ Čak š roditelji, fracă, familija, š ortači osă vu predajaskă. Osă vu umuară p njeko d voj. ¹⁷ Toc osă vu zamrzaskă daja če sljadic p minje. ¹⁸ Ali ničuna d ănşta stvarurj vuavă stvarno nu puatje s vu naştitjaskă.† ¹⁹ Osă dobidic život akă mije răminjec vjerni.”

Isusu rubjaštje d uniştijala alu Jeruzalem

(Mt 24,15-21; Mk 13,14-19)

²⁰ “Känd vidjec k vuastja opkoljaštje Jeruzalemu, osă ştjic k avinjit vrijamja d uniştijala alu Jeruzalem. ²¹ Ālja karje sa trefit ăn Judeja atunča s fugă ăn djâl. Činje je ăn trg atunča s fugă dăn jel, a Ālja karje s găsaštje ăn okolică atunča s nu untră ăn trg. ²² K aja osă fije zăljlje alu Dimizovuluj d kaznjâlă ku karje osă ispunjaskă tot če skrije ăn Svântă pismă d asta vrijamje. ²³ Grjev alu trudnicilor š alu mujerj karje dă s sugă ăn vrijamjaja daja če osă vije marje rovu ăn pământusta š marje gnjev osă kadă p narodusta. ²⁴ Vuastja osă umuarje p njeka lumja š p alci osă lja dukă kaşă p ratne zarobljenikurlje ăn tot pământu. Neţidovi osă gazaskă p Jeruzalemu pănă god nu triča vrijamja alor.”

Isusu rubjaštje d ăntručala aluj p pământ

(Mt 24,23-35; Mk 13,21-31)

²⁵ “Osă pojavjaskă čudne znakurj p suarje, p lună š p stjalje. A p pământ osă fije marje zbunjâlă, ka valurlje alu apăj ăntră marje oluje. Pântruv aja tot narodu osă fije mult zabrinic š ispunic ku frikă. ²⁶ Čak š stjaljlje p čerj osă skutirje. Lumja osă muarje d frikă š d marje užas karje osă vije p pământ. ²⁷ Atunča tuată lumja osă vjadă p minje, Bijatu alu Omuluj, kum viuv p oblak‡ ăn marje moć š ăn slavă. ²⁸ Känd aja tot ănčapje s dogodjaskă, avjec inimă š fic pljinj d nadă k Dimizov osă vu oslobodjaskă ăndată.”

Isusu rubjaštje d smokvă

(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Atunča Isusu lja rubit asta vorbă: “Ujtacăvă la smokvă ili bilo d karje ljemn. ³⁰ Känd vidjec pupu alu smokvăj atunča š sângurj ştjic k je vara apruapje. ³¹ Isto aşa känd vidjec k vinje aja d čaja amrubit, atunča putjec s fic sigurni k je cara alu Dimizovuluj apruapje.

* **21:8** Mulc osă vije š osă zăcă: ‘Jo sânt Mesija’ – Ān grčki original skrije: “Mulc osă vije ăn lumilje alu mjov š osă zăcă: ‘Jo sânt.’ ” Aja puatje s značaskă k jej tvrdjaštje k je sângurj Isusu ili k arje autoritetu alu Isusuluj. † **21:18** Ali ničuna d ănşta stvarurj vuavă stvarno nu puatje s vu naştitjaskă – Ān grčki original skrije: “Ali nusă kadă nič fir dăn kapu alu vostru”. Isusu rubjaštje d unu maj mik dio dăn tjelă alu omuluj. P načinula naglaşaštje k nu lji trjebje s lji brinjaskă sigurnost alor. Š akă njeko dăla jej osă muarje daja če sljedbenikurlje aluj, tjela alor sigurno osă uskrisnjaskă ăn vječni život p altu pământ. Daja če sljedbenikurlje aluj čak š muartja nuje nješto d čaja trjebje s arje frikă. ‡ **21:27** viuv p oblak – Vjez Dn 7,13.

³² Istina je zāk vuavā, asta generacija nusā trjakā pānd tot asta nu s dogudja. § ³³ Čerju š pāmāntu osā trjakā, ali vorba amja s rāmāje zauvjek!”

Isusu ānvacā p učenikurlje aluj s fije uvjek spremic d vinjala aluj
(Mt 24,36-51; Mk 13,32-37)

³⁴ Isusu azās: “Pāzācāvā š nu fic kašā lumja karje je tupavj d mamurluk š d bjarje ili briga alu životusta. Inače, aja zuvā ruavā p voj osā iznenadjaskā ³⁵ kašā zamka. K osā vije p tuatā lumje karje stanujaštje p pāmānt. ³⁶ Ān tuatā vrijamja pāzācāvā š rugacāvā s putjec s avjec snagā s izdržic aštja stvarurj če vinje š fic spremic s stāc la intja amja, la intja alu Bijatu alu Omuluj.”

³⁷ Isusu tuatā zuvā ānvāca ān Hram, š sara pljika š provodja nuaptja p djal Masline.

³⁸ A tot narodu s skula dānzorja š pljika ān Hram s puje urjajke la Isusu.

22

Juda pristanjaštje s izdajaskā p Isusu
(Mt 26,1-5, 14-16; Mk 14,1-2, 10-11; Iv 11,45-53)

¹ S približa Prazniku d mālaj frzdā germā. Āsta praznik s kima š Pasha.* ² Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije kāta kum s l apuče p Isusu š s l osudjaskā p muartje, ali lja fost frikā d lumje s nusā bunjaskā.

³ Ān vrijamaja Sotona auntrat ān Juda Iškariot karje je unu dān jej duavāsprjače (12) apostolurj. ⁴ Jel apljikat š sa dogovorit ku glavni popurlje š ku zapovidnikurlje alu stražāj d Hram kum s lja ažutje s apuče p Isusu. ⁵ Jej s raduja š ja obečit k ji dā banj. ⁶ Juda apristanit. Aša jel kāta bunā vrijamja s lji dja p Isusu kānd lumje nusā fije upruapje.

Isusu trimjatje p doj (2) učenikurj s pripremjaskā vičera alu Pasha
(Mt 26,17-19; Mk 14,12-16)

⁷ Avinjīt zuva s ānčapje Prazniku d mālaj frzdā germā, kānd s žrtvujaštje vuaje d vičera alu Pasha. ⁸ Isusu atrimjes p Petar š p Ivan: “Fuđic š pripremic vičera alu Pasha s mānkām una.”

⁹ Učenikurlje antribat p Isusu: “Undje vrjaj s mānkām?”

¹⁰ Lji začē aša: “Čim untrāc ān trg Jeruzalem, osā vu sretnjaskā unu om karje aduče apā ān bukal. Fuđic dāpā jel ān kasā karje untrā ¹¹ š začec alu domačinuluj: ‘Učitelju āntrijabā ān karje sobā puatje s mālānče vičera alu Pasha ku učenikurlje aluj.’ ¹² Jel osā vu ratje marje sobā p kat, karje spremitā. Ačija pripremic vičera.” ¹³ Petar š Ivan sa dus ān trg š jej angāsāt tot kum Isusu lja zās š ačija apriprimit vičera alu Pasha.

Isusu š učenikurlje mālānkā vičera alu Pasha
(Mt 26,20-30; Mk 14,17-26; Iv 13,21-30; 1 Kor 11,23-25)

¹⁴ Kānd avinjīt vrijamja d vičera alu Pasha, Isusu alat loku la astal ku apostoli. † ¹⁵ Jel azās: “Amčeznit ku tot sufljetu s mālānk ku voj asta vičera alu Pasha majdatā d muka

§ 21:32 Jaštje altje načinurj s s razumjaskā āsta stih: 1. “asta generacija” rubjaštje d ālja karje afost vij ān vrijamjaja pānd Isusu arubit, a aja značaštje k uništjala alu Jeruzalem š altje znakurj karje osā fije pānla vinjala alu Kristuluj osā ānčapje s fije aja pānd jej d vij; 2. “asta generacija” rubjaštje d alta lumje karje je rov š s protivijaštje alu Isusuluj, a aja značaštje k uvjek osā vije lumja karje nu krjadje š s suprostavjaštje alu Isusuluj tot pānla vrijamje kānd jel s ānturčja p pāmānt; 3. “asta generacija” značaštje “asta rasā” š rubjaštje d Židovj, a aja značaštje k rasa alu židovilor osā trijaskā š kānd Isusu osā āntuarkā p pāmānt; ili 4. “asta generacija” rubjaštje d lumja karje osā trijaskā ān vrijamje kānd vinja kraju, š aja značaštje k osā s dogodjaskā događajurlje karje s spominjaštje ān stihurj 25-26, a aja značaštje k Isusu osā āntuarkā p pāmānt d život alu aja generacije. * 22:1 Pasha je prazniku karje Židovi slavja ān tot anu p zuvā majdatā s ānčapje prazniku d mālajurj frzdā germje. Vorba Pasha maj mult s koristja d označalā d tuatje opt (8) zālje karje uključuja š zuva d Pasha š šaptje (7) zālje d praznik d mālajurj frzdā germje. † 22:14 apostoli – Āštja je duavāsprjače (12) d apostolurj maj upruapje d učenikurj karje Isusu akuljes (Vjez Lk 6,13).

amja. ¹⁶ Vu zäk k nu maj mälänk vičera alu Pasha pänd nu vinja zuva s s mälänče än cara alu Dimizov.”‡

¹⁷ Atunča alat paru ku vinu, azahvaljit alu Dimizov š začé: “Läc š podjeljic vinu änrä voj. ¹⁸ Vu zäk d akuša nu maj bjav vin pänd nu vinje cara alu Dimizovuluj.”

¹⁹ Atunča alat mälaju š zahvaljit alu Dimizov, la fränt š la dat alu učenikolor, š azäs: “Asta je tjela amja karje s predajaštje d voj. Mänkac asta mije d spomen.” ²⁰ Däpä vičera, aša alat š paru ku vinu š azäs: “Asta je sändilje alu mjov karje s varsä kašä žrtva d voj. Ku sändilje alu mjov Dimizov fače novi savez ku narodu aluj.

²¹ Pänglä tot jakä, izdajniku alu mjov šadje ku minje la astal. ²² Jo, Bijatu alu Omuluj, mora s mor kum je odredit, ali grjev alu äla karje izdajaštje p minje!” ²³ Učenikurlje änčapje änrä jej s äntrijabä činje dän jej putja s fakä aša rov.

Činje maj marje än cara alu Dimizov

(Mt 20,25-28; 19,28; Mk 10,42-45)

²⁴ Učenikurlje ančiput s s preprijaskä d aja činje dän jej arfi maj marje. ²⁵ Isusu azäs: “Carulje alu pämantusta vladjaštje p narodu alor š provodjaštje vlastu p jej. Š älja carurj vrja s lji faljaskä narodu k je maj bunj. ²⁶ Ali voj nu fičec kašä jej! Naprotiv, maj marje änrä voj s fije kašä äla maj mik, a vođa kašä argatu. ²⁷ Mi začec, činje je maj marje, äla karje šadje la astal ili äla karje l služastje? Äla la astal, dänä? Ali nu änrä voj, k, jakä, jo sänt änrä voj kašä argatu.

²⁸ Voj afost pänglä minje än kušnjilje alji mjalje. ²⁹ Vu dauv s vladic än cara alu Dimizov, kašä Tatimjov än čerj če ma dat mije. ³⁰ Voj osä mänkac š osä bijec la astalu mjov än cara amja. Osä šidjec p prijestolje š osä vladic p duaväsprjače (12) sämäjce alu Izrael.”

Isusu začé alu apostolurj osä lji vije kušnje š problemurj

(Mt 26,31-35; Mk 14,27-31; Iv 13,36-38)

³¹ Isusu azäs: “Šimune, Šimune, Sotona ačirut s puatä s iskušaskä vjera avuasträ kašä omu karje prosijaštje gruvu. Š ³² Ali mam rugat d tinje vjera ata s c nu nistanjaskä. Aša, känd t torč mije, učvrstjaštje vjera alu alc učenikurlje!”

³³ Petar azäs: “Domnulje, jo sänt spremi s pljek ku tinje än tamnicä š än muartje!”

³⁴ Isusu azäs: “C zäk, Petre, majdatä če kukošu mänje diminjacä kändä, d trje (3) vorj osä t odriknještj k uopče m kunoštj.”

³⁵ Isusu lji äntrijabä: “Känd p voj atrimjes p drum frzdä banj, frzdä tašnä š sandalje, dali vuavä čiva afaljit?”

Jej odgovorit: “Na faljit.”

³⁶ Isusu azäs: “Ali akuša, činje arje banj, säla dukä! Tašna isto! Činje narje mač, s vindä cualjilje š s kumprä d jel.* ³⁷ Kvu zäk, mora s ispunjaskä aja če d minje skrije än Sväntä pismä: ‘L smatnja k je zločinac.’* Tot če prorokurlje askris d minje uskoro osä s ispunjaskä.”

‡ **22:16** pänd nu vinja zuva s s mälänče än cara alu Dimizov – Än grčki original skrije: “pänd god nusä ispunjaštje än cara alu Dimizovuluj”. Pasha lji da d gänd p narodu alu Izrael p aja kum Dimizov lja izbavit d Egipat undje afost roburj känd žrtvužit mjelu š apus sändilje aluj p ušilje alu käšilje alor. Isto aša, Isusu je mjelu alu Dimizovuluj š sändilje alu Isusuluj oslobodjaštje p narodu aluj d grešalä. Isusu jar osä vije š s vladjaskä kašä caru, a atunča lumja karje krjadje osä fakä nuntä š s slavjaskä k Dimizov lja izbavit. § **22:31** Gruvu s razdvaja än čur kum bobu s odvaja däla pljavä karje afost mistikatä ku jel. Daja če, asta metaforä rubjaštje d ispitujalä vjera alu učenikolor kum s pokaza dal š majdäpartje kridja än Kristu ili osä s udaljaskä däla jel. * **22:36** Känd učenikurlje majdatä ančiput s pripovidjaskä, na tribut nimika s adukä däpä jej, k aputut s očekujaskä k njeka lumje dočekujaštje š s lji oskrbljaskä. Stvarulje sa prominjit učenikurlje nu trjebje s očekujaskä binje s lji primjaskä. Osä fije kašä omu karje pljakä p drum rov obično ku jel adučé banj, tašna š maču. Isusu d aja rubja figurativno kum začä k š jel š učenikurlje aluj osä trjakä vrijamja d testiranje. Ali učenikurlje na razumit k Isusu rubjaštje figurativno š afost spremic d borbä (vjez22,38, 49-51). ☆ **22:37** Iz 53,12

³⁸ Jej azäs: “Domnulje, avjem ačija doj (2) mačurj!”
Isusu azäs: “Dästul je! Nu maj rubic d aja.”

Isusu s ruagă ăn Getsemanija
(Mt 26,36-46; Mk 14,32-42)

³⁹ Atunča Isusu sa dus dän trg š apljikat, kašă obično, p Maslinskă goră. Učenikurlje sa dus dăpă jel. ⁴⁰ Känd ažuns, lji zăče: “Rugăcävă s nu kidjec ăn kušnjel!”

⁴¹ Sa udaljtit dăla jej otprilike kăt puatje buluvanu s s arunče. A kleknit š sa rugat:
⁴² “Tato, akă tu vrjaj, uklonjaštje asta dăla minje s nu bjav dän parusta d patjală! Ipak, s fije kum vrjaj tu, a nu kum vrjauv jo.” ⁴³ Š atunča ji sa pokazăt anđelu š la fukut maj capăn. ⁴⁴ Tot će maj tarije sa rugat, ăn marje munkă, a znoju ji postanjaštje kašă kaplja dän sände ča kăzut p pămănt.† ⁴⁵ Känd azavršăt ku rugala sa skulat, sa tors la učenikurj š lja găsăt kum s kulkă, iscrpic d žalost. ⁴⁶ Isusu lji ăntrjaba: “Dăče vu kulkăc? Skulăc š rugăcävă s nu kidjec ăn kušnjel!”

Juda izdajaštje p Isusu š vođilje alu židovilor l pukă
(Mt 26,47-56; Mk 14,43-50; Iv 18,3-11)

⁴⁷ Pănd Isusu arubit, sa pojavit mult lumje, karje lja dus Juda, unu dän jej duavăsprjače (12) apostolurj. S približa la Isusu š la pozdravit ku poljubacu ăn falkă. ⁴⁸ Isusu aluj azäs: “Juda, dali ku poljubacu izdaještj p minje, p Bijatu alu Omuluj?”

⁴⁹ Känd učenikurlje avizut će s spremjaštje, jej azäs: “Domnulje, s lji napadnim ku mačurlje?” ⁵⁰ Š unu dän jej aluvit p argatu alu marje popăj š ja tijat dirjapta urjajke.

⁵¹ Ali Isusu azäs: “Lji dopustic! Nu vu odupiric više!” A dirit alu argatuluj urjajka š la iscjelit. ⁵² Atunča azăs alu lumjej karje avinjit s la puče, alu glavni popilor, stražari alu hramuluj š vođilje alu židovilor: “Aspljikat p minje ku mačurlje š ku toljagurlje ka p pobunjenik! ⁵³ Dăče nu mas pukat ăn Hram? Tuată zuva irjam ănklo ku voj. Ali asta je trenutku alu vostru vrijamja känd vladjaštje săla alu nuaptjej.”‡

Petar s odriknjaštje d Isusu
(Mt 26,67-75; Mk 14,66-72; Iv 18,15-18, 25-27)

⁵⁴ P Isusu la apukat čuvari š la dus ăn kasă alu marje popăj. A Petar lji pratja. ⁵⁵ Ăn mižlokuluj d bătutură stražari aprins fok š jej karje irja aiča sa ănkłăzăt pănglă ja. Petar ašăžut ku jej. ⁵⁶ Njeka argata s ujtă kum jel šadje pănglă fok, l sljedjaštje š zăče: “Š ăsta irja ku omusta karje pukat!”

⁵⁷ A Petar sa odriknit: “Pa jo nič k l kunoskă, mujarjo!”

⁵⁸ Nješta maj ănklo, njeko altu la vizut š azăs: “Š tu ješt unu dän jej!”

Petar aodgovorit: “Nu sănt, omulje!”

⁵⁹ Dăpă otprilike unu sat, njeko altu tvrdja: “Ăsta om zaista irja ku jel k jel je d regija Galileja, kašă š Isusu p karje la pukat!”

⁶⁰ Petar azăs: “Nu štiv d čaja rubještj, omulje!” Ăn trenula, pănd još arubit, akăntat kukošu. ⁶¹ Atunča Domnu Isusu s okrinjaštje š s ujtă p Petar, a Petar sa dat d gănd kum ja zăs Isusu: “Ăn diminjacă, majdată će kukošu kăntă, d trje (3) vorj osă t odriknještj k uopće m kunoštj.” ⁶² Aišăt Petar dän bătutură š aplăns amară.

⁶³ Čuvari ančiput s s ljađe d Isusu š s l bată. ⁶⁴ Jej ja ănviljit vojki š ja zăs: “Tu ješt proroku. Spunje činje ta butut!” ⁶⁵ L vridja još maj mult ku altje vorbje urătje.

Isusu je la intja alu vođilje alu židovilor
(Mt 26,59-66; Mk 14,55-64; Iv 18,19-24)

† 22:44 Njeki grčki rukopisurj narje 43 š 44 redu. ‡ 22:53 vladjaštje săla alu nuaptjej značaštje: “vrijamja s djelujaskă Sotona”.

⁶⁶ Känd sa spart zuva, sa sträns Vječa amarje alu Židovilor. Aja afost vođilje alji bätärnj karje afost glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije. Čuvari adus p Isusu la jej ⁶⁷ š ja zäs: “Spunje nuavä dali tu ješt Kristu.”

Isusu začē: “Akä vu zäk k sänt, nusä mi kridjec, ⁶⁸ akä vu äntrijeb nješta, osä nu mi začec.” ⁶⁹ Ipak jo, Bijatu alu Omuluj, ändatä osä šäg p lok d čast š d moć pänglä Dimizov.”

⁷⁰ Känd auzät aja, toc jej astrigat: “Dal tvrdješt k ješt Bijatu alu Dimizovuluj?”

Lja zäs: “Aša je kum voj aja začec.”

⁷¹ P aja jej azäs: “Čē maj fičem ku još dokazurj? Aja sängurj noj auzät dän gura aluj!”

23

Pilat, upravitelju alu rimuluj p regija Judeje, ispitujaštje p Isusu

(Mt 27,11-14; Mk 15,1-5; Iv 18,28-37)

¹ Atunča tuatä Vječa amarje sa skulat š jej adus p Isusu la Pilat karje je upravitelju alu rimuluj.* ² Ačija jej ančiput s l optužaskä: “Noj apukat p omusta kum vrja s stričje p lumja anuasträ. Rubjaštje nuavä s nu platim porezu alu caruluj alu Rimuluj, a d jel tvrdjaštje k je Kristu, caru.”

³ Pilat antribat p Isusu: “Ješt tu caru alu Židovilor?”

Isusu azäs: “Aša je kum tu aja zäch.”

⁴ Pilat atunča začē alu glavni popilor š alu naroduluj: “Jo nam gäsät k omusta na fukut nimika rov.”

⁵ Ali jej änčapje još maj mult s navaljaskä: “Jel änvacä p lumja än tot pämäntu alu nostru† š lji navadjaštje p pobunä! Ančiput än Galileja š avinjit tot pänta aiča än Jeruzalem!”

⁶ Känd Pilat auzät aja, antribat: “Pa dali je jel d regija Galileja?” ⁷ Känd jej azäs: “Da”, Pilat atrimjes p Isusu la Herod, karje vladjaštje p Galileja.‡ Herod baš atunča sa gäsät än Jeruzalem.

Herod, vladaru p regija Galileja, ispitujaštje p Isusu

⁸ Känd Herod avizut p Isusu, mult sa bukurat d aja k d jel mult auzät. D multä vrijamje Herod avrut s l vjadä d aja če s nadja k pänglä jel osä fakä čudä. ⁹ Jel antribat p Isusu pitanje dāpä pitanje, ali Isusu p ničunu pitanje na odgovorit. ¹⁰ Glavni popurlje š učitelji d zakonu alu Mojsije astat ačija š ku nikižala la optužät. ¹¹ Herod š vuastja aluj s ljiga d Isusu š rädja d jel. L änbrakä än cualje d carurj š l trimjatje ändrät la Pilat. ¹² Herod š Pilat, karje irja dušmanj, än zuvaja apostanit ortač.

Pilat p Isusu l osudjaštje p muartje

(Mt 27,15-26; Mk 15,6-15; Iv 18,39-19,16)

¹³ Pilat akimat la jel p glavni popurlje, p vođilje alu židovilor š p lumja ¹⁴ š lja azäs: “Mas dus p omusta p optužbä k adrikat pobunä änträ lumja. Lam ispitujit pänglä voj, ali nam vizut divina d karje las optužät. ¹⁵ Nič Herod na gäsät divina aluj š aša la trimjes ändrät la noj. Ästa om na fukut nimika s zaslužaskä kaznä d muartje. ¹⁶ Atunča osä lji zäk s l batä ku biču, š atunča l las.”

¹⁷⁻¹⁸ § Ali toc än unu glas astrigat: “P jel umuarä, a lasinje p Baraba!” ¹⁹ Baraba irja än kisuarje daja če irja umješät än pobunä än Jeruzalem š daja ča murät. ²⁰ Pilat jar sa obratit alu toc k avrut s oslobodjaskä p Isusu. ²¹ Ali jej astat s stridje: “Razapnjaštäläj! Razapnjaštäläj!”

✧ 22:68 Lk 20,1-8 ✧ 22:69 Ps 110,1 * 23:1 Vođilje alu židovilor na vut vlast d muartje, pa adus p Isusu la upravitelju alu rimuluj, Pilat, karje avut vlast s umuarje p Isusu. † 23:5 p lumja än tot pämäntu alu nostru – Än grčki original skrije: “än tuatä Judeja”. Vjez fusnota än 4,44. ‡ 23:7 Herod, karje vladjaštje p Galileja – Vjez fusnota än 3,1. § 23:17-18 Doj trje grčki rukopisurj dodajaštje aštja vorbje la änčipjalä kaša stihu 17: 17 “Avut običaj k p praznikusta upravitelju afost datorj s lasä p unu d kisuarje p slobodä.” (Vjez Mt 27,15; Mk 15,6.)

²² Pilat sa obratit š d trje (3) vorj: “Ali d karje rov afukut? Nam utvrdit k afukut nimika če zaradjaštje kaznā d muartje. Zāk s l batā ku biču, š atunča l las.”

²³ Ali, jej š maj dāpartje astrigat š akātat s l razapnjaskā. Jej napokon adobidit aja če jej avrut. ²⁴ Pilat aodlučit s fakā p voja alor. ²⁵ Oslobodit p āla karje afost ān kisuarje dān pobunā š daja ča murāt, k jel irja omu p karje avrut Pilat s l oslobodjaskā. A p Isusu la predajit la vuastja aluj s l umuarje kum toc avrut.

P Isusu l razapnjaštje

(Mt 27,32-44; Mk 15,21-32; Iv 19,17-27)

²⁶ Vuastja aduče p Isusu ku kruča p umirje aluj. Pānd jej pljika, apukat p njeki om dān Cirena karje s kima Šimun karje sa tors d sat š ja pus p umirje kruča s la dukā dāpā Isusu.

²⁷ Dāpā Isusu apljikat multā lumje š multā mujerj karje aplāns š tuguja. ²⁸ Ali Isusu s okrinjaštje kātri jej š lja zās: “Mujeri d Jeruzalem, nu plāndec d minje, njego d voj š d kupi alji voštri. ²⁹ K vinje zāljlje* kānd osā s rubjaskā: ‘Blago alu mujerilor karje narje kupi. Blago alu mujerilor karje na fukut, š alu amižduavje tjepturj karje na supt!’† ³⁰ Ān aja vrijamje lumja osā zākā alu planinālor: ‘Kādijec p noj’ š alu djalulor: ‘Āviljicānje!’‡ ³¹ Akā ān fok ardje ljemnu vjardje, kāt osā argā još ljemnu auskat?’‡

³² A vuastja aduče š p doj (2) kriminalcurj s lji razapnjaskā ku Isusu. ³³ Kānd avinjit la lok karje s kjamā Lubanja, la razapinjit, a š ku jel š p doj (2) kriminalcurj, p unu p dirjaptā alu Isusuluj, a p altu p stāngā.

³⁴ Isusu sa rugat: “Tato, oprostjaštālje k nu štije če fače!”§ Vuastja atunča arunkat kockā š aša podjeljaštje cualjlje alu Isusuluj āntrā jej.‡

³⁵ Lumja astat š toc s ujta, pānd poglavari alor sa ljugat d Isusu š lja zās: “P alci jel aspasāt. Akuša s spasaskā sāngur p jel akā je stvarno Kristu, izabraniku alu Dimizovuluj!” ³⁶ Sa strābat š vuastja d jel. Avinjit la jel š ji nudja akru vin.*‡ ³⁷ Jej azās alu Isusuluj: “Spasaštje p tinje akā ješt caru alu Židovilor!” ³⁸ Dāpā jel astat natpisu: “ĀSTA JE CARU ALU ŽIDOVILOR.”

³⁹ Unu dān kriminalcurj karje visja p kruče l uvridja ku vorbilje: “Tu ješt Kristu, dānā? Spasaštje atunča š p tinje š p noj!”

⁴⁰ Ali altu kriminalc la ukurit: “Dali nu c frikā d Dimizov? Trpještj ista kazna kašā jel. ⁴¹ Ali p pravdā je noj s trpim k noj zaslužām kaznā d djela alu nostru. Ali omusta na fukut numik rov.” ⁴² Azās atunča: “Isusulje, kānd ānčipja s vladješt ka caru, smilujaštitje p minje.”

⁴³ Isusu ja zās: “Istinā c zāk: astāz osā fi ān raj ku minje.”

Muartja alu Isusuluj

(Mt 27,45-56; Mk 15,33-41; Iv 19,28-30)

⁴⁴ Kānd afost njeđe duavāsprjače (12) satje, suarilje aprestanit s sajaskā š nuaptja prekrijit tot pāmāntu pānla trje (3) satje posljepodne. ⁴⁵ Lumina alu suarilje anistanit,

* **23:29** Aša vrijamje avinjit šaptjezāč (70) d aj dāpā Kristu. Vuastja alu Rimuluj okolit š uništīt p Jeruzalem š amurāt mult Židovurj (21,20-24). † **23:29** Ān aja vrijamje kupi ān Jeruzalem osā trpjaskā marje patnje. Atunča narodu osā pomisljaskā k majbinje d lumje karje narje kupi. Narje tugā kānd vjadje kum kupi alor patjaštje š tugujaštje. ‡ **23:30** Hoš 10,8 ‡ **23:31** Akā ān fok ardje ljemnu vjardje, kāt osā argā još ljemnu auskat – Ān grčki original skrije: “K akā s fače aša d ljemn vjardje, če s fije d ljemnu auskat?” Ljemnu auskat ardje majdatā njego alu vjerz. “Ardjala” s ja kašā metafora d patjalā ili kaznā. Isusu afost kašā ljemnu alu vjardje karje na fost spremna. Isusu na zaslužāt s l kaznjaskā Dimizov k afost frzdā grešalā. Lumja karje odbacāt p Isusu afost kašā ljemnu auskat karje afost spremīt s argā. Jej azaslužāt s lji kaznjaskā Dimizov d grešala alor. § **23:34** Tato, oprostjaštālje k nu štije če fače – Ān njeki grčki rukopisurj nu s nalazaštje aštja vorbje. † **23:34** Ps 22,18 * **23:36** Ji nudja akru vin, ali vuastja s ljiga d Isusu. S pretvarja k s ponašaštje kātri jel kašā kātri caru, ali ji da vinu karje nuje bun d car. ‡ **23:36** Ps 69,21

š daturdatä firjanga alu Hramuluj† sa rupt p mižlok. ⁴⁶ Atunča Isusu äntarje strigä: “Tato, predajesk sufljetu alu mjov än mänilje alji tjalje!” Ćim azäs aja, aslubuzät sufljetu.

⁴⁷ Känd kapetanu alu rimuluj avizut ča fost, ančiput s slavjaskä p Dimizov š zäča: “Omusta sigurno irja pravedan!” ⁴⁸ Maj änklo, lumja karje afost ačija š avizut če sa dogodit sa razilazät š s bätja än tjept d marje žalost. ⁴⁹ A toc karje aštijut p Isusu š mujerilje karje avinjit döpä jel dän Galileja astat maj dāpartje š s ujta la tot če sa dogodit.

Isusu je ängrupat

(Mt 27,57-61; Mk 15,42-47; Iv 19,38-42)

⁵⁰⁻⁵² Š jakä njeiki om, karje s kima Josip d Arimateja, trgu än Judeja, apljikat la Pilat š akätat s ji dja tjela alu Isusuluj. Jel afost članu d Vječa amarje alu Židovilor, ali nu sa slažät ku jej daja ča pukat š osudit p Isusu p muartje. Jel afost bun š pravedan om karje štipta cara alu Dimizov. ⁵³ Š Josip askinit tjela alu Isusuluj döpä kruče, š l umotjaštje än skumpä albä plahtä š l punje än grupä isklesätä än stijenä, än karje još nimilja nuje ängrupat. ⁵⁴ Suarilje kädja, š sämbäta samo če na vinjit.‡

⁵⁵ Mujerilje karje avinjit ku Isusu dän Galileja, apljikat döpä Josip š avizut undje grupa š ča fukut ku tjela alu Isusuluj. ⁵⁶ Atunča sa tors akasä s pripremjackä jarbilje š ulje karje miruasä d tjela. Sämbätä sa udinit, d aja k poštuja zakonu alu Mojsije.

24

Isusu s skualä dāla morc

(Mt 28,1-10; Mk 16,1-8; Iv 20,1-9)

¹ Dänzorja än duminikä mujeri apljikat la grupä ku jarbilje š ku unturilje karje miruasä če lja pripremit. ² Känd jalje ažuns, avizut k je buluvanu karje ävilja ulazu la grupä runkat än partje.* ³ Aunträt änontru, ali na gäsät tjela alu Domnuluj Isusuluj. ⁴ Pänd jalje aša astat zbunjtitje päntrov aja če sa dogodit, daturdatä pänglä jej sa pojavit doj (2) omurj än cualje karje blistjaštje. ⁵ Mujerilje sa spirjat š sa poklonit ku lica kättri pämänt. Doj (2) omurj lja tribat: “Däče kätac p viuv änrä morc? ⁶ Nuje aiča. Auskräsnit! Dali nu vu gändic če vam zäs još än Galileja: ⁷ ‘Jo, Bijatu alu Omuluj, mora s fiuv predajit än mänj alu grešnikolor š jej p minje osä m razapnjaskä, ali jo aldä trje (3) zälje osä m skol dāla morc.’”‡

⁸ Jalje sa dat d gänd k Isusu aja azäs. ⁹ Š sa tors dāla grupä s javjaskä alu unsprjače (11) apostolurj š alu toc alcilor. ¹⁰ Irja alja Marija d trg Magdala, Ivana š Marija, mama alu Jakov, š još njeke mujerj. Arubit tot alu apostolilor če sa dogodit, ¹¹ ali alu apostolilor sa spurut k tot aja mujerj aizmislit. Š nu lja krizut alu mujerilor. ¹² Ipak, Petar dä fuga pänlä grupä. Känd ažuns, s ujtä änontru ali na vizut nimika osim skumpä albä plahtä än karje irja Isusu. Apljikat dāla grupä š s äntriba če sa dogodit.

Isusu s ukazaštje alu učenikolor p drum än Emaus

¹³ Än zuvaja doj (2) učenikurj alu Isusuluj pljakä än sat Emaus, dāpartje d Jeruzalem njeđe unsprjače (11) kilomjatrje.† ¹⁴ P drum arubit d tot ča fost. ¹⁵ Pänd jej aša arubit š raspravlja änrä jej, avinjit Isusu š pljakä ku jej. ¹⁶ Ali alu vojki alor irja skuns s l kunaskä.

¹⁷ Isusu lja antribat: “D čaja aja raspravljic pänd putujic?”

† **23:45** firjanga alu Hramuluj – Ästa firjangä afost pisti 25 mitjarje d marje š odvaja loku karje irja maj svänt d altu lokurj än Hram. ‡ **23:54** D Židovurj, zuva završaštje känd suarilje kadje. Židovurje nu kutiza s lukrjazje sämbätä š daja Josip s pripja s završaskä lukru majdatä d zuvä d odmor, karje äncipja än vinjerj känd kidja suarilje. * **24:2** buluvanu karje ävilja ulazu la grupä – Asta irja marje okrugli buluvan atäta d marje s zaklunjaskä skroz ulazu än grupä. Afost potrebno doj trje omurj s l kotrljaskä. † **24:7** Lk 9,22 † **24:13** njeđe unsprjače (11) kilomjatrje – Än grčki original skrije: “šajzäč (60) stadia”.

Jej astat pljinj d tugă. ¹⁸ Unu dăn jej, karje s kjamă Kleofa, ja odgovorit: “Tu ješt jedini om karje avinjit d praznik ăn Jeruzalem karje nu štije ăa fost ăn zuviljaštja.”

¹⁹ Isusu ăntrijabă: “Ăe afost?”

Azăs: “Pa aja ăa fost ku Isusu dăn Nazaret. Jel irja proroku š tuată lumja aputut s vjadă ku vorbilje š ku djela aluj k la trimjes Dimizov. ²⁰ Pănglă aja glavni popurlje š alji noštri altje ălanurlje alu vječe Amarje la predajit s fije osudit p muartje š la dat s l razapnjaskă. ²¹ A noj njam nadit k jel ăla karje osă spasaskă p narodu alu Izrael dăla dušmanu aluj, već atrikut trje (3) zălje d kănd je mort. ²² Ali aja nuje tot k š njeke mujeri karje l pratja ku toc noj, nja zbunjit p noj: ăim asvanit zuva jalje apljikat la grupă, ²³ ali ačija na găsăt tjela aluj. Avinjit š azăs k lji sa pokazăt andelurlje š lja zăs k Isusu viuv. ²⁴ Njeki dăn noj adat fuga la grupă š angăsăt k je grupa guală baš kum azăs mujerilje, ali na vizut p Isusu k je viuv.”

²⁵ P aja Isusu lja zăs: “O kum ištjec nerazumni! Dăce vuavă grjev s krjdjec ăn aja ăa zăs prorokurlje? ²⁶ Dali nu tribja Kristu s trpjaskă tot majdată njego ăe s ănčapje s vladjaskă p toc?” ²⁷ Aša Isusu lja objasnit tot ăe Mojsije š toc prorokurlje azăs ăn Svăntă pismă d jel.

²⁸ Kănd avinjit upruapje d sat undje pljakă, Isusu sa fukut k vrja s pljače maj dăpartje. ²⁹ Ali jej la nagovorit: “Rămăj ku noj! Već je sara. Vinje nuaptja!” Aša auntrat ăn kasă s rămăje ku jej. ³⁰ Pănd afost ku jej la astal, Isusu alat mălaju, zahvaljit alu Dimizovuluj, la frănt š la dat alor. ³¹ Atunča alor sa diškis vojki š jej la kunuskut. Ali jel la vojki alor anistanit.

³² A jej azăs unu alu altuluj: “Kum nja fost pljinje inimilje kănd p drum rubja ku noj š nji objasnja Svănta pisma!” ³³ Sa skulat š sa tors ăn Jeruzalem. Apljikat la lok undje sa străns unsprjače (11) apostolurj š p alcă sljedbenikurj alu Isusuluj. ³⁴ Jej zăče: “Istina je, Domnu Isusu auskrisnit. Sa ukazăt alu Šimunuluj!” ³⁵ Atunča š ăštja alji doj (2) rubja ăe sa dogodit p drum š kum akunuskut p Isusu pănd jel afrănt mălaju.

Isusu s pojavjaštje păngl učenikurj (Iv 20,19-23)

³⁶ Pănd jej doj (2) rubja, Isusu dăturdată astat ăntră jej toc. Lji zăče: “Mir vuavă!” ³⁷ Ali lja afost frikă daja ăe găndit k vjadje măroj. ³⁸ Š Isusu lji zăče: “Dăce vu frikă? Dăce ăn voj s fače sumnje ăn inimă?” ³⁹⁻⁴⁰ Atunča lja arătat mănjlje š pičuarilje š azăs: “Ujtacăvă la rănjl Jo sânt aja! Punjec mănilje p minje š osă vidjec! Măroji narje karnje š vuasă kašă ăe lji am jo!”

⁴¹ A jej d radost na putut s krjadă alu vojki alor, njego sa mirat. Jel ăntrijabă: “Avjec ăiva d mănkat?” ⁴² Ja dat krod d pjaštje pržăt, ⁴³ a jel l ja š mălănk pănglă jej.‡

⁴⁴ Atunča zăče: “Asta ăe sa dogodit upravo aja ăe vam zăs k osă dogodjaskă. Pănd majdată amfost ku voj, vam zăs: atribut s s ispunjaskă tot ăe skrije d minje ăn zakonu alu Mojsije, ăn knjige d prorokurj š ăn Psalmi.” ⁴⁵ Atunča lja žutat s razumjaskă ăije skris ăn Svăntă pismă. ⁴⁶ Kănd azavršăt jel azăs: “Kašă kum vidjec, aša skrije ăn Svăntă pismă k jo, Kristu, trjebje s trpjesk š s mor š aldă trje (3) zălje s m skol dăla morc ⁴⁷ š ku autoritetu alu mjov s rubjaskă alu tuată lumja k trjebje s s okrinjaskă dăla grešală š Dimizov osă lji oprostjaskă grešala. Osă ănčipjec ăn Jeruzalem ⁴⁸ s zăcec alu alcilor aja ăe voj auzăt š avizut dăla minje.

⁴⁹ A jo osă vu trimjet p Sufletu alu Svăntuluj, p karje Tatimjov ăn ăerj aobečit k vuavă osă vije. Răminjec ăn trg Jeruzalem pănd Dimizov nu trimjatje p voj săla d sus!”§

‡ 24:43 Aja afukut s lji pokazaskă k nuje suflet, k sufletu nu mălănkă. § 24:49 pănd Dimizov nu trimjatje p voj săla d sus – Ăn grăki original skrije: “pănd nu fic ănbrăcac ku săla dăpă sus”. Sufletu alu Dimizovuluj osă vije p jej kašă cualjlje ăe viljaštje p omu. Ku altje vorbje, osă primjaskă snaga alu Sufletu alu Svănt kum aputja s svedočaskă alu alcilor d Isusu.

*Isusu s äntuarčje p čerj
(Mk 16,19-20; Ap 1,9-11)*

⁵⁰ Isusu atunča askos p učenikurlje aluj d trg Jeruzalem pänla lok upruapje d sat Betanija. Änklo adrikat mänilje š sa rugat s lji blagoslovjaskä Dimizov. ⁵¹ Pänd lja blagoslovit, Isusu afost drikat p čerj tot pänd nu lja nistanit dän vojk. ⁵² Učenikurlje sa poklonit la Isusu, a atunča jej sa tors ku marje radost än Jeruzalem. ⁵³ Atunča irja stalno än Hram š slavja p Dimizov.